Bild-Nr.: JG0714-0-01-0002-0001 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

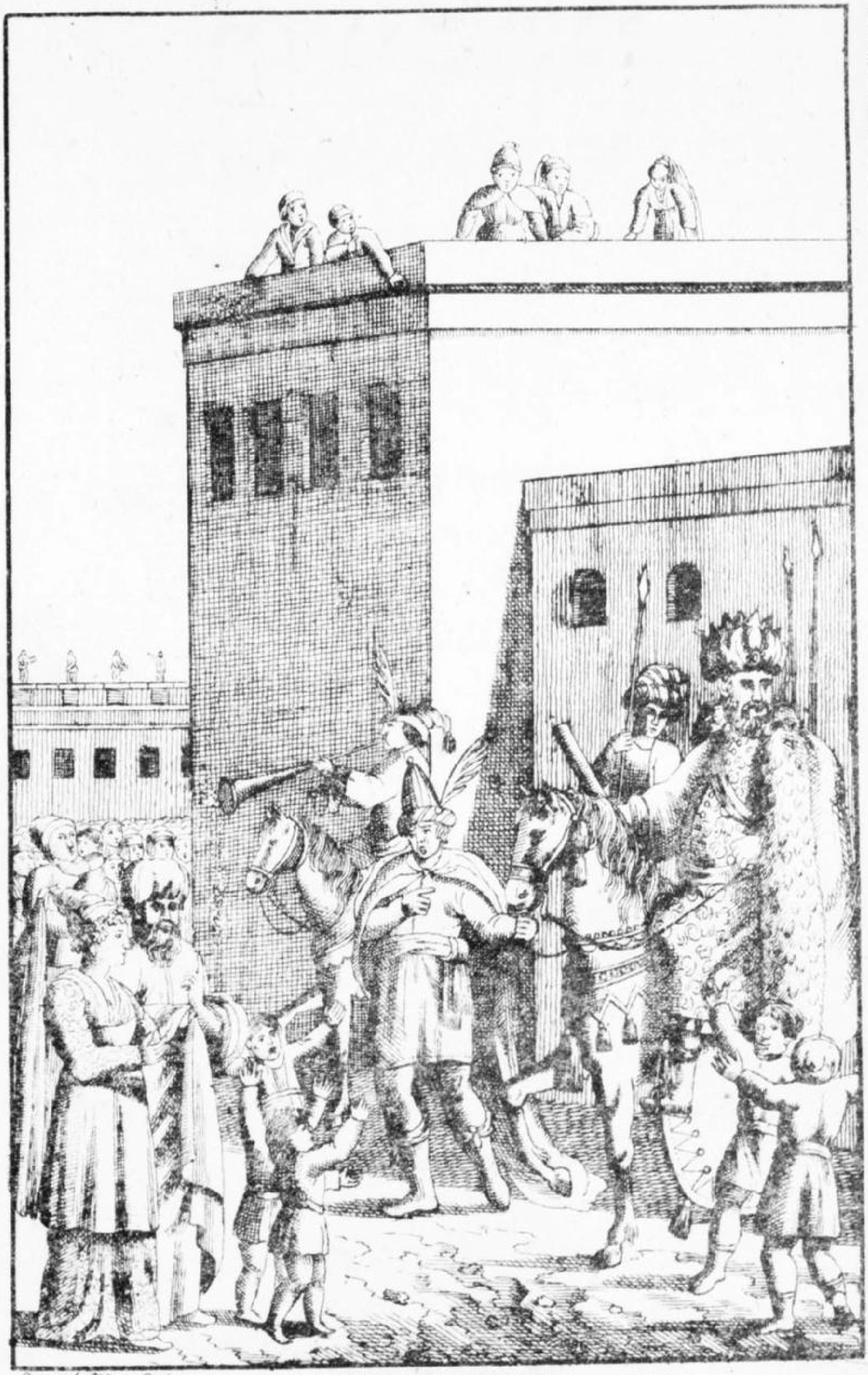

Joseph Herz del.

ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו!

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0002-0002 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

תרגום שני

על מגלת אסתר

אינס דייטשע איבערזעצט,
צונעכסט פיר פרויענצימער.

פאן

דוד אָטטענזאָסער.

מיט איינעם קופפער.

געדרוקט בייא
S. Arnstein und Söhne in Sulzbach

A Jud. Germ
214

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0003-0003 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

STADTBIBLIOTHEK
FRANKFURT a. M.

פאָרוואָרט.

דער אלטע אונזרער נאציאן זא בעליבטע תרגום שני על מגלת
אסתר איז וירקליך זעהר אנציהענד. דיא שעהנען, גייסטרייכען אויז-
צירונגען פערשידנער שריפטשטעללער, דיא אבוועכסלנדען, אנגענעה-
מען ערצעהלונגען מאכען דיזען תרגום דער מגלת אסתר זעהר
אונטערהאלטענד, אונד דיא הייפיג איינגעשטרייטען וייזען זיטטענ-
שפריכע פערדיענען דאז אנגענעהמע מיט דעם ניטצליכען, אונד
וירקען שטארק צור פערעדלונג דעם הערצענס אונד צור בעססרונג
דער זיטטען. אבער וועניגע לעזער זינד דער כאלדעאישען שפרא-
כע, אין וועלכער דיזע שריפט געשריבען איזט, קונדיג, אונד
זא בליב ביזהער איהם אללגעמיינען אונבראוכבאר.

איך גלויבטע דאהער, דאס וויט איך מעגליך וואר, דיזעס ווערק-
כען, דורך מיינע דייטשע איבערזעטצונג דעסזעלבען, דעם לעזענ-
דען פובליקום, בעזאנדערס דעם וייבליכען געשלעכטע, ברויכ-
באר צו מאכען. מעכטע איך זא גליקליך זיין, איינען וואהלגע-
מיינטען צוועק, דיא בעפערדערונג דעם פערגניגענס אונד דעם
נוטצענס מיינער לעזער אונד לעזעריננען, איינינגערמאססען צו
עררייכען!

פירד, בחודש אייר, ה' תק"פ לב"ע

דוד אָטטענזאָסער

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0004-0005 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

תרגום שני על מגלת אסתר א

ויהי בימי אחשורוש

עס וואר אין דען טאגען דעס אחשורוש . דיזער אחשורוש וואר איי„
נער דער צעהן קעניגע, דיא רעגירטען אונד אין דער וועלט רע„
גירען ווערדען . פאלגענדע זינד דיא צעהן קעניגע : דאס ערסטע
רייך מיט דאס רייך דעס קעניגס איבער דיא קעניגע, דעס עוויגען
צבאות, דעססען רעגירונג זיך אונז באלד, אין איהרער גרעסע,
אפפענבארען מעגע ; דאס צווייטע מיט דאס רייך דעס נמרוד ; דאס
דריטטע מיט דאס רייך דעס פרעה, קעניגס אין מצרים ; דאס פירטע
מיט דאס רייך ישראל׳ס ; דאס פינפטע מיט דאס רייך דעס נבוכדנצר,
קעניגס פאן בבל ; דאס זעכסטע מיט דאס רייך דעס אחשורוש ; דאס
זיבענטע מיט דאס גריכישע רייך ; דאס אכטע מיט דאס רעמישע ;
דאס נייטע מיט דאס רייך דעס משיח, דעס זאהנעס דוד׳ס ; דאס
צעהנטע מיט דאס רייך דעס קעניגס איבער דיא קעניגע, דעס עווי„
גען צבאות, דעססען רעגירונג זיך באלד אונז אונד אללען בעוואה„
נערן דער ערדע אפפענבארען מעגע ! — אלז דאס רייך בבל׳ס דאס
געטטיך טראף, דער הערישאפט בערויבט צו ווערדען, פאן דער
ערדע צו פערשווינדען, דא מוסטען דיא בעוואהנער דעס לאנ„
דעס ניכט, ווען זיא אום קעניג איבר זיך זעצען זאללטען . נבוכד„
נצר, קעניג פאן בבל, וואר טאדט, אונד אויל ארודך, זיין זאהן,
וואללטע דעססען שטעללע אייננעהמען ; אבר דיא בעוואהנער דעס
לאנדעס וואללטען איהן ניכט צום רעגענטען איבער זיך ערהעבען .
זיא בעאנטווארטעטען זיינען אנטראג, אונד שפראכען צו איהם :
„נבוכדנצר, דיין פאטער, מאהנטע איינע צייט לאנג ניכט אונטער
דען מענשען, (אונד דאן בעשטיג ער ווידער זיינען טהראן .)
ווית קעננען וויר דיך נון צום קעניג איבער אונז זעצען ? דיין
פאטער נבוכדנצר קעננטע זיך יא ווענדען, אונז איבערפאללען,
אונד אונז טעדטען ." אויל ארודך הערטע דיא ווארטע, וועלכע
דיא בעוואהנער זיינעס לאנדעס צו איהם שפראכען, אונד ער„
ווידערטע איהנען : נבוכדנצר, איין פאטער, איזט טאדט, אב„
געשידען פאן דער וועלט ; אונד נאך וואללט איהר עז ניכט גלויבען ?
זיא אנטווארטעטען איהם : נבוכדנצר, דיין פאטער, בעשטיראטע
דיא גאנצע ערדע, דיא קעניגע אללע, ווית דיא שריפט פאן איהם
זאגט : "אין דיא דער אמן, דער דיא ערד, ערשיטטערטע,
קעניגרייכע בעשטיראטע ? "וואס טהאט הירנאיך אויל ארודך ?
ער גינג אין דיא קעניגליכע שאטצקאממער, בראכטע

תרגום שני על מגלת אסתר

אייזערנע אונד עהערנע קעטטען, לאגט זיא אן דיא פֿערזען נבוכד-
נצר'ס, זיינעס פֿאטערס, אונ' צאג איהן אויז זיינעם גראבע, וויא
דיא שריפֿט פֿאן נבוכדנצר זאגט: „דוא ווארדסט אויז דיינעם
גראבע געשליידערט, וויא פֿערווארפֿענעס רייז.“ דיא בעוואהנער
דעם לאנדעס זאהען, דאס אויל מרודך דען ווילען זיינעס פֿאטערס
אים הימעל פֿאללפֿיהרטע, ערהאבען זיך אללע אין גראסער
פֿריידע, בעקליידעטען אויל מרודך מיט דעם עדלען, קעניגליכען
פורפור, אונד גאבען איהם דיא העכסטע ווירדע, דיא אבערסטע
מאכט. דא נאהם רנימאל, דער טרעפֿפֿליכע מאן, דאז ווארט,
אונד שפראך צו אויל מרודך: „זא לאנגע נבוכדנצר, דיין פֿאטער,
רעגירטע, פֿערליס אין זיינעם רייכע קיין געפֿאנגענער דאז גע-
פֿענגניס, וויא דיא שריפֿט פֿאן איהם זאגט: „דען געפֿאנגענען
עפֿפֿנעטע ער ניא דאז געפֿענגניס.“ אונד דא דיא יהודים זינדיג-
טען, ווארד נבוכדנצר, דיין פֿאטער, מעכטיג, צאג געגען זיא,
פֿערוויסטעטע דאז לאנד ישראל'ס, פֿערהעערטע דיא שטאדט ירושלים,
פֿערברענטע דען היילִיגען טעמפעל, אונד פֿיהרטע דאז פֿאלק
ישראל געפֿאנגען נאך בבל. דא נאהם ער אויך יהויכין, דען
קעניג דעס הויזעס יהודה, געפֿאנגען, אונד ליס איהן זיבען אונד
דרייסיג יאהרע אים קערקער שמאכטען, וויל ער זיך דעם וויל-
לען זיינעס פֿאטערס אים הימעל ניכט אונטערווארף. אבער
אויך נבוכדנצר וואר שטאלץ אין זיינעם הערצען, אונד שפראך:
„אויסער מיר איזט קיין קעניג, קיין מאכטהאבער!“ וויא עז
אין דער שריפֿט, פֿאן איהם הייסט: „איך בעשטייגע דיא העהע
דער וואלקען, גלייכע דעם אללערהעכסטען!“ דא טהאט אויל מרודך
דען ווילען זיינעס פֿאטערס אים הימעל, גינג אין דען קערקער,
פֿיהרטע יהויכין, זאהן דעס יהויקים, דען קעניג פֿאם שטאממע
יהודה, הערויז, אונד ליס מיט איהם אללע געפֿאנגענען לאז.
וואס טהאט הירויף אויל מרודך? ער פֿערפֿיגטע זיך אין דיא
קעניגליכע פֿארראטהס קאממער, בראכטע אללערלייא וואהלריכענדע
אלע, אללערלייא געווענדע, ליס יהויכין באדען זאלבען אונד
בעקליידען מיט דעם קעניגליכען געוואנדע. זא שפייזטע יהויכין
שטעטס ביים קעניגע, זא לאנג ער לעבטע. — דריוש, דער
מדיער, ערהילט דאז בבלישע רייך, אונד אחשורוש, דער
פערזישע קעניג וואר דער זאהן דעס דריוש, דעם מדישען
קעניגס. דיזער אחשורוש וואר עז, דער בעפֿאהל, וויין צו

ברינגען

ברינגען אויז הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראפֿינצען פֿיר
הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג קעניגע, דיא דאז געלאגע
בייא איהם היעלטען, דאס יעדער דען וויין זיינעס לאנדעס טרינקע,
אונ' דער וויין איהם ניכט שאדע; דיזער אחשורוש וואר דער
פֿערקעהרטע קעניג; דיזער אחשורוש וואר דער טהעריכטע
קעניג, דער שפראך: " איין רייך געהע אונטער, אונד איינע
בעפֿעהלע ווערדען ניכט צוריק גענאממען! " דיס וואר אחשורוש,
דעססען ראטהשלאגע שיף, דעססען בעפֿעהלע ווידערזיניג
וואַרען; דיזער אחשורוש בעפֿאהל, דיא קעניגין ושתי נאקט פֿאר
איהן צו ברינגען, אונד זיא ערשין ניכט; דיס וואר אחשורוש,
אין דעססען טאגען דאז הויז ישראל אומזאנסט, אהנע אונגעלד,
פֿערקויפֿט וואורדע, וויא עז היישט: „אומזאנסט וואורדעט איהר
פֿערקויפֿט; " דיס וואר אחשורוש, אין דעססען טאגען דאז
אנטליץ דער איזראעליטען שווארץ, וויא דער באדען איינעס קאכ-
טאפפֿעס, וואורדע; דיס וואר אחשורוש, דער פֿערקינדעטע,
צעדערן פֿאם לבנון אונד גאלד אויז אופֿיר צו ברינגען, אונד ניכטס
בראכטע; דיזער אחשורוש וואר עז, אין דעססען טאגען דעם
הויזע ישראל בעשטעטיגט וואורד, וואס אים בוכע דער לעהרע
משה'ס געשריבען איזט: „מארגענס ווירסט דוא אויזרופֿען:
"ווערע נור שאן אבענד! " דיס וואר אחשורוש. פֿאן פֿינפֿען
היישט עז אין דער שריפֿט: " הוא (ער) ", אונד זיא היישען:
"בעזעוויכטע „, אונד פֿאן פֿינף אנדערן היישט עז אין דער
שריפֿט: „היא (ער), " אונד זיא היישען: „גערעכטע.
„אברם, וועלכער אברהם וואר; „ „דיס וואַרען אהרן
אונד משה; " „דיס וואַרען משה אונד אהרן; " „דיס וואר
חזקיה; " „דיס וואר עזרא; " דיא עבען גענאננטען וואַרען
פֿינף גערעכטע. אונד אנדרע פֿינף וואַרען בעזעוויכטע: נמרוד,
דער ערשטע, פֿאן וועלכעם עז היישט: „ער וואר איין געוואלטיגער
יעגער; " „דיזער עשו וואר דער שטאממפֿאטער אדום'ס; "
„דיס וואַרען דתן אונד אבירם; " „דיס וואר דער קעניג אחז; "
„דיס וואר אחשורוש. " אונד וויילן אחשורוש ניכט טהאט, וואס
ער פֿערשפראך, וואורדען זיינע טאגע פֿערקירצט; דאך רע-
גירטע ער פֿאן הודו ביז כוש, פֿאן הודו אים מארגענלאנדע ביז
כוש אים אבענדלאנדע, איבער הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג
פראפֿינצען. דיזער אחשורוש וואר עז, דער זיינע געמאהלין ושתי,

תרגום שני של מגלת אסתר ·

אוס זיינעם פֿריינדעם (דניאל) וויססען, דער זיינען פֿריינד (המן), אוס זיינער געמאהלין (אסתר) וויססען׳ אָרדעטע . דיזער אחשורוש רעגירטע פֿאן הודו ביז כוש · הודו אונד כוש לאגען יא נאהע אייננאנדער ? אבער וויא אחשורוש איבער הודו אונד כוש רעגירטע, דיא איהם נאהע וואַרען : זא הערשטע ער איבער הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראווינצען אונד איהרע רעגירונגען · זא פֿינדעט מאן אין דער שריפֿט, דאס דער קעניג שלמה אים גאנצען לאנדע, יענזייטס דעם שטראמעס, הערשטע, פֿאן תפסח ביז עזה · תפסח אונד עזה לאגען יא אייננאנדער נאהע ? אבער וויא שלמה תפסח אונד עזה, דיא אייננאנדער נאהע לאגען בעהערשטע, זא הערשטע ער יענזייטס דעם שטראמעס אונד איבער דיא גאנצע וועלט · פֿיר מאנארכען הערשטען פֿאן איינעם ענדע דער וועלט צום אנדערן ; צוויא אין ישראל, אונד צוויא אונטער אנדערן נאציאנען דער ערדע · שלמה אונד אחאב אין ישראל ; פֿאן שלמה פֿינדען וויר עס, וויא געזאגט, אין דער שריפֿט אונד פֿאן אחאב הייסט עס : „עס גיבט קיין פֿאלק, קיין רייך, וואהין איין הערר ניכט זאנדטע, דיך צו זוכען . " דאן נבוכדנצר אונד אחשורוש ; אבער דאס רייך דעם אחשורוש וואורדע איינגעשרענקט, אונד ער רעגירטע ענדליך נור איבער הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראווינצען · וואס וואר אבער זיין פֿערדינסט, דאס ער איבער הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראווינצען רעגירטע ? דער אללערהייליגסטע, געלאבט זייא ער, שפראך : „ער (אחשורוש) איזט בעשטיממט, אסתר צו נעהמען, דיא פֿאן דען ענקעלינגען שרה'ס אב שטאממט, דיא הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג יאהרע לעבטע ; זא קאממע דיא ענקעלין שרה'ס, דיא הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג יאהרע לעבטע, אונד הערשטע איבער הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראפֿינצען · "

בימים ההם

„אין יענען טאגען דא דער קעניג אחשורוש אויף זיינעם טהראנע זאס, דער איהם בערייטעט וואר אין דער הויפטשטאדט שושן · "
דיזער טהראן וואר ניכט זיין אייגענטהום, אונד ניכט דאז אייגענטהום זיינער עלטערן ; זאנדערן עס וואר דער טהראן דעם קעניגס שלמה, דען חירם, זאהן איינער וויטטווע אויס צור, איט גרא־

סער

מער געטטליכקייט בויעטע · דיזען סאלאה, דען גראָססען קעניג,
דען דער אללערהייליגסטע געלאבט זייא ער, פאָם הערטסטער
פאן מיינעם ענדע דער וועלט פאָם אנדערן אייניזעצטע, דיזען ער„
וועהלטע דער עוויגע עה' ער נאך דעם אוטטערלייב ענטקאם;
ער ליבטע איהן, ענטדעקטע איהם דיא פערבארגענסטען גע„
היימניססע, צייגטע איהם דיא טיעפסטען ערקענטניססע; ער
פערליה איהם ערקענטניס אונד ווייזהייט, דאס זיינע פערנונפט
דיא ווערקע דער שעפפונג ערגרינדע · סאלאה בעטראכטעטע
דיא אמייזען, דיא זא געריכט פאר איהן קאמען, אונד זיא קאנ„
טען קיינע פלאטצען וואָרטע פאר איהם שפרעכען; דען ער
וואוסטע, דורך דיא גשיקטליכקייט, וועד גערעכט, ווער אונ„
גערעכט וואר · גלאנץ אונד אנזעהען וואר איבער איהם גע„
גאָססען, אונד דיא קעניגליכע קראָנע שטראהלטע אויף זיינעם
הויפטע; מיט חכמה אונד הולד בעקליידעטע איהן דער עוויגע,
וויא ער עהעדעם דוד, זיינען פאטער אין זיינער גאנצען לע„
בענסצייט בעקליידעטע · אין זיינעם דרייצעהנטען יאהרע וואר ער
אם ערסטען טאגע זיינער רעגירונג · ידידיה ווארדע ער גענאננט,
וויל איהן דער קעניג דעם וועלטאללס, דער עוויגע לבאות ־
ליבטע · וויא דיא שריפט זאגט: דער עוויגע זאנדטע דורך נתן,
דען פראפעטען אונד ליס אהם ידידיה (דען געליבטען גאטטעס)
נענען; שלמה היס ער, וויל פרידע אין זיינען טאגען הערש„
טע, וויא דיא שריפט זאגט: "יהודה אונד ישראל וואהנטען
זיכער; "בין הנהר, וויל ער דען שטאַפפעל דעם עוויגען לבאות
בויעטע וויא עס הייסט: "איינע וואהנונג ערבויעטע איך דיר;"
איתיאל ווארדע ער גענאננט, וויל גאטט זיין בייסטאנד וואר,
וויא עס הייסט: "ער וואר ווייזער, אלז אללע אנדערן; "יקה
ווארד ער גענאננט, וויל ער הערר אונד רעגענט איבער אללע
קעניגע דער ערדע דעם אמרגען, אונד דעם אבענדלאנדעם
וואר, וויא עס הייסט: "שלמה זאס אויף דעם טהראנע דוד'ס
זיינעס פאטערס · "דיא קעניגע אללע פירכטעטען איהן, איינ„
שטימיג געהארכטען איהם דיא נאציאנען אללער שפראכען;
אונהיילבריגענדע גייסטער אונטערבליבע, בעזע גייסטער
ווארדען זיינער געוואלט איבערגעבען · ליבער ווארען איהם דיא
פיטע דעם אעגערעם, דיא פעגעל דער ליפטע אללע; נמהאש,
אונד ווילדע טהירע נמגן הנרמן, קאמען אין דאס צעלטהויז
געטאנזעטעט

תרגום שני על מגלת אסתר

געשטאלטעט צו ווערדן צום איטטאגסמאהלע טלאה׳ם · רייך אונד
אעכטיג וואר ער , ערווארב גיטער , זילבער אונד גאלד אין גרא״
סער אענגע ; ער ערקלערטע ווייזע שפרכע , אפפענבארטע
פערבארגענע דינגע , אאכטע געהייאיכסטע קונד אהנע ענדע ·
זיינע פיינדע , זיינע האססער ווארדען איהם פריינדע , דיא
רייכע אללע געהארכטען איהם ; אללע ערהאבען זיך , זיין אנטליץ
צו טוען , זעהנטען זיך , דיא שפראכע זיינער ערקענטניס צו
הערען · דער האללערהאבענע ערהאב איהן , אום זיינעס דיכטערס
דוד ווילען , דער שלאה׳ם פאטער וואר ; זיין נאמע פערברייטע״
טע זיך אין אללען רייכען , אונד דער רוהם זיינער אכטט אונטער
אללען ווייזען · פראם וואר ער אונד וואהרהאפט ; ער איד דאז
אמטער , וואוסטע דיא געהייאיכסטע דעם הימאעלס , אונד וואר
איין ווייזער אין געטטליכען דינגען · זיין רייך וואר אעכטיגער ,
אלז אללע רייכע , זיינע פערנונפט איבערטראף דיא פערנונפט
אללער ליריטען דיכטער ; דיא זיינען רוף , דען רוהם זיינער
ערקענטניספיייכען אויספריכע הערטען קאאען אללע , איהן
עהרפורכטסהאלל צו גריסען · איהן ליבטען אללע קעניגע , דיא
הערדטער אללע בעבטען פאר איהם ; זיא פיהרטען איהם איהרע
זאהנע , איהרע טעכטער צו , דאס זיא איהם אנגדע , קענכטע
זייען , דיא פאר איהם הער ליפען · אללע וינטטען , אין זיינער
נעהע צו זיין , זעהנטען זיך , דיא ווארטע זיינער ווייזהייט צו
הערען ; אונד עפפנעטע ער דען אונד , צו רעדען , דא קניעטען
זיא נידער , ביקטען זיך פאר איהם · אללע , דיא זיך
בערייטעטען , פאר איהם צו ערשיינען , געטעפטע צו בעטרייבען
פערהאכטעטען איהרע שטעדטע , פערשאעהטען איהרען
וואהנארט , איהר לאנד , אונד קאאען , דיא ווארטע זיינער
ווייזהייט , דיא ליבליכקייט זיינעס אונדעס צו פערנעהאען , וויא
ער דאנקטע , לאבאנג דעם הערען דער קעניגע , וויא ער דען
אונד עפפנעטע , אונד אים פאוויננטאן דען ערהאבענסטען
קעניג ערהאב אונד פריז · איהם ווארדע דער גראסטע שליססעל
געגעבען , דער אללע טהארע דער ווייזהייט עפפנעט ; ער
ערגרינדעטע דיא דעאקענדע פערנונפט · ער פערשטאנד
דיא ווארטע דער פעגעל , דיא שפראכע אללער לאהאען , אל״
לער ווילדען טהירע ; הירטע אונד רעהע ליפען פאר איהם
הער , שווען אונד טיגער ערגריפפען דיא וואפפען אין
זיינעם

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0007-0012 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

זיינעם דינסטע , ער וואר בערעדזאמער אין זיינעם פארטראגע , אלז דיא רעדנער אללער נאציאנען ; ער ערפארשטע דיא מיסטעריען אללער האהען שולען · פאר אהם ציטטערטען אללע קעניגע , אללע רייכע , אללע העררשער בעבטען פאר איהם ; איהם ווארדע דיא קראנע דעם ערסטען דער זיגער פערליהען דער דיא אענגסטען אללע אונטערווארף · ער וואר דאז הויפט אללער קעניגע , אונטער זיינער רעגירונג טרוג קיין רייך וואפפען געגען דאז אנדרע ; אללע קעניגע , אללע לענדער בעבטען פאר איהם · איהם ווארדען געהייניססע ענטדעקט , אונד ער וואוסטע דיא גע„ הייניססע אללער אענגסטען , וויל ער , פאם אנבעגין זיינער רע„ גירונג אן , הולדפאלל געראכטיגקייט אונד וואהלטהעטיגקייט איבטע · ער ווארד אין דיזער וועלט געווירדיגט , קעניג צו זיין , אונד וירד עז אויך געווירדיגט ווערדען אין דער קינפטיגען וועלט · דיזער קעניג שלמה וואר עז , דער דען גראססען קעניגליכען טהראן פערטיגען ליס · ער ליס איהן מיט אופיר׳ס פיינעם גאלד בעלעגען , אויך טיאַערנדען מארמאר גרינדען , אונד מיט אניכ„ שטיין , מיט זמאראגדען , קריסטאללען , פערלען אונד אללערלייא געשמאקפאללען פערצירונגען בעמאלען · קיין קעניג בעזאס זא איין קונסטווערק , אונד אללע רייכע קאנטען קיינען עהנליכען טהראן הערפארבריגגען · אונד פאלגענדער געשטאלט וואר דער טהראן געבויעט : אויף דעם טהראנע שטאנדען יע צוועלף אונד צוועלף לעווען פאן גאלד , אונד געגען איהנען איבער יע צוועלף אונד צוועלף אדלער פאן גאלד ; זאוואר איין לעווע געגען איינעם אדלער , אונד איין אדלער געגען איינעם לעווען · זא שטאנדען איינאנדער גראדע געגענאיבער ; דיא רעכטע פפאטע דעם גאלדנען לעווען געגען דען לינקען פליגעל דעם גאלדנען אדלערס , אונד דער לינקע פליגעל דעם גאלדנען אדלערס געגען דיא רעכטע פפאטע דעם גאלדנען לעווען · דיא צאהל דער לעווען וואר צוויא אונד זיבנציג , אונד דיא צאהל דער אדלער עבענפאללס צוויא אונד זיבנציג · אבען האטטע דער טהראן איינען רונדען זיץ , וואַ דער קעניג זאס · אן דעם טהרא„ נע וואַרען זעכס גאלדנע שטופען , וויא עז הייסט : " דער קעניג ליס איינען טהראן אויז עלפענביין פערטיגען , דער זעכס שטופען האטטע · " אויף דער ערסטען שטופע רוהטע איין גאלדנער אקס , אונד איהם געגענאיבער איין גאלדנער לעווע ; אויף דער

צווייטען

תרגום שני על מגילת אסתר

צווייטען שטופֿע רוהטע איין גאָלדנער וואָלף , אונד איהם געגע״
איבער איין גאָלדנעם לאַם ; אויף דער דריטטען שטופֿע איין
גאָלדנער אָדלער , אונד איהם געגענאיבער איין איקקאַ (איין פֿאָגעל)
פֿאָן גאָלד ; אויף דער פֿירטען שטופֿע איין גאָלדנער אָדלער ;
אונד איהם געגענאיבער איין גאָלדנער פֿאַזאַן ; אויף דער פֿינפֿ״
טען שטופֿע איינע גאָלדנע קאַצע , אונד איהר געגענאיבער איין
גאָלדנער האַהן ; אויף דער זעכסטען שטופֿע איין גאָלדנער שפּער״
בער , אונד איהם געגענאיבער איינע גאָלדנע טויבע · אָבען
אויף דעם טהראָנע שטאַנד איינע גאָלדנע טויבע , דיא איינען
שפּערבער פֿעסט צווישען דען צעהען איהרעס פֿוססעס היעלט ·
איבער דעם טהראָנע שטאַנד איין גאָלדנער לייכטער , שאָן צו״
גערכטעט מיט זיינען לאַמפּען , קנעפּפֿען , צווענגלען , אַשגע״
פֿעמכען , קעלכען אונד בלומען · אויף דער איינען זייטע וואַרען
זיבען אַראַמע אָן דעם לייכטער , אויף וועלכען דיא זיבען פֿעטער
דער וועלט אַבגעבילדעט וואַרען , וועלכע היסען : אָדם , דער
ערסטע מענש , נח , שם , דער גראָססע , אַברהם , יצחק ,
יעקב אונד איוב , דער אויך אונטער זיא געצעהלט וואַרד ;
אויף דער אַנדערן זייטע וואַרען אַנדרע אַראַמע אָן דעם לייכטער ,
אויף וועלכען דיא זיבען פֿראָממען דער וועלט אַבגעבילדעט וואַרען ,
וועלכע היסען : לוי , קהת , עמרם , משה , אַהרן , אַלדד , מידד
אונד חור , (חגי) , דער פּראָפֿעט , אונטער איהנען · איבער
דעם לייכטער וואַר איין שענער , גאָלדנער קרוג בעפֿעסטיגט ,
אַנגעפֿילט מיט ריינעם בויאָהל , פֿאָן וועלכעם לייכטער אין דעם
טעמפּעל אַנגעצינדעט וואורדע ; אונד אונטער דעם קרוגע וואַר
איינע גראָססע גאָלדנע שאַלע אַנגעבראַכט , אַנגעפֿילט מיט ריי״
נעם בויאָהל , וועלכעס אַן דאַראויז צו דען לאַמפּען דעס לייכ״
טערס נאַהם · אויף דער גראָססען שאַלע וואַר עלי , דער האָהע״
פּריסטער , אַב געבילדעט , אונד צוויא גאָלדנע אויפֿגעצווייגע
גינגען דאַראויז , אויף וועלכען דיא צוויא זעהנע דעס עלי
חפני אונד פּנחס , אַבגעבילדעט וואַרען ; אויז דען גאָלדענען
אויפֿגעצווייגטען גינגען צוויא גאָלדנע לאַמפּען העראַב , אויף וועל״
כען דיא צוויא זעהנע דעס אַהרן , נדב אונד אביהוא , אַבגעביל״
דעט וואַרען , אונד אַן דער שאַלע וואַרען צוויא גאָלדנע זיצע
איינער פֿיר דען האָהענפּריסטער , אונד איינער פֿיר זיינען שטעל״
פֿערטרעטער · אָבען נעבען דעם טהראָנע וואַרען זיבציג גאָלדנע
שטיהלע

שטיהלע אנגעבראכט, אויף וועלכען דיא זיבציג סנהדרין (ראטהס„
העררען) זאסען, אונד געריכט היעלטען פאר דעם קעניג שלמה ·
לו ייא זעפיטע וואָרען נעבען דען אהרען דעם קעניגס בעפעס„
טיגט „דאס ער אים זאלנען ניכט וואנקע ; אונד איבער דעם
טהראנע שטאנדען פיר אונד צוואנציג גאלדנע ווייכטעקקס, דיא
דען קעניג איבערשאטטעטען · וואללטע זיך דער קעניג שלמה
נאך איינעם בעליביגען ארטע פערפיגען, דאן גינג דער טהראן
דורך אמטי ענכוערק אונטער איהם הין ; ער זעלטע זיינען פוס אויף
דיא ערסטע שטופע, דא לאג איהן דער גאלדנע שטיר אויף דיא צווייטע
שטופע, פאן דער צווייטען אויף דיא דריטטע, פאן דער דריטטען אויף
דיא פירטע, פאן דער פירטען אויף דיא פינפטע, פאן דער פינפטען
אויף דיא זעכסטע, פאן דער זעכסטען ווייטערפארט, ביז דיא אדלער
הערונטער פלאגען, דען קעניג פאסטען, איהן עמפאר האבען, אונד
אויף דען טהראן זעלטען · אין דעם אנטיכענווערק וואר איין זילבער„
נעס גראסעס זעעטהיר · אונד דא דיא קעניגע דיא זאגע פאן שלמה'ס
קעניגליכעם טהראנע הערטען, פערזאמעלטען זיא זיך אללע,
קאמען אללעזאמאט, ביקטען זיך פאר דעם קעניג, אונד שפרא„
כען : „איין טהראן, וויא דיזער, איזט נאך קיינעם קעניגע געפער„
טיגט ווארדען, אונד קיינע נאציאן קאן איינען עהנליכען הערפאר„
ברינגען · ” דיא קעניגע זאהען דיא פראכט דיזעס טהראנעס,
ווארפען זיך נידער אונד פריזען דען שעפפער דעס וועלטאללס ·
שטיג דער קעניג שלמה היכאויף, אונד זעלטע זיך אויף דען קעניג„
ליכען טהראן, ער האב זיך דער גראסע אדלער נאהם דיא קעניג„
ליכע קראנע, אונד זעלטע זיא איהם אויף דאז הויפט · דאן טריב
דאז גראסע זעעטהיר דאז רעדער ווערק ; לעווען אונד אדלער
שטיגען דורך דאז רעדערווערק עמפאר, אומגאבען דאז הויפט
דעם קעניגס, אונד דיא גאלדנע טויבע פלאג העראב פאן דעם
געשטעללע, עפפנעטע דיא לאדע, נאהם דאז בוך דער לעהרע
(ספר תורה) הערויז, אונד גאב עז דעם קעניג אין דיא האנד,
לו בעשטעטיגען, וואז משה זאגטע : „דאז געזעצבוך בלייבע ביי
איהם, (ביים דעם קעניגע) אונד ער לעזע דארין לעבענסלענגליך,
אויף דאס ער אונד זיינע זעהנע לאנגע רעגירען אין ישראל ” ·
אפט ערשין דער האהע פריסטער, דען קעניג לו גריסען, דא
דיא עלטעסטען אללע צור רעכטען אונד צור לינקען דעס טהראנעס
זאסען, אונד רעכט דעם פאלקע שפראכען · ערטיכען ליגען,

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0009-0015 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

צווייטען שטופֿע רוהטע איין גאלדנער וואלף, אונד איהם געגענ-
איבער איין גאלדנעס לאם ; אויף דער דריטטען שטופֿע איין
גאלדנער פארדער, אונד איהם געגענאיבער איין אינקאל (איין קאמעל)
פֿאן גאלד ; אויף דער פֿירטען שטופֿע איין גאלדנער אדלער ;
אונד איהם געגענאיבער איין גאלדנער פֿפֿויא ; אויף דער פֿינפֿ-
טען שטופֿע איינע גאלדנע קאטצע, אונד איהר געגענאיבר איין
גאלדנער האהן ; אויף דער זעכסטען שטופֿע איין גאלדנער שפער-
בער, אונד איהם געגענאיבער איינע גאלדנע טויבע. אבען
אויף דעם טהראנע שטאנד איינע גאלדנע טויבע, דיא איינען
שפערבער פֿעסט צווישען דען קלויען איהרער פֿיסע היעלט.
איבער דעם טהראנע שטאנד איין גאלדנער לייכטער, שען צו-
גערכטעט מיט זיינען לאמפען, קנעפפֿען, צוועגלען, שאגע-
פֿעמכען, קעלכען אונד בלומען. אויף דער איינען זייטע ווארען
זיבען ארמע אן דעם לייכטער, אויף וועלכען דיא זיבען פֿעטער
דער וועלט אבגעבילדעט ווארען, וועלכע היסען : אדם, דער
ערסטע מענש, נח, שם, דער גראסע, אברהם, יצחק,
יעקב אונד איוב, דער אויך אונטער זיא געצעהלט ווארד ;
אויף דער אנדערן זייטע ווארען אנדרע ארמע אן דעם לייכטער,
אויף וועלכען דיא זיבען פֿראממען דער וועלט אבגעבילדעט ווארען,
וועלכע היסען : לוי, קהת, עמרם, משה, אהרן, אלדד, מידד
אונד חור, (חגי), דער פראפֿעט, אונטער איהנען. איבער
דעם לייכטער וואר איין שענער, גאלדנער קרוג באפֿעסטיגט,
אנגעפֿיללט מיט ריינעם בויאעהל, פֿאן וועלכעם לייכטער אין דעם
טעמפעל אנגעציינדעט ווארדע ; אונד אונטער דעם קרוגע וואר
איינע גראסע גאלדנע שאלע אנגעבראכט, אנגעפֿיללט מיט ריי-
נעם בויאעהל, וועלכעם אהן דאראויז צו דען לאמפען דעס לייכ-
טערס נאהם. אויף דער גראסען שאלע וואר עלי, דער האהע-
פריסטער, אבגעבילדעט, אונד צוויא גאלדנע אויספֿצווייגע
גינגען דאראויז, אויף וועלכען דיא צוויא זעהנע דעס עלי
חפני אונד פנחס, אבגעבילדעט ווארען ; אויז דען גאלדנען
אויפֿענצווייגען גינגען צוויא גאלדנע לאמפען הערפֿאר, אויף וועל-
כען דיא צוויא זעהנע דעס אהרן, נדב אונד אביהוא, אבגעביל-
דעט ווארען, אונד אן דער שאלע ווארען צוויא גאלדנע זיצע
איינער פֿיר דען האהענפריסטער, אונד איינער פֿיר זיינען שטעלל-
פֿערטרעטער. אבען נעבען דעם טהראנע ווארען זיבציג גאלדנע
שטיהלע

טטיהלע אנגעבראכט , אויף וועלכען דיא זיבציג סנהדרין (ראטהס״
הערערן) זאסען , אונד געריכט היעלטען פאר דעם קעניג שלמה ·
צו ייא זעטציטע ווארען נעבען דען אהרען דעם קעניגס בעפעס״
טיגט „דאס ער איהם זיצען ניכט וואנקטע ; אונד איבער דעם
טהראנע שטאנדען פיר אונד צוואנציג גאלדנע ווייגשטעקקע , דיא
דען קעניג איבערשאטטעטען · וואללטע זיך דער קעניג שלמה
נאך איינעם בעליביגען ארטע פערפיגען , דאן גינג דער טהראן
דורך אמטי ענייערק אונטער איהם הין ; ער זעצטע זייכען פוס אויף
דיא ערסטע שטופע, דא לאג איהן דער גאלדנע שטיר אויף דיא צווייטע
שטופע, פאן דער צווייטען אויף דיא דריטטע, פאן דער דריטטען אויף
דיא פירטע , פאן דער פירטען אויף דיא פינפטע, פאן דער פינפטען
אויף דיא זעכסטע, פאן דער זעכסטען ווייטערפארט, ביז דיא אדלער
הערונטער פלאגען, דען קעניג פאסטען, איהן עמפאר האבען, אונד
אויף דען טהראן זעצטען. אין דעם אנטיגענווערק וואר איין זילבער״
נעס גראסעס זעעטהיר · אונד דא דיא קעניגע דיא זאגע פאן שלמה׳ס
קעניגליכעם טהראנע הערטען, פערזאממעלטען זיא זיך אללע,
קאמען אללעזאמאט, ביקטען זיך פאר דעם קעניג, אונד שפרא״
כען : „איין טהראן , וויא דיזער , איזט נאך קיינעם קעניגע געפער״
טיגט ווארדען, אונד קיינע נאציאן קאן איינען עהנליכען הערפאר״
ברינגען · ” דיא קעניגע זאהען דיא פראכט דיזעס טהראנעס,
ווארפען זיך נידער אונד פריזען דען שעפפער דעם וועלטאללס ·
שטיג דער קעניג שלמה היכאויף , אונד זעצטע זיך אויף דען קעניג״
ליכען טהראן , ער האב זיך דער גראסע אדלער נאהם דיא קעניג״
ליכע קראנע , אונד זעצטע זיא איהם אויף דאז הויפט · דאן טריב
דאז גראסע זעעטהיר דאז רעדער ווערק ; לעווען אונד אדלער
שטיגען דורך דאז רעדערווערק עמפאר, אומגאבען דאז הויפט
דעם קעניגס , אונד דיא גאלדנע טויבע פלאג הערואב פאן דעם
געשטעללע, עפפנעטע דיא לאדע , נאהם דאז בוך דער לעהרע
(ספר תורה) הערויז, אונד גאב עז דעם קעניג אין דיא האנד,
צו בעשטעטיגען, וואז משה זאגטע : „דאז לעהרבוך בליבע בייא
איהם , (בייא דעם קעניגע) אונד ער לעזע דארין לעבענסלענגליך,
אויף דאס ער אונד זייכע זעהנע לאנגע רעגירען אין ישראל ” ·
אפט ערשין דער האהע פריסטער , דען קעניג צו גריסען, דא
דיא עלטעסטען אללע צור רעכטען אונד צור לינקען דעס טהראנעס
זאסען, אונד רעכט דעם פאלקע שפראכען · עדטיכען צייגען,

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0010-0017 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

תרגום שני על מגלת אסתר

פאלסעס צייגניס צו געבען פאר דעם קעניג שלמה, דאן טריב דאס
רעדערווערק, דיא רעדער בעגאננען איהרען מוזיק ; דיא
שטירע אונד לעווען ברילטען, דיא וועלפע היילטען, דיא טיגער
ברואטען, דיא אנקען (פֿעגעל) פיפטען, דיא קאטצען מיאויטען,
פפויען שריען, דיא העהנע קרעהטען, דיא שפערבער קרעכצטען,
דיא איבריגען פֿעגעל גיררטען אונד אללעס נאהם דען צייגען
איהרען מוטה, דאס זיא ניכט פאלשעס צייגניס געבען זאללען.
דאן בעשלאססען דיא צייגען: „לאסט אונז וואהרהאפטעס צייגניס
געבען! זאנסט געהט, אום אונזר ווילען, דיא וועלט אונטער."
זא באלד דער קעניג שלמה הינאויף שטיג, זיך אויף דען קעניג„
זיצען טהראן צו זעטצען, שפרענגטען דיא לעווען וואהריגענדע
וואססער אויהער. אייפען טהראן, וויא דיזען, בעזאס קיין קעניג
מעהר. דא ישראל זינדיגטע, ווארד דער בעזייגט נבוכדנצר,
קעניג פאן בבל, מעכטיג, לאגע ער דיא מויערמויערן פערוויסטעטע
דאס לאנד ישראל, גאב דיא שטאדט ירושלים דער פלינדערונג
הין, פער ברענטע דען היילגען טעמפעל פיהרטע דיא איזראעל„
ליטען אין געפאנגענשאפט, אונד בראכטע זיא נאך רבלה אים
לאנדע חמת. ער פיהרטע אויך דען טהראן דעם קעניגס שלמה
מיט זיך ; אונד דא קעניג נבוכדנצר, דער בעזיעגט הינאויף
שטייגטע, אונד זיך אויף דיזען טהראן זעטצען וואללטע: זא וואסטע
ער ניכט, דאס מאן דורך רעדערווערק דיזען טהראן בעשטיג.
ער זעטצטע זייגען פוס אויף דיא ערסטע שטופע ; דא שטרעקטע
דער גאלדענע לעווע זייגען רעכטען פוס הין, אונד שלוג איהם אויף
דיא לינקע היפטע, דאס ער לעבענסלענגליך הינקענד ווארדע.
נאך נבוכדנצר, קעניג פאן בבל, קאם אלכסנדרוס מוקדון, נאהם
דען טהראן דעם קעניגס שלמה, אונד פיהרטע איהן נאך מצרים.
אונד אויך שישק, קעניג פאן מצרים, זאה אייגסט דיא פראכט
דיזעם טהראנעס, דער הערליכער, אלז אללע טהראנען, ווער,
זעהנטע זיך, איהן צו בעשטייגען אונד זיך דאראויף צו זעטצען,
אונד וואוסטע ניכט, דאס מאן איהן דורך רעדערווערק בעשטיג.
ער זעטצטע זייגען פוס אויף דיא ערסטע שטופע ; דא שטרעקטע
דער גאלדענע לעווע זייגען רעכטען פוס אויס, אונד שלוג איהם אויף דיא
לינקע היפטע אונד ער היס לעבענסלענגליך: "פרעה, דער הינקענ„
דע." אנטיפנים, זאהן דעם קעניגס אנטיאכוס, קאם, לאג געגען
דאס לאנד מצרים, פערוויסטעטע עז, עראבערטע דען טהראן

דעם קעניגס שלמה, אונד פיהרטע איהן אין טיפפע וועג. דא זעצטע
זיך איין פוס דעם טהראנעס פאן זיינער גאלדנען קעטטע אב ;
אבן פיהרטע אללע האנדווערקער אונד קינסטלער הערבייא, דען
פוס דעם טהראנעס ווידער הער צו שטעללען, אונד עס בליב, ביז
אויף דיזען טאג, אונגעגליך. דיא רעגירונג דעם גריכישען קעניגס
גינג אונטער, אונד כורש, דער פערזער, שוואנג זיך ענדליך אויף
דען טהראן. דיזער קעניג האטטע דאז פערדיענסט, זיך מיט דעם
ביא דעם טעמפעלס (בית המקדש) צו בעשעפטיגען, אונד ער
וואר געווירדיגט, דען טהראן דעם קעניגס שלמה, דעם גלייכען
ניאמאנד אונטער דען קעניגען בעזאס, צו בעשטייגען אונד דאראויף
צו זיצצען.

בשנת שלוש למלכו

אים דריטטען רעגירונגסיאהרע דעם נבוכדנצר וויינטען דיא זעהנע
ישראל'ס, עלענטען, אונד ריפען, אין איהרער בעטריבונג, אויז :
„וועהע אונז ! וויא איבערוועלטיגטע אונז דער פיינד, וויא פלינ-
דערטע ער דאז לאנד אונד פערהעערטע אונזרע פראפינצען, פיהרטע
אונז אין דיא געפאנגענשאפט, איבטע אונגערעכטיגקייט אן אונז !
אונזרע גרייזע שלוג ער אין פעססעלן פיהרטע אונזרע גראססען
אינס עלענד ; אונזרע יוגענד טעדטעטע ער מיט דעם שווערטע,
שלעפפטע אונזרע קינדער אין דיא געפאנגענשאפט. אך וויא
וואורדע דיא קראנע דער העררליכקייט אונז געראובט ! " — דא
דיא קעניגע אויז דעם הויזע ד"ד'ס זיך אויף דען טהראן שוואנגען,
רעגירטען זיא איבער דיא וועלט. נאך דוד ערהאב זיך זיין זאהן
שלמה, אונד דער עוויגע זעצטע איהן צום רעגענטען איבער דיא
טהירע דעס פעלדעס, איבער דאז געפליגעל דעס היממעלס,
איבער דאז געווירם דער ערדע אונד איבער טייפעל אונד בעזע
גייסטער. ער פערשטאנד דיא שפראכע אללער דיזער וועזען אונד
זיא פערשטאנדען זיינע שפראכע, וויא עז הייסט : „ער שפראך
איבער דאז געוועלל, „א' ז' וו'. איינסט וואר דער קעניג שלמה
וואהלגעמוטה ביים וויינע אונד ער זאנדטע הין צו אללע קעניגע
דעס מארגענ-, אונד אבענדלאנדעס, דיא זיינעם רייכע, דעם
לאנדע ישראל'ס, בענאכבארט וואהרען, איינלאדען צום געלאגע אין
זיינעם קעניגליכען פאללאסטע. דער קעניג וואר ווידער איינמאהל
וואהלגעמוטה ביים וויינע, אונד בעפאהל, דיא פאגעל, ניאבעלן

פויקען

פויקען אונד הארפען צו ברינגען, אויף דענען דוד, זיין פאטער, שפילטע · ער וואר פערנער איינמאהל וואהלגעמוטה ביים וויינע, אונד בעפאהל דיא טהירע דעס פעלדעס, דאז געפליגעל דעס הימעלס, דאז געווירם דער ערדע, דיא טייפעל אונד דיא בע-זען גייסטער צו האלען, דאס זיא פאר איהם טאנצען, אונד אללע קעניגע, דיא בייא איהם געלאג היעלטען, זיינע גרעססע שויען. דיא געהיימשרייבער דעס קעניגס ריפען אללע דיזע וועזען נאמענטליך אויף, אונד זיא זאמעלטען זיך אללע צום קעניג; זיא ווארען ניכט געפעססעלט, ניכט געבונדען, אונד נימאנד פיהרטע זיא. צו דיזער צייט ווארדע דער אויערהאהן אונטער דען פעגעלן געשוכט, אונד ניכט געפונדען; דער קעניג בעפאהל צארניג, איהן צו ברינגען, אונד וואללטע זיינע הינריכטונג · דא בעריכטעטע דער אויערהאהן דעם קעניג שלמה, אונד שפראך צו איהם: „הערע, הערר, קעניג דער ערדע! נייגע דיין אהר פערנים איינע ווארטע! דרייא מאנאטע שאן פאסטע איך דען ענטשלוס אין איינעם הערצען, שפראך וואהרהאפטע ראטהשליססע אויז; איך אס קיינע שפייזע, טראנק קיין געטרענק · איך בליקטע ווייט אומהער, דורכפלאג דיא וועלט, אונד דאכטע: „ווא איזט וואהל דיא פראפינץ, דיא רעגירונג, דיא דעם קעניג, איינעם הערן, ניכט געהארכטע?" איך שויעטע הין, זאה איינע פראפינץ, „דאז לאנד קיטור" גענאננט, אים מארגענלאנדע · דא איזט דער שטויב עדלער, דען גאלד, דאז זילבער ליגט וויא קאטה אין דען שטראססען; ביימע זינד דארט פאם אנבעגין דער דינגע אן געפלאנצט, טרינקען וואססער אויז דעם גארטען עדן · גראסע פעלקער וואהנען דארט, דאז הויפט אומקרענצט דאהין פער-פפלאנצט אויז דעם גארטען עדן · זיא וויססען ניכט, קאמפפע צו בעשטעהען, קעננען מיט דעם באגען ניכט טרעפפען · איך זאה אבער וואהרליך איינע פרויא, דיא איבער זיא אללע הערשט; זיא הייסט: „קעניגין פאן שבא · " געפעללט עס נון דעם קעניג, איינעם הערן: זא אומגירטע איך מיינע לענדען, וויא איין העלד, מאכע איך אויף, אונד ציהע אין דאז לאנד קיטור, אין דיא פראפינץ שבא · איהרע קעניגע בינדע איך מיט קעטטען, איהרע מעכטיגען מיט אייזערנען פעססעלן, אונד ברינגע זיא דעם קע-ניגע, איינעם הערן · " דיס געפיעל דעם קעניגע; דיא גע-היימשרייבער דעס קעניגס ווארדען בערופען, דיא שריבען איינען

בריף

בריף, אונד באנדען איהן אן דען פֿליגעל דעם אויערהאהנס. דער
אויערהאהן ערהאב זיך, שטיג אין דיא האהען לופֿטע, מאכטע
ווענדונגען, פֿאנג געוואלטיג אונטער דיא פֿעגעל הין, דיא איהם
נאכפֿלאגען; אונד דער צוג גינג נאך דעם לאנדע קיטור, אין דיא
פראפֿינץ טבא. דעם מארגענס גינג דיא קעניגין פֿאן טבא הער„
אויז, דאז מעער אנצובעטען; דא פֿערפֿינסטערטען דיא פֿעגעל
דיא זאננע. דיא קעניגין ערגריף איהר געוואנד, צעררים עז,
אונד פֿיל אין איינע גראססע בעטייבונג. אין איהרער בעטייבונג
פֿלאג דער אויערהאהן צו איהר העראב; זיא זאה איינען בריף אן
זיינעם פֿליגעל געבונדען, לעזטע איהן אב, עפֿנעטע איהן, אונד
לאז פֿאלגענדעס: „איך קעניג שלמה, ענטביעטע דיר, דיינען
גראססען איינען גרוס. דוא ווייסט, דאס איך דער אללער„
היילינסטע געלאבט זייא ער, איבער דיא טהירע דעס פֿעלדעס,
איבער דאז געפֿליגעל דעס היממעלס, איבער דיא טייפֿעל אונד
בעזען גייסטער צום רעגענטען זעצטע. דאס אללע קעניגע, פֿאן
מארגען אונד אבענד פֿאן מיטטאג אונד פֿאן מיטטערנאכט, איך צו
גריסען קאממען. ווילליגסטו נון איין, אונד קאממעסט, איך
צו גריסען: זא ערצייגע איך דיר גראססערע עהרע אלז אללען
קעניגען, דיא דאז געלאגע פֿאר איר האלטען. ווילליגסטו דוא
אבער ניכט איין, אונד קאממעסט ניכט איך צו גריסען: זא
זענדע איך געגען דיך קעניגע, קריגספֿאלקער אונד רייטעריא.
פֿראגסט דוא: „וואס פֿיר קעניגע, קריגספֿאלקער אונד רייטע„
ריא דיענען דעם קעניג שלמה?" דיא טהירע דעס פֿעלדעס זינד
דיא קעניגע דיא קריגספֿאלקער אונד דיא רייטעריא. פֿראגסט
דוא: „וואס פֿיר רייטעריא?„ דאז געפֿליגעל דעס היממעלס
איזט דיא רייטעריא. מיינע העערע זינד דיא טייפֿעל אונד בעזען
גייסטער, דיא קריגספֿאלקער, דיא אייך אויף איירען בעטטען,
אין איירען הייזערן ערווירגען; דיא טהירע דעס פֿעלדעס טעדטען
אייך אויף דעם פֿעלדע, דיא פֿעגעל אונטער דעם היממעל פֿרעססען
אייער פֿלייש פֿאן אייך אב." דא דיא קעניגין פֿאן טבא דיא
ווארטע דעס בריפֿעס געלעזען האטטע, ערגריף זיא דאז צווייטע
מאהל איהר געוואנד, צעררים עז, זאנדטע הין, ליס דיא על„
טעסטען אונד גראססען רופֿען, אונד שפראך צו איהנען:
„ווייסעט איהר ניכט, וואס איר הער דער קעניג שלמה צוגעשיק„
טע?" זיא ערווידערטען: „ווער קאננטען ניא דען קעניג שלמה

אונד אכטען ניכט זיין רייך. " דיא קעניגין אבער זעצטע קיין
צוטרויען אין זיא, פאלגטע איהרען ווארטען ניכט. זיא זאנדטע
היין, בעריף אללע זעעפאהרער, אונד ליס זיא געשטיקטע אללער
ארט, פערלען אונד עדעלשטיינע פיר דען קעניג שלאמה לאדען.
זיא זאנדטע איהם אויך זעכס טויזענד קנאבען אונד מעדכען,
אללע אין איינעם יאהרע, אין איינעם מאנאטע, אין איינעם טא„
גע, אין איינער שטונדע געבארען; אללע פאן איינעם וואכסע,
פאן איינער פארם אונד אללע אין פורפור געקליידעט. זיא שריב
איינען בריף, אונד זאנדטע איהן, דורך דיא זעעפאהרער דעם
קעניג שלאמה. דער בריף ענטהיעלט פאלגענדע ערקלערונג: „פאן
דעם לאנדע קיטור נאך דעם לאנדע ישראל'ס דויערט דיא גע„
וועהנליכע רייזע זיבען יאהר; דא איך אבער דיינע פריינדשאפט,
איין קעניג, צו ערביטטען האבע: זא ערטיילע איך, שאן נאך
פערפלוס פאן דרייא יאהרען, פאר דיר." נאך פערלויף דרייער
יאהרע קאם דיא קעניגין פאן שבא צו דעם קעניג שלאמה. דעם
קעניג שלאמה ווארדע דיא אנקונפט דער קעניגין פאן שבא בע„
ריכטעט, אונד ער זאנדטע איהר בניהו זאהן יהוידע'ס,
ענטגעגען דער דעם הערפארראגענדען מארגענראטהע, דעם
אבענדשטערנע, דער אונטער דען שטערנען שטראהלט, דער
בליהענדען רוזע אם פלוססע דעס וואססערס גלייך. דיא קעניגין
פאן שבא זאה בניהו, דען זאהן יהוידע'ס, אונד נייגטע זיך פאם
וואגען הערב. בניהו שפראך צו איהר: „ווארום נייגסט דוא
דיך פאן דיינעם וואגען הערב?" זיא ערווידערטע איהם:
„ביסט דוא ניכט קעניג שלאמה?" ער אנטווארטעטע איהר:
„איך בין ניכט קעניג שלאמה, זאנדערן איינער דער דינער, דיא
איהם דינען." זיא ווענדעטע דאס געזיכט אום, אונד שפראך
צו איהרען גראססען אין איינעם גלייכניססע: „זאהט איהר דען
לעווען ניכט, זעהט זיין לאגער! זאהט איהר דען קעניג שלאמה
ניכט, זעהט דיא שענהייט דעם אננעס, דער איהם דינט!"
בניהו זאהן יהוידע'ס, פיהרטע דיא קעניגין צום קעניגע. דער
קעניג פערנאהם, דאס דיא קעניגין צו איהם קאמט, ערהאב
אונד פערפיגטע זיך אין דען גלעזערנען זאאל. דיא קעניגין פאן
שבא זאה דען קעניג אין דעם גלעזערנען זאאלע זיצען, אונד דאכ„
טע, דער קעניג זעצטע זיך אים וואססער. זיא האב איהר געוואנד
אויף, איבער דאס וואססער צו געהען, אונד דער קעניג בעמערקטע

האאר

המאן אן איהרעם פוסע · ער שפראך צו איהר : " דיינע שענהייט איזט שענער דער ווייבער, אונד דיין המאן איזט אענליכעם המאן ; המאן איזט שאן אם אמטע, אונד אם ווייבע העסליך · " דיא קעניגין פאן שבא ערווידערטע : „איך זאגע דיר דרייא רעטהזעל פאר ; לעזעסט דו זיא אויף, דאן וויל איך, דאס דו איין ווייזער מאן ביסט ; וואָ ניכט, גלייכעסט דו אנדערן מענשען · זיא פוהר פארט : „וואס איזט איין העלצערנער בראננען אונד איין אייזערנער איימער, דער שטיין שעפפט, אונד איט וואססער טרענקט ? " ער אנטוואָרטעטע איהר : „איינע שמינקביקסע · זיא פראגטע ווידער : „וואס איזט עס, דאס אויס דעם שטויבע דער ערדע הערפארגעהט, זיך פאן דעם שטויבע דער ערדע נעהרט, וויא וואססער פערגאססען וירד, אונד אים הויזע אויס- הער בליקט ? " ער אנטוואָרטעטע : „ ערדהארץ · " זיא פראגטע : „וואס איזט עס, דאס, ווען איין שטורמווינד בראויזט, פאר אללען געשטרייכען איין לויטעס, ביטטערעס געשרייא ערהעבט, דען קאפף וויא בינזענראהר ביגט ? עס עהרעט דיא גראָסען, בעשעמט דיא ארמען ; לאבט דיא טאָדטען, שענדעט דיא לעבענ- דען · עס איזט דיא פריידע דער פעגעל, דיא טרויער דער פישע · " ער ערווידערטע : „פלאַקס · " דא שפראך דיא קעניגין צום קעניג : „איך גלויבטע דיא דינגע ניכט, דיא איך פאן דיר הערטע, ביז איך קאם, אונד איינע אויגען זאהען, דאס איר ניכט דיא העלפטע געזאגט וואורדע · דו בעזיטצעסט וויט מעהר ווייזהייט אונד גיטע, אלז איך פאן דיר הערטע · הייל דיר ! הייל דיינען לייטען, דיינען דינערן היר ! „דער קעניג פיהרטע זיא אין דען קעניגליכען פאלאסט · דיא קעניגין פאן שבא זאה דיא גרעסע, דיא הערליכקייט דעס קעניגס שלמה, אונד זיא פריזע דען, דער דיזען גראָסען קעניג שוף · זיא שפראך : „געלאבט זייא דער עוויגע, דיין גאָטט, דער וואהלגעפאללען אן דיר האטטע דיך אויף דען קעניגליכען טהראן צו זעטצען, דאס דו גערעכטיגקייט אונד רעכט איבעסט · " זיא גאב דעם קעניגע זעהר פיל פיינעס זילבער אונד גאלד, אונד דער קעניג גאב איהר וואס זיא פערלאנגטע · דיא קעניגע פאן מארגען אונד אבענד, פאן מיטטאג אונד מיטטערנאכט הערטען דען רוף דעס קעניגס, בעבטען אללע פאר איהם, לאגען אויז איהרען וואהנזיטצען, קאמען צו איהם אין גראָסער פראכט אונד הערליכ-

קייט, אונד בראכטען איהם געשענקע פאן זילבער, גאלד, ערדעלגעשטיין אונד פערלען. — דא דיא איזראעליטע זינדיג„ טען, ווייזאגטע ירמיה, דער פראפעט, פילע ווייזאגונגען איבער זיא, אונד זיא נאהמען קיינע לעהרע פאן איהם אן. דא איבער„ רעדעטע איהן דער גייסט דער הייליגקייט, אונד פיהרטע איהן אין דאז לאנד דעס שטאממעס בניאן, ויא עז הייסט: „ירמיהו גינג אויז ירושלים, אין דאז לאנד בניאן צו רייזען." זא לאנגע דער פראפעט ירמיה אין ירושלים וואר, ערפלעהטע ער ערבארמען פאן זיינעם פאטער אים הימעל, אונד דיא שטאדט ירושלים ווארדע ניכט אין דיא הענדע דער כשדים געגעבען. אונד זיא פערהעערטען זיא ניכט; דא זיך אבער ירמיה אין דעם לאנדע דעס שטאממעס בניאן בעפאנד, ווארד נבוכדנצר, קעניג פאן בבל, מעכטיג, לאג געגען ישראל, פערוויסטעטע דאז לאנד ישראלס, פלינדערטע דיא שטאדט ירושלים, אונד פערבראנטע דען הייל„ גען טעמפל. וועהרענד דער בעזעוויכט נבוכדנצר אין אנטוכיא„ רבלתה רעזידירטע, זאנדטע ער נאך ירושלים דורך נבוזראדן, דען אבערשטען דער לייבוואכע, אונד ליס דיא מויערן דער שטאדט ירושלים ניעדעררייסען דער פראפעט ירמיהו קאם, אונד זאה דיא שטאדט ירושלים פערוויסטעט, אונד דיא העערע דער כשדים רינגס אום דיא שטאדט געלאגערט. דא שריא דער פראפעט ירמיה מיט לויטער שטימע, אונד וויינטע העפטיג אונד ביטטערליך. „דו איבעררעדעטעסט מיך, גאטט, ריף ער, אונד איך ווארד איבעררעדעט; דו ביסט מעכטיגער, אלז איך, אונד קאמסט מיר בייא." דא דער בעזעוויכט נבוכדנצר, קעניג פאן בבל, הערטע דאס דיא שטאדט ירושלים עראבערט ווארדע, זאמעלטע ער אללע העערע דער כשדים אונד נאהם איינע שטעללונג בייא דעם טעמפל. ער שיטטעלטע דאז הויפט, בעוועג„ טע דיא הענדע הין אונד הער, וויל ער וואוסטע, וואס דאז ענדע דער העערע דעס סנחריב וואר, אלז איין ענגעל פאם הימעל געגען זיא געזאנדט ווארדע, אונד אכטזעהן איהרער פירסטען אונד טויזענד אונד פינף רייטער ערשלוג, דאס פאן דעם גאנצען העערע דעס סנחריב נור ער אללייז איבריג בליב. דא ערשאלל איינע שטימע, דיא דעם באבילאניטען קעניגע צוריף: „נבוכדנצר, קעניג פאן בבל, מאכע דיך אויף, קעהרע צוריק נאך רבלה, אים לאנדע חמת!" „ער שוואנג דיא פפייל' בעפראג„

טע דיא געלענביﭏדער · " ער טאם מייכען פפייל געגען מבענד, ער פיל מין ירוטלים הערמב ; ער טאם מייכען פפייל געגען אמרגען, מוכד ער פיל ווידער מין ירוטלים הערמב · דא אמכטע זיך נבוכדנצר מויף, מוכד זאנדטע זיינע גראסען געגען ירוטלים, נאמענטליך : נרגל, טראלר, סאגר, נבו, טרסכים, רב סרים מוכד רב אג · דער קעניג זעלבסט לאג זייכען גראסען נאך, מוכד קאם מין דעם טעמפעל מן, וומ ער מויזריף : „דוא ביסט נון דער גראסע גאטט · דער דוא איך בעטטיראטעסט, איך געגען דייכע טטאדט, געגען דייכען טעמפעל פיהרטעסט ! " דאז טהאר דעם טעמפעלס זאה דאז מונרייכע פאלק זיך געגעכ„ איבער טטעהען, מוכד טטאאטע זיך, וואללטע זיך ניכט עפפ„ נען · נון ריקטען אללע העערע דער כשדים הערמן, מוכד פיהר„ טען דרייא הונדערט מוכד זעכציג קאמעעלע איט זיך. דיא מל„ לע איט מייזערנען·עקסטען בעלאדען וואַרען · דאז מייסערע טהאר דעם טעמפעלס פערטלאנג אלל דיזע עקסטע, מוכד וואללטע זיך נאך מיאאער ניכט עפפנען · ענדליך קאם פרניטוס, טלאכטע„ טע מיין טוויין, טפרענגטע פאן דעססען בלוט מיבער דען טעמ„ פעל, פערמונרייניגטע מיהן ; מוכד דא דער טעמפעל פערמונ„ רייניגט וואר, עפפנעטע ער זיך פאן זעלבסט · דער בעזעוויכט נבוכדנצר גינג נון מין דאז הייליגטהום, מוכד זעלטע זיך מין דיא האללע דעם האהעפריסטערס זכריה, זאהן דעם יהוידע · נבוכד„ נצר זאה דאז בלוט דיזעם האהעפריסטערס מויף דעם באדען היכטטרעאען · ער פראגטע דיא עלטעסטען ישראלס : „וועס„ סען מיזט דיזעס בלוט ? " זיא אנטוואָרטעטען מיהם : „מיין פראפעט וואר מונטער מונז, דער מונז מונזער מונרעכט פער„ וויז ; וויר נאהאען זיינע לעהרע ניכט מן, אמכטען מונז מויף, מוכד ערטלוגען מיהן מין דעם טעמפעל · " נבוכדנצר הערטע דיזעס, מוכד בעפאהל : „געהט, האלעט איר פיר טויזענד ער„ לעזענע פריסטער ! " ער ליס זיא מויף יענעם בלוט הינטלאכטען, מוכד נאך פערטלאנג עז דער ערדבאדען ניכט · ענדליך גאב מיהם נבוכדנצר מייכען פערוויז, מוכד טפראך לו מיהם : „דיינע גאנ„ צע נאציאן געהט מום דייכעטוועלען מונטר ! " דא פערטוואנד דאז בלוט · דא דער האהעפריסטער דיא הינגעריכטעטען פריסטער זאה, לאג ער זיין מונטערקלייד מן, באנד זיך דען אמכטעל מום, נאהם דיא טלוסטעל דעם הייליגטהואס מין דיא

תרגום שני על מגלת אסתר

המן, אונד שטיג אויף דאז דאך דעם טעמפעלס : „דאז הויז,
ריף ער, זייא גאנץ יענעם הערדן איבערגעבען ! איך בין ניכט
אהר דער פערוואלטער." ער שטירצטע זיך אין דאז פייער
אונד פערברענטע. דיא איבריגען פריסטער זאהען דען האהען
פריסטער אים פייער ברעננען ; דא נאהמען אויך זיא איהרע
שליססעל, איהרע הארפען אונד אללע איהרע מוזיקאלישען אינסטרו-
מענטע, שטירצטען זיך איננס פייער אונד פערברענטען.
נבוכדנצר וואללטע נון אין דאס אללערהייליגסטע געהען ; אבער
דא טהארע דעם אללערהייליגסטען שלאססען זיך וואלל-
טען זיך ניכט עפפנען. דא ערשאלל איינע שטיממע פאם היממעל,
שפראך צו דעם טעמפעל : „עפפנע, לבנון, דיינע טהארע!"
אונד דיא טהארע עפפנעטען זיך. נבוכדנצר דער אונרייינע,
דער בעזעוויכט, גינג אין דאז אללערהייליגסטע, אונד זאה דיא
הערלליכקייט דעס קעניגס איבער דיא קעניגע דעס עוויגען
צבאות. ער זאה דיא הייליגען געפעססע, דערען זיך דיא פריס-
טער אונד דיא קעניגע אויז דעם הויזע ד.ד ס בעדינטען, וויא זיא
פאר איהם פערשוואנדען. ער געריטה אין גראססע וואוטה,
אייללטע אויז דעם טעמפעל, ליס פיעלע איזראעליטען הינריכטען,
פיעלע אינס עלענד טרייבען. דאז פאלק ישראל ווארד אין דיא
געפאנגענשאפט געפיהרט, געפעססעלט מיט אייזערנען קעט-
טען ; נאקט וואורדען דיא אונגליקליכען הינגעטריבען, דען נאק-
קען מיט זאנד בעלאסטעט. דער פראפעט ירמיה גינג מיט
דען געפאנגענען. דא ער אן דיא גרעבער דער ערצפעטער
קאם, שריא ער לויט, וויינטע, אונד ריף : „אונזרע געליבטען פע-
טער, אברהם יצחק אונד יעקב ! שטעהט אויף אויז אייערן
גרעבערן, זעהט איירע קינדער, דאז פאלק ישראל, געפאנגען
אינס עלענד וואנדערן !" אונד דער גייסט דער הייליגקייט
אנטווארטעטע איהם : „איך זאגטע דיר שאן, פראפעט ירמיה :
איך נאהם איינען פרידען הינוועג." ער שטאנד אויף פאן דען
גרעבערן דער פעטער, גינג הין, שטירצטע זיך אויף דיא גרעבער
דער פראממען מיטטער, אונד ריף : „טרייאע מיטטער, שרה,
רבקה, רחל, אונד לאה ! שטעהט אויף אויז אייערן גרעבערן,
זעהט דאז פאלק ישראל, איירע זעהנע, איירע טעכטער, דיא
איהר טרייא ערצאגעט, געפאנגען אהנע שוהע, אינס עלענד
וואנדערן !" דער גייסט דער הייליגקייט ערווידערטע : דיא

שטימע ווארד געהערט אין דען העהען . ״ דער פראפעט
שטאנד אויף פאן דען גרעבערן דער אורפעטער, גינג הין שטירצטע
זיך אויף דיא גרעבער דער פראפעטען, אונד ריף : „פראפע־
טען, געליבטע פראפעטען, אך אונד וועה ! שטעהט אויף
אויס אייערן גרעבערן, זעהט דאז פאלק, דיא זעהנע ישראל׳ס,
דיא איהר מיט טרייע לייטעטעט, געפאנגען, אהנע רוהע, אינס
עלענד וואנדערן ! ״דער גייסט דער הייליגקייט אנטווארטעטע :
„איך זאגטע דיר שאן, פראפעט ירמיה : אונד ווען אויך אך
אונד טאוזן פלעהענד פאר איר שטעהען ״ — דער פראפעט
שטאנד אויף פאן דען גרעבערן דער פראפעטען, גינג הין,
שטירצטע זיך אויף דיא גרעבער דער טרויערנדען, אונד ריף :
„שפייזעט איך מיט דעם בראדע דער טרויערנדען, טרענקט איך
פאן דעם קעלכע דער טראסטבעדירפטיגען ! איך טרויערע
איבער דאז פאלק ישראל, דאז געפאנגען אינס עלענד וואנדערט . ״
דער גייסט דער הייליגקייט אנטווארטעטע : קלאגע ניכט אין
דאז הויז דער טרויער ! ״ זא קלאגטע ירמיה, ווייכטע לויט
איבער דיא איזראעליטען, דיא געפאנגען אינס עלענד וואנדער־
טען . זיא וואנדערטען היין נאקט, דען נאקקען מיט זאנד בעלא־
דען, זיא איהרע קעניגע, איהרע גראפען אונד אעלטיגען, ביז
זיא אן איינען ארט נאמענס בית כורי קאמען, וואו מאן
קליידונגען בראכטע, אונד זיא קליידעטע . דא שפראך דער פרא־
פעט ירמיה צו דעם בעזעהלס נבוזראדן אונד צו אללען העררען
דער כשדים, דיא מיט איהם לאגען : „איהר זאגעט אין עטוואס
איירען געלעלען נאכהעכען, זיא פרייען : זא ווימסעט : איהר
טעדטעט איין שאדעטעס פאלק, פיהרט איין געפאנגענעס פאלק אין
דיא געפאנגענשאפט ״ דיא געפאנגענען ווארדען ווייטער געטריבען,
אונד קאמען אין איינע באבילאנישע פראפינץ . דא זייפצטע דער
פראפעט ירמיה, אונד ווייכטע ; אונד זיינע אויגען ענטפלאסען
צוויא טהרענען, דיא נוייא וואסערקווילען ווארדען אונד נאך
הייטיגען טאגעס אין יענער געגענד פליסען . דער צוג עררייכטע
בבל׳ס פליססע . דא שפראך קעניג נבוזראדן, דער בעזעהלס
צו דען איזראעליטען : „זינגעט פאר איר דיא געזענגע, דיא
איהר, פאר אייערעם גראסען העררן, אין ירושלים זאנגעט ! ״
דיא לוים העררטען דיס, אונד ווארפען איהרע הארפען אין דיא
ווידען, דיא אן דען פליססען בבל׳ס שטאנדען, וויא עס הייסט :

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0015-0027 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

„אן דען פֿאסטען בבל'ס " או' ז' וו' ; „אן ווידערשטרייטען
דארט " או' ז' וו' . דיא לייט שפראכען צו דעם בעזעוויכט
נבוכדנצר : „העטטען וויר דען וויסען אונזערס פאטערס אים
היממעל געטהאן, אונד איהן אין ירושלים געפריזען : ווערען
וויר ניכט דיינער געוואלט היגגעגעבען וואָרדען . וואס זאלטען
וויר נון פאר דיר דען געזאנג אונזערס הערדן זינגען ? " זא הייסט
עס אין דער שריפט : „קעננען וויר דען געזאנג דעם הערדן זינ
גען ? " דער בעזעוויכט נבוכדנצר הערטע דיא אנטוואָרט דער
לייט, אונד ריף : „ריכטעט זיא הין ! " זיא איבערטרעטען דען
בעפעהל דעם קעניגס . " דא שפראך פלטיא, זאהן יהודע'ס,
איין אַל אויז ישראל : „איינע העערדע וואר פאן איהרעם הערדן
דעם הירטען איבערגעבען . איין וואלף קאם, אונד רויבטע פאן
דען שאפען . פאן וועם ווערדען דיא שאפע פערלאנגט ? "
דער קעניג ערוויעדערטע : „פאן דעם הירטען ווערדען זיא פער
לאנגט . " יענער פערזעצטע : „אויגען דיינע אהרען הערען,
וואס דיין אונד שפריכט ! " אונד דער קעניג בעפאהל, דען קע
ניג צדקיה צו האלען ; ער ליס איהם דיא עהערנען אונד אייזער
נען פעססעלן אב נעהמען, אונד זיינע קערקערקליידונג מיט איי
נער אנשטענדיגען פערוועכסלען .

בשנת שלש

אים דריטטען יאהרע זיינער רעגירונג גאב אחשורוש איין גאסט
מאהל אלל זיינען דינערן אונד גראסען , דען בעפעהלסהאבערן דער
העערע פאן פרס אונד מדי , דען קריגסהויפטלייטען אונד פאר
שטעהערן דער פראפינצען . זיא וואָרען אין זיידענע פראכטגווענ
דערן , אין פורפור געהיללט ; אסען , טראנקען , אונד ווארען
פרעהליך פאר דעם קעניגע .

בהראותו את עושר

עס הייסט ניכט : „דא ער זיינען רייכטהום צייגטע , " זאנדערן :
„דא ער דען רייכטהום אונד דיא העררליכקייט זיינעס רייכעס צייג
טע ; " דער רייכטהום , דען אחשורוש צייגטע , וואר אויז דעם
טעמפעל (בית המקדש) . פלייס אונד בלוט האט ניא רייכטהום ;
דען אללער רייכטהום איזט דעם אללערהייליגסטען , געלאבט זיא
ער , וויא עס הייסט : „איין איזט דאס זילבער , איין דאס גאלד ,

שפריכט

שפריכט דער עוויגע , דער הערר דער העערשארען . " זעכס
שאצקאממערן צייגטע איהנען דער קעניג טעגליך , הונדערט אונד
אכטציג טאגע לאנג ; דא הייסט עס אין זעכס בענענונגען : עושר
כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו (דען רייכטהום , דיא
הערליכקייט זיינעס רייכעס אונד זיינע זעלטנע פראכט אונד גרע„
סע) . דיא איזראעליטען נאהמען ביי דיעזעם מאהלע דיא געפעססע
דעס טעמפעלס , אונד וואללטען דעם געלאגע ניכט בייוואהנען .
מאן בעריכטעטע דעם קעניגע : „דיא יהודים וואללען דעם געלא„
גע ניכט בייוואהנען , וייל זיא דיא געפעססע איהרעס טעמפעלס
זעהען . " אונד דער קעניג בעפאהל : „בערייטעט איהנען איין
בעזאנדערעס געלאג ! "

ובמלואות הימים

אלז דיעזע טאגע צו ענדע ווארען , שפראך דער קעניג : „נון געבע
איך איין גאסטמאהל דען בעוואהנערן איינער רעזידענץ , אללעס
פאלקע , דאס זיך אין שושן בעפינדעט , פאן קליין ביז גראס , איין
זיבענטעגיגעס מאהל . " מאן פיהרטע דיא געסטע אין איינען
שענען גארטען , מיט פראכט„ אונד געווירצבייאמען בעפפלאנצט .
וואס געשאה ? מאן באנד ביים צו ביים , אונד מאכטע לויבען ;
עס ווארדען געווירצבייאמע צו זיילען געבראכען , אונד עדעלשטיי„
נע אונד פערלען דען געסטען פאר געלעגט , דיא בעשאטטעט פאן
בייאמען וואַרען .

והשקות בכלי זהב

זיא טראנקען אויז גאלדנען געפעססען אונד גאלדנען בעכערן . ווער
איינמאהל אויז איינעם בעכער געטרונקען האטטע , טראנק ניא„
מער דאראויז ; זאנדערן מאן רייכטע יענען בעכער וועג , אונד
בראכטע איינען אנדערן אונד נייען . עס ווארען שאלען אונד
בעכער דא , דיא ניכט גלייך איינאנדער ווארען , אונד דארום
הייסט עס : „דער געפעססע ווארען אנדערלייא ; " אלז מאן א„
בער דיא געפעססע דעס טעמפעלס בראכטע , אונד אענטען , דיא
ניכט פאן ישראל אבשטאמטען , דארין וויין שענקטע , דא
פערענדערטע זיך דיא פראכט דיזער היילוגען געפעססע , אונד
דארום הייסט עס : „וכלים מכלים שונים (איין טהייל דער געפעססע

פערענדערטע

תרגום שני על מגילת אסתר

פערענדערטע זיך) • דער וויין דעם קעניגס וואר מיאאצר עלטער, אלז דעריעניגע, דער איהן טראנק • דאהער פראגטע דער טענקע יעדען: „וויא פיל יאהרע האסט דוא?" אנטווארטעטע דער אמן: „פירציג יאהרע," זא גאב ער איהם פירציגיעהריגען וויין צו טרינקען; דיס געשאה יעדעם גאסטע, אונד דארום הייסט עז: וויין אלכות רב כיד המלך (דער קעניגליכע וויין וואר זא אלט, אלז איהן נור דער קעניג געבען קאננטע) •

והשתיה כדת

זיא טראנקען נאך איהרער ווייזע, אונד ניאמאנדען ווארד שאדען צוגעפיגט • וויא ווארד ניאמאנדען שאדען צוגעפיגט? דען פער„ זערן בראכטע אמן געוועהנליך איינען גראסען בעכער, דער פיר, פינף שטאפען אהם, אונד „דער ווערפענדע„ היס; יעדער בע„ קאם איינען זאלכען בעכער, אונד אמן לס איהן ניכט עהער רוהיג, ביז ער איהן אויזטראנק • דער טענק, דער דען פע„ זערן טענקטע, ווארדע זעהר רייך; וויא ווארדע ער רייך? ער טענקטע יעדעם זייכען בעכער, אונד וויל ניאמאנד דיזען בעכער אויזטרינקען קאננטע; זא ווינקטע אמן דעם טענקען: „נים דען בעכער וועג! דוא ווירסט זיט מאהרער אינזע בעצאהלט." „אחשורוש אבער בעפאהל: „אמן בריגגע יענע בעכער ניכט צום טרינקען; זאנדערן יעדער טרינקע וויא ער וויל • "אונד דארום הייסט עז: „יעדער טראנק נאך זיינער ווייזע • "

גם ושתי המלכה

אבער דיא קעניגין ושתי גאב איין גאסטמאהל דען וייבערן, אונד זים איהנען רוכקען וויין טענקען • זיא וויז איהנען איהרע פלעצ„ צע אין דעם פאלאסטע אן, אויך דאס זיא איהנען דען רייכטהום דעם קעניגס צייגען קאננטע • זיא פראגטען דיא קעניגין, וואס דער קעניג טהאטע אונד זיא זאגטע עז איהנען • וייבער וואללען מאאנער אלעס וויסען, אונד זיא צייגטע איהנען דיא וואהנונג דעם קעניגס, וואס ער איסט, וואס ער טרינקט, וואס ער שלעפט, אונד דארום הייסט עז: „אין דעם קעניגליכען פאלאסטע • "

ביום השביעי

אם זיבענטען טאגע, דא דער קעניג אונד דיא הונדערט אונד צוואנציג

צוואַנציג קעניגע, דיא, מיט דער קעניגליכען קראָנע געשמיקט,
בייא איהם שפייזטען, וואַהלגעמוטה בייא ווייגע וואַרען, ענט-
שטאַנד איין לעבהאַפטער שטרייט אונטער איהנען. פֿאַם וויין
ערהיצט, אונטערהיעלטען זיא זיך פֿאַן דעם גענוססע דער ליבע.
דיא קעניגע דעס אַבענדס זאַגטען: „אונזרע ווייבער זינד שען;"
אונד אַללע אַבריגען זאַגטען: „דיא אונזריגען זינד שען." אויך
דער קעניג אַחשורוש שפּראַך, פֿאַם וויין ערהיצט: „עס גיבט
אין דער וועלט קיינע שענערן ווייבער, אַלז דיא באַבילאָניטען.
וואָללט איהר מיר ניכט גלויבען? איך האַבע איינע באַבילאָניערין,
דיא אין דעם קעניגליכען פּאַללאַסטע רעגירט. איך זענדע הין,
אונד לאַדע זיא פֿאַר אונז; איהר זאָללט זיא זעהען, דאַס זיא
שענער, אַלז אַללע איערע ווייבער איזט." אונד דער קעניג
אַחשורוש זאַנדטע צור קעניגין דיא זיבען האָפבעדיענטען, דיא דעם
קעניג בעדיענטען.

להביא את ושתי המלכה

דער קעניג זאַגטע צו דען האָפבעדיענטען: „געהט, זאַגט דער
קעניגין ושתי דען בעפעהל דעס קעניגס: ערהעבע דיך פֿאַן
דעם קעניגליכען טהראָנע, ציהע דיך נאַקט אויז; זעצע איינע
קראָנע אויף דיין הויפט, אונד נים איינען גאָלדנען בעכער אין
דיא רעכטע האַנד אונד איינען אין דיא לינקע האַנד; אונד זאָ
ערשיינע פֿאַר מיר אונד פֿאַר דען הונדערט אונד צוואַנציג געקרענ-
טען קעניגען, אויף דאַס זיא דיך זעהען, דאַס דו דאַז שענ-
סטע אַללער ווייבער ביסט."

ותמאן המלכה ושתי

דיא קעניגין ושתי אַנטוואָרטעטע דען זיבען האָפבעדיענטען אין
שימפּפֿוואָרטען: „געהט, זאַגט איירעם טהעריכטען הערּרן,
דער עבען זאָ טהעריכטע דינער האַט: איך בין דיא קעניגין ושתי,
קעניגליכע טאָכטער דער אַלטען קעניגע בבל'ס. בלשצר, איין
פֿאַטער, טראַנק איינסט וויין פֿיר טויזענד מאַן, אונד דער וויין
בעטהערטע איהן ניכט, אונגערייאַטע דינגע צו זאַגען, וויא דו,
אָ קעניג!" זיא גינגען זאָגלייך, אונד בעריכטעטען דעם קעניגע,
וואַס דיא קעניגין ושתי זאַגטע. דער קעניג הערטע דיזע
וואָרטע

תרגום שני על מגילת אסתר

וואַרטע , געריטה אין גראָסען צאָרן , אונד דער גרים ענט„
בראַננטע אין זיינעם געמיטהע . ער זאַנדטע נאַכריכט צו איהר ,
דורך דיא זיבען קעניגליכען קאַממערדיענער , דיא דען קעניג בע„
דינטען , אונד שפּראַך : "געהט הין , אונד ברינגט דער קעניגין
ושתי דען בעפעהל דעס קעניגס : בעפאָהלעט דאָ איינע וואַרטע
ניכט , אונד ערשיינעסט ניכט פאָר איר אונד פאָר דיזען קעניגען ;
זאָ לאַס' איך דיינע שעהנהייט צערטרעטען , דיך הינריכטען . "
דיא גראָסען דעס קעניגס גינגען , אונד זאַגטען דיזעס דער קעניגין .
אַבער דיא קעניגין אַכטעטע איהרער ניכט , אונד שפּראַך צו איה„
נען : „געהט , זאַגט דעם טהערינכטען קעניג , דעססען ראַטה„
שלאָסע טויג , דעססען בעפעהלע אונגערייאַט זינד : איך בין
דיא קעניגין ושתי , טאָכטער אויס ארודך ס , ענקעלין נבוכדנצר'ס
קעניגס פאָן בבל ; אונד זאָ לאַנג איך אויף דער וועלט בין , וואַר
ניאַהנד איינען בלאָססען קערפּער , אלז דוא אַללין , אָ קעניג !
ערשיינע איך ניט פאָר דיר אונד פאָר דען הונדערט אונד צוואַנציג
געקרענטען קעניגען , זאָ ערמאָרדען זיא דיך , אונד איך ווערדע
איינעם אַנדערן קעניגס געמאַהלין . " דאַ שפּראַך דיא ערסטע
דער פערזישען פירשטינגען צור קעניגין ושתי : „פּערניכטעט דער
קעניג דיינע שענהייט , צעסט דיך הינריכטען : דאַן אַכטעסט דוא
ניאַמער דיינען נאַמען , דען נאַמען דיינער עלטערן בעקאַננט ,
אונד צייגסט דיינען בלאָססען קערפּער ניאַמאַנדען , אַלז דעם קעניג
אַללין . " דיא פירשטען בעריכטעטען דעם קעניג , דאַס דיא קע„
ניגין ושתי זיך ווייגערע , צו ערשיינען נאַך דעם בעפעהלע דעס קע„
ניגס , דען ער דורך דיא קאַממערדינער איבערזאַנדטע ; דער
קעניג צירנטע זעהר , אונד דער גרים איבערוועלטיגטע איהן .

ויאמר המלך לחכמים

דער קעניג שפּראַך צו דען וויזען , דען שטאַטסראַטהען , דאַס
דיזע קעניגליכע זאַכע פאָר דיא געזעצ„ אונד רעכטסקונדיגען
געהערע .

והקרוב אליו

אום דען קעניג וואַרען , אים ראַטהע , אעננער אויס נאַהען אונד
פערנען לאַנדען : כרשנא אויס אַפריקאַ , שתר אויס אינדיען ;
אדמתא אויס מדס , תרשיש אויס אלרים ; מרס אונד מרסנא אויס

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0017-0032 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

ארם , איינעם פֿערנען לאנדע , אונד ממוכן אויז ירושלים · דיזען זיבען פֿירסטען פֿאן פרס אונד מדי , דיא פֿרייען צוטריטט צום קעניגע אונד דען ערסטען ראנג אים רייכע האטטען , ווארדע דיא פֿראגע פֿארגעלעגט , וויא מאן געזעצמעסיג געגען דיא קע-ניגין ושתי פֿערפֿאהרע , דא זיא דען בעפֿעהל דעם קעניגס אחשורוש ניכט בעפֿאלגטע , דען ער דורך דיא האפֿבעדינטען איבערזאנדטע ·

ויאמר ממוכן

נון שפראך ממוכן · ממוכן וואר דניאל ; ווארום הייסט ער ממוכן ? דא דער שטאם דעם הויזעס יהודה אין דיא געפֿאנגענשאפֿט נאך בבל געפֿיהרט ווארדע , גינגען חנניה מישאל אונד עזריה מיט אין דיא געפֿאנגענשאפֿט ; אונד אויך דניאל וואר מיט אים עלענדע , אונד עס געשאהען דורך איהן וואונדער דער אלל-מאכט · זא ווארד אויך אים הימעל בעשלאססע , דאס דורך דניאל דיא קעניגין ושתי היגגעריכטעט ווערדע ; אונד דארום הייסט ער ממוכן : „דער צום גוטען בערייטעטע · " ממוכן שפראך פֿאר דעם קעניג אונד דען פֿירסטען · נאך דער פֿער-ארדנונג דעם קעניגס גאבען , אים שטאאטסראטהע , אימער דיא יינגערן פֿירסטען צוערסט איהרען ראטה , דען מאן , ווען ער געפֿיל , בעפֿאלגטע ; געפֿיל אבער דער פֿארשלאג דער יינ-גערן רעכטע ניכט , דאן ריטהען דיא עלטערן פֿירסטען · ממוכן וואר דער יינגסטע אונטער דען זיבען פֿירסטען , אונד מאכטע דאהער דעם קעניגע דען ערסטען פֿארשלאג · ממוכן האטטע איינע פערזישע געמאהלין , דיא רייכער אלז ער וואר , אונד נור אין איהרער מוטטערשפראכע מיט איהם רעדען וואללטע · דא דאכטע ער נון בייא זיך : „יעצט איזט געלעגענהייט געפֿונד-ען , דיא וויבער צו צווינגען , דאס זיא איהרען מאננערן עהרער-ביטונג בעצייגען · " אונד ער שפראך יעצט פֿאר דעם קעניג אונד דען פֿירסטען : „ניכט דען קעניג אללײן בעלײדיגטע דיא קעניגין ושתי , זאנדערן אללע אונטערטהאנען אונד פֿירסטען אין אללען פראווינצען דעם קעניגס אחשורוש · "

כי יצא

„דיא געשיכטע דער קעניגין ווירד אללען וויבערן בעקאננט ווער-

תרגום שני על מגלת אסתר

דען, אונד איהרע מעננער אין איהרען אויגען העראבווירדיגען. יעדע פֿרויא זאגעט דאן איהרעם מאננע: „האסט דוא איינע גרעסרע ווירדע, אלז דער קעניג אחשורוש? דער קעניג בעפֿאהל, דאס דיא קעניגין ושתי פֿאר איהם ערשיינע, אונד זיא וויגערטע זיך צו קאממען."

והיום הזה

„אונד נאך היוטע פֿיהרען דיא פֿירסטיננען פֿאן פרס אונד מדי דיזע שפראכֿע דער קעניגין, דיא זיא הערטען, געגען אללע גראססען דעם קעניגס; וועלכֿע שמאהונג! וועלכֿע ערגערניס!"

אם על המלך טוב

דא ממוכן דיזען ראטהשלוס פֿאסטע, פֿירכֿטעטע ער זיך אונד דאכֿטע: „פֿיללייכֿט בעפֿאלגט דער קעניג דיזען פֿארשלאג ניכֿט; אונד דאן ערשיינט ושתי, הערט דען אויסשפרוך, דען איך איבער זיא טהאט, לעסט מיך פֿיינליך ריכֿטען אונד אומבריגען. ניין! איך אום דאהין צו זעהען, דאס ושתי נימאער פֿאר דעם קעניג אחשורוש ערשיינע, אונד דאס דער קעניג דיזעס מיט דעם איידע דער פערזער אונד מעדער בעשווערע, דען זיא זעהר פֿירכֿטען." דאהער שפראך ממוכן: „ווען עז דעם קעניגע געפֿעללט, זא ערגעהע דאז קעניגליכֿע וואָרט, וועלכֿעס מאן אין דאז געזעצבוך דער פערזער אונד מעדער מיט דעם אונפֿערענדערליכֿען איידע איינטראגע, דאס ושתי נימאער פֿאר דעם קעניג אחשורוש ערשיינט, אונד דער קעניג איהרע ווירדע איינער איהרער פֿריינדיננען פֿערלייהעט, דיא בעססער איזט, אלז זיא."

ונשמע פתגם

„דיא פֿאללפֿיהרונג דיזעס קעניגליכֿען אויזשפרוכֿעס ווירד אים גאנצען רייכֿע, זא גראס עס אויך איזט בעקאננט, אונד אללע ווייבער בעלייגען איהרען מעננערן עהרערביטונג, פֿאן גראס ביז קליין."

וייטב הדבר

דער פֿארשלאג געפֿיעל דעם קעניג אונד דען פֿירסטען, אונד דער קעניג

קעניג טהאט, וואס ממוכן ריטה.

וישלח ספרים

דער קעניג זאנדטע בריפע נאך אללען קעניגליכען פראפינצען אין אללען שריפט״ אונד מונדארטען דער פערשידנען לענדער אונד פעלקערשאפטען, דאס יעדער מאן אין זיינעם הויזע הערר״טע, אונד דיא שפראכע זיינעס פאלקעס שפרעכע.

אחר הדברים האלה

נאך דיזער בעגעבענהייט, דא דער צארן דעם קעניגס אחשורוש געשטיללט וואר, שיקטע ער הין, ליס אללע זיינע גראסען רו״פען, אונד שפראך צו איהנען: „איבער ושתי צירנע איך ניאמער, איבער אייך צירנע איך נון. זאגטע איך עטוואז אין דער היצצע דעם ווייגעס, ווארום בעשטראפטעט איהר איך, דיא קעניגין ושתי אומצובריגען, אונד איהרען נאמען דער קעניגליכען ווירדע צו בערויבען? אויך אייך לאס איך נון היגריכטען, אונד איירע נאמען איהרער ווירדע בערויבען.״ דיא גראסען דעם קעניגס וואורדען היגעריכטעט, אונד דאן וואורדע ושתי געדאכט, אונד וואס איבער זיא אויזגעשפראכען וואורדע. זיא פערדינטע ווירקליך דאז טאדעסאורטהייל ניכט, זאנדערן עס וואר אים הימעל בעשלאססען, דאס דיא נאכקאממענשאפט נבוכדנצר׳ס קעניגס פאן בבל, אונטערגעהע.

ויאמרו נערי המלך

דיא דינער דעם קעניגס אונד זיינע גראסען שפראכען: „מאן זוכע דעם קעניגע שענע, וואהלגעבילדעטע יונגפרויען אויז.״

ויפקד המלך פקידים

„דער קעניג זעצצע טרייע בעפעהלסהאבער אין אללע פראפינצען זיינעס רייכעס, דיא אללע שענען יונגפרויען נאך דער הויפט״שטאדט שושן, אין דאז קעניגליכע הארעם זאממלען, אין דיא האנד דעם קעניגליכען בעדינטען הגא, דער דיא אויפזיכט איבער דיא וייבער האט, שטעללען, אונד איהנען דיא געהעריגע זאל״בונג רייכען לאססען.״

תרגום שני על מגלת אסתר

והנערה אשר תיטב

„דיא יונגפֿרויא , דיא דעם קעניגע געפֿעללט , ווירד קעניגין שטאַטט דער ושתי · "דעם קעניגע געפֿיעל דיא זאַכע , אונד ער טהאַט זאָ ·

איש יהודי

איין מאַן יידישער נאַציאָן וואַר אין דער הויפּטשטאַדט שושן דער היס מרדכי · וואַרום היס דיזער מאַן יהודי ? וויל ער דיא זינדע פֿירכטעטע · אויך איהם ווייזאַגטע דוד , אונד שפּראַך : „הייטע זאָלל איין מאַן אין ישראל שטערבען ?" ווער וואַר דיזער מאַן ? דיס וואַר דער מאַן : מרדכי זאָהן דעם יאיר זאָהן דעם שמעי , זאָהן דעם שמידע זאָהן דעם בענה , זאָהן דעם אילה , זאָהן דעם מיכה , זאָהן דעם מפיבושת , זאָהן דעם יהונתן , זאָהן דעם שאול , זאָהן דעם קיש , זאָהן דעם צרור , זאָהן דעם בכורת , זאָהן דעם אפיח , זאָהן דעם שחרים , זאָהן דעם עוזיה , זאָהן דעם ששק , זאָהן דעם מיכאל , זאָהן דעם אלימן , זאָהן דעם עמיהוד , זאָהן דעם שפטיה , זאָהן דעם פתואל , זאָהן דעם פיתון , זאָהן דעם מלך , זאָהן דעם ירובעל , זאָהן דעם ירוחם , זאָהן דעם חנניה , זאָהן דעם זבדי , זאָהן דעם אלפעל , זאָהן דעם שמרי , זאָהן דעם זכריה , זאָהן דעם מריאות , זאָהן דעם חושים , זאָהן דעם שחורה , זאָהן דעם גזה , זאָהן דעם עזה , זאָהן דעם גרא , זאָהן דעם בלע , זאָהן דעם בנימין , ענקעל יעקב׳ס , דער דיא ערסטגעבורט ערוואַרב , אונד ישראל גענאַננט וואורדע · אונד וואַס וואַר איש מרדכי , דאַס ער זאָהן דעם שמעי היס ? שמעי שמעהטע דוד , דען קעניג ישראל׳ס , אונד שפּראַך צו איהם : „ציהע הין , בעזעוויכט , דער דעם טאָדעס שולדיג איזט !" דאַ ריף אבישי , זאָהן צרויה׳ס , אונד שפּראַך צו דוד : „איך איילע , שלאַגע דעם שמעי דען קאָפּף אַב ·" אַבער קעניג דוד שויטע אים פּראָפעטישען גייסטע , אונד זאַה , דאַס מרדכי פֿאָן שמעי הערשטאַמען ווירד · קעניג דוד זאַה דיס , בעפֿאַהל זיינעם זאָהנע שלמה , אונד שפּראַך צו איהם : „וואַן שמעי אויפֿהערט , קינדער צו צייגען , טעדטע איהן , אויך דאַס ער דער קינפֿטיגען וועלט געווירדיגט ווערדע , וויל איין פֿראָמער ענקעל פֿאָן איהם הערשטאַמט

הערשאפט , דורך דען ישראל וואונדער דער אללמאכט גע-
סעהען אין דעם לאנדע איהרער געפאנגענשאפט . " דיא וואר
מרדכי , דיא פיינע אירדהע , זאהן יאיר'ס , זאהן שמעי'ס ,
זאהן קיש , אויז דעם שטאממע בניאמין . שמעי וואר , נאך דעם
רעכטע , דעם טאדעס שולדיג ; דען עז הייסט אין דער לעהרע
משה'ס : "דען געדעכטען ריכטער זאללסט דוא ניכט פלוכען ,
דעם פירסטען דיינעס פאלקעס ניכט פלוכען ; " אונד ער שאנה-
טע דוד , דען קעניג ישראל'ס . דוד אבער שאנטע זיינער ,
ליס איהן דאמאלס ניכט היגריכטען , וויל ער זאה , דאס נוייא
פראווע פאן איהם הערשטאממען , דורך דיא דאז הויז ישראל
געדעטטעט ווירד .

אשר הגלה מירושלים

מרדכי אונד אסתר גינגען אויז ירושלים אין דיא געפאנגענשאפט
אונטער דענען , דיא מיט יכניה , קעניג דעם הויזעס יהודה
געפאנגען וועגגעפיהרט ווארדען . מרדכי גינג ווידער היננויף
אין דאז לאנד ישראל מיט דעם פאלקע , דאז פאן יויזליג היננויף
לאג , דען נוייטע שטאפפעל צו בויען . נבוכדנצר , קעניג פאן
בבל , ליס איהן נוייא אמאל אין דיא געפאנגענשאפט פיהרען ,
אונד מיאאטער געשאהען דעם פראווען , אים לאנדע דער גע-
פאנגענשאפט , וואונדער דער אללמאכט .

ויהי אומן

מרדכי ערלאג הדסה , דיא אויך אסתר היס . הדסה היס זיא ,
וויל זיא דער מירטע גליך ; וויא דיא מירטע וואהלגעריך אום זיך
הער פערברייטעט , זא פיבטע אסתר גוטע טהאטען אין דער
וועלט . אסתר וואר איהר נאמע , אונד וועגען איהרער טוגענ-
דען היס זיא הדסה אין דער העברעאישען שפראכע . ווארום
היס זיא הדסה ? דיא פראווען גלייכען דער מירטע , וויא דער
פראפעט ישעיה וויישאגטע , אונד שפראך : תחת הנעצוץ יעלה
ברוש , ותחת הסרפד יעלה הדס . וואס מיינט נעצוץ ? דארנ-
שטרויך ; שטאט דעם דארנשטרויכעס וועכסט דיא פלאטע
שטאט דעם פראווען מרדכי בעשטייגט דער בעשאיילבט האמן
דען גאלגען . סרפד מיינט דאגעדארן ! שטאט דעם הוגע-
דארנס וועכסט דיא מירטע , שטאט ושתי ווירד אסתר קעניגין

ווערדען

וועגען אסתר גינג מרדכי אין דיא געפאנגעניסשאפט ; ער זאג„
טע : „בעססער , איך געהע אין דיא געפאנגעניסשאפט , אונד
ערליהע אסתר , אלז דאס איך אים לאנדע ישראל'ס בלייבע . “
זיא היס אסתר נאך דעם אבענדשטערנע , דער גריכיש איסתירא
(אבענד שטערן) הייסט ; הדסה היס זיא נאך דער בענענונג
דער פראממען . זא הייסט עז פאן חנניה , מישאל אונד עזריה :
„ער שטאנד צווישען דען מירטען אין דער טיפע (געפאנגענ„
שאפט) . דיא טיפע איזט בבל , ווא עז הייסט : „ער שפריכט
צור טיפע דעס וואססערס : „פערטראקנע ! „אסתר היס הדסה ,
מיט דעם נאמען דער מירטע ; דען ווא דיא מירטע וואאער
אונד ווינטער ניא פערדארבעט , זא האבען דיא פראממען
איהרען אנטהייל אן דיזער אונד יענער וועלט . אסתר וואר דיא
טאכטער דעם אהייאס דעס מרדכי ; זיא בליב אסתר אין איה„
רער יוגענד , אין איהרעם אלטער ; הערטע ניכט אויף , גוטעס
צו ווירקען . זיא האטטע , שאן אין איהרער קינדהייט , וועדער
פאטער , נאך מוטטער ; זיא וואר איין טענעט , אנמוטהיגעס
אנדלען פאן בילדונג אונד פארבע , אונד מרדכי נאהם זיא , נאך
דעם טאדע איהרער עלטערן , אנשטאטט זיינער טאכטער אן .

ויהי בהשמע

דער בעפעהל דעס קעניגס וואר בעקאננט , אונד פילע יונג„
פרויען וואורדען אין דיא הויפטשטאדט שושן , אין דיא האנד
הגי'ס געזאממעלט , דער בעדינטער דעס קעניגס וואר , אונד
דיא אויפזיכט איבער דיא וויבער האטטע . מרדכי הערטע ,
דאס דיא יונגפרויען אויזגעזוכט וואורדען ; דא פערבארג ער
אסתר פאר דען גראססען , דען אבגעארדנעטען דעס קעניגס
אחשורוש , דיא אויסהעררייסטען , יונגפרויען אויזזוזוכען , אויף
דאס זיא ניכט קאממען , אונד זיא וועגפיהרען . ער פערבארג
זיא אים שלאפגעמאכע , דאס זיא דיא אבגעארדנעטען דעס קעניגס
ניכט זעהען . דיא טעכטער אנדרער נאציאנען טאנצטען , דא
דיא אבגעארדנעטען ביא איהנען פאראיבער גינגען , אונד צייג„
טען איהרע שענהייט אויז דען פענסטערן . זא רייזטען דיא
קעניגליכען אבגעארדנעטען , אונד בראכטען פילע יונג„
פרויען אויז אללען פראפינצען צוזאממען . דיא קעניגליכען געזאנד„
טען קאננטען אסתר , אונד דא יא דיא זעלבע ניכט אונטער דען יונג„

פרויען זאהען , שפראכען זיא אונטער אייננאנדער : „פערגעבליך
איהעטען וויר אונז אין דען פראפינגען ; היר האבען וויר איין
אונזרער לאנדשאפט , איין מעדכען , פאן בילדונג אונד
פארבע אונד אנמוטהיגער , אלז אללע יונגפרויען , דיא וויר צו„
זאמענגעבראכטען . ״ אסתר ווארד געוועלט אונד ניכט געפונדען
אונד מאן מאכטע עז דעם קעניג קונד . דער קעניג הערטע
דיס , אונד נאם איין עדיקט ערגעהען , דאס יעדעס מעדכען ,
דאז זיך פאר דען געזאנדטען דעם קעניגס פערבירגט , צום
טאדע פערארטהיילט ווערדע . מרדכי הערטע דען קעניגליכען
בעפעהל , פירכטעטע זיך , אונד פיהרטע אסתר , דיא טאכ„
טער זיינעס אהיאם , אויף דיא שטראססע הערויז . נון ווארד
אסתר אין דען קעניגליכען פאללאסט געפיהרט , אונד אונטער
דיא אויפזיכט דעס הגי , דעס אויפזעהערס איבער דיא וויבער ,
געשטעללט .

ותיטב הנערה

דאז מעדכען געפיעל דעם הגי , אונד ערהיעלט זיינע גונסט ;
ער פערדערטע איהרע זאלבונגען אונד זאנסטיגען גאבען , אונד
נאם איהר באלד דיא זיבען מעדכען צוקאממען , דיא איהר אויז
דעם קעניגליכען הויזע געביהרטען . דיא שפייזען , דיא אסתר
אלז גאבען ערהיעלט , גאב זיא דען יונגפרויען אויז אנדערן נאצי„
אנען , דא זיא דיא שפייזען אונד דען ווין דער קעניגליכען טא„
פעל ניכט קאסטעטע . הגי צייכנעטע זיא אונד איהרע יונג„
פרויען , דורך דאז בעסטע , אונטער אללען וויבערן אויז .

לא הגידה אסתר

אסתר מאכטע איהרע נאציאן אונד איהרע געבורט ניכט בע„
קאננט ; דען מרדכי בעפאהל איהר , דאס זיא ניכטס דאפאן
בעקאננט מאכען זאלל .

ובכל יום ויום

טעגליך גינג מרדכי פאר דעם האפע דעם הארעאם אויף אונד
אב , דאז וואהלבעפינדען אסתר'ס צו ערפאהרען אונד וואס פיר
וואונדער דורך זיא געשעהען .

ובהגיע

תרגום שני על מגלת אסתר

ובהגיע תור נערה

אללמעהליג קאם נונמעהר דיא בעשטיממטע צייט , דאס איין
מעדכען פאר דעם קעניג אחשורוש ערשיינען זאללטע , נאכדעם
זיא צוועלף מאנאטע לאנג , נאך ארט דער וייבער , הינבראכטע ;
דען זא לאנגע דויערטע דיא צייט איהרער זאלבונגען , זעכס מא„
נאטע מיט דעם געברויכע דעם מיררהענעהלס , אונד זעכס מא„
נאטע מיט דעם געברויכע אנדערער שפעצערייען אונד זאלבען
דער פרויענצימער .

ובזה הנערה באה

אויף פאלגענדע וייזע ווארד דאס מעדכען דעם קעניגע צוגע„
פיהרט : וואס זיא פערלאנגטע ווארד איהר געגעבען , דא מאן
זיא אויז דעם הארעם אין דען קעניגליכען פאלאסט בעגלייטעטע .

בערב היא באה

אבענדס גינג זיא הין , אונד מארגענס קעהרטע זיא צוריק אין
דאז צווייטע הארעם , אונטער דיא אויפזיכט דעס שעשגז , דעס
קעניגליכען בעדינטען , דער אויפזעהער דער וייבער וואר .
איהר נאמע ווארד אויפגעצייכנעט ; אונד זיא ערשין ניכט ווידער
פאר דעם קעניג , דער קעניג מוסטע דען פערלאנגען נאך איהר
אייסערן , אונד זיא נאמענטליך בערופען ווערדען .

ובהגיע תור אסתר

דיא רייהע , פאר דעם קעניג צו ערשיינען , קאם אויך אן אסתר ,
טאכטער דעס אביחיל , דעס אהיימס דעס מרדכי , דיא ער אנ„
נאהם , אונד טרייא אלז טאכטער ערצאג . זיא פערלאנגטע
ניכטס , אלז וואס זיא אויז דען הענדען הגי'ס , דעס קעניגליכען
בעדינטען אונד אויפזעהערס דער וייבער , ערהיעלט ; אונד אסתר
פאנד גונסט אונד וואהלגעפאללען בייא אללען , דיא זיא זאהען .

ותלקח אסתר

זא ווארד אסתר צו דעם קעניג אחשורוש , אין דען קעניגליכען
פאללאסט געפיהרט אים צעהנטען מאנאטע , אים מאנאטע טבת'

אין זיינעם זיבענטען רעגירונגסיאהרע ·

ויאהב המלך

דער קעניג ליבטע פֿון אסתר מעהר, אלז אללע ווייבער, אונד זיא ערהיעלט זיינע גונסט אונד געוואגענהייט פֿאר אללען יונגפֿרויען · ער זעצטע איהר דיא קעניגליכע קראנע אויף דאז הויפט אונד ערקלערטע זיא צור קעניגין שטאטט דער ושתי ·

ויעש המלך

דער קעניג גאב אללען זיינען גראסען אונד דינערן איין גראסעס גאסטמאהל, דאז האכצייטסמאהל אסתר'ס, אונד פֿערטהיילטע געשענקע אין דיא פראפֿינצען · דער קעניג שפראך צו אסתר: „מאכע מיר דיינע נאציאן אונד דיינע פֿאמיליע בעקאננט!" זיא ערווידערטע: „איך קעננע איינע נאציאן אונד איינע פֿאמיליע ניכט; דען איינע עלטערן שטארבען אין איינער קינדהייט, אונד ליסען איך אויף דער וועלט צוריק ·" דער קעניג אכטורונ הערטע דיא ווארטע דער קעניגין, ערליס זיינעם גאנצען רייכע פֿאן דעם שולדיגען טריבוטע, אונד פֿערליה אבעראמאלס געשענקע אין דיא פראפֿינצען · דער קעניג דאכטע בייא זיך: „איך ערצייגע גוטע אללען נאציאנען אונד רייכען, אונד אונטער איהנען מיט אסתר'ס נאציאן בעגריפֿפֿען ·"

ובהקבץ בתולות

אלז זאממעלטע דאז צווייטע מאהל יונגפֿרויען · דיא יונגפֿרויען ווארדען נור דארום דאז צווייטע מאהל געזאממעלט, וויל אסתר דען קעניגליכען פאללאסט בעוואהנטע, וויל דער קעניג זיא מעהר, אלז אללע ווייבער, ליבטע, אונד איהר דיא קעניגליכע קראנע אויף דאז הויפט זעצטע · אונד ווארום ווארדען דיא יונגפֿרויען דאז צווייטע מאהל געזאממעלט? דיא פֿירסטען זאגטען דעם קעניגע: „וויססט דו, דאס אסתר דיר איהרע נאציאן אונד איהרע געבורט ענטדעקקע: זא עררעגע איהרע אייפֿערזוכט אויף אנדרע פֿרויענצימער, אונד זיא ענטדעקקעט דיר איהרע נאציאן אונד איהרע געבורט ·" דארום הייסט עז: אלז זאממעלטע דאז צווייטע מאהל יונגפֿרויען, אונד מרדכי קאם אן

דען קעניגליכען האף · ״

אין אסתר מגדת

נאך איאאער פערטוויג אסתר איהר פאלק אונד איהרע געבורט, וויא איהר ארדכי בעפאהלן · אויך דא אין דאז לווייטע אאהל יונג„ פרויען זאאאעלטע , ענטדעקטע זיא ניכטס , זאנדערן בעפאלגטע ארדכי׳ס בעפעהלן · אסתר בעפאלגטע איאאער ארדכי׳ס ווארט · זיא וואר בעטיידען אין איהרער יוגענד ; זיא ערהיעלט דיא קעניג„ ליכע ווירדע , אונד בליב אין איהרער בעטיידענהייט · דארום זאגט דיא שריפט : „דאז ווארט ארדכי׳ס בעפאלגטע אסתר נאך עבען זא , אלז דא זיא ביא איהם ערלאגען וואר · ״

בימים ההם ומרדכי יושב

אום דיזע לייט , דא ארדכי אם קעניגליכען האפע וואר , ווארען בגתן אונד תרש , לוויא דיענער דעם קעניגס פאן דען אויפ„ זעהערן דער קעניגליכען געפעסע , אויפגעבראכט ווידער דען קעניג , אונד זאלטען , האנד אן דען קעניג לו לעגען , אונד איהן לו ערמארדען · זיא בעראטהשלאגטען מיט איינאנדער , אונד לעגטען איינע גיפטיגע שלאנגע אין דען גאלדנען בעכער , אויז וועלכעם אחשורוש טראנק · זיא בעאבזיכטיגטען , דעם קעניגע , אויף דעססען פערלאנגען לו טרינקען , דען בעכער לו רייכען , אויף דאס דיא שלאנגע איהן ביסע , אונד טעדטע ·

ויודע הדבר

דיזעס ווארד ארדכי , דורך דען גייסט דער היילינקייט , בעקאננט געמאכט ; ער גינג הין , אונד לייגטע עז דער קעניגין אסתר אן · דיא קעניגין בעריכטעטע עז דעם קעניג אים נאמען ארדכי׳ס ·

ויבקש הדבר

דיא זאכע ווארד אונטערזוכט , אונד וואהר בעפונדען ; זיא ווארען ביידע אן איינען פפאהל געהענגט , אונד דיא בעגעבענ„ הייט אין דיא קראניק איינגעטראגען לום געבראוכע דעם קעניגס ·

אחר הדברים האלה

נאך דיזער בעגעבענהייט ערהאב דער קעניג אחשורוש דען האן ,

זאהן

זאהן האדתא'ס, דעם אגגי, זאהן דעם סרח, זאהן דעם בוזה,
זאהן דעם אפלוטס, זאהן דעם דיוסף, זאהן דעם דיוסים,
זאהן דעם פרוס, זאהן דעם אעדי, זאהן דעם בלעקן, זאהן
דעם אנתיארוס, זאהן דעם הרידוס, זאהן דעם שגר, זאהן
דעם נגר, זאהן דעם פראטתא, זאהן דעם ויזתא, זאהן דעם
אגג, זאהן דעם סואקי, זאהן דעם עמלק, זאהן דעם קעבס,
וויבעם דעם אליפז, דעם ערסטגעבארנען עשו'ס · דער קעניג
ערהאב איהן צו איינר גראססען ווירדע, אונד זעצטע זיינען ראנג
איבער אללע גראססען אונד דינער דעם קעניגס ·

וכל עבדי המלך

אללע קעניגליכען בעדינטען אם האפע בייגטען דאז קניא, אונד
פיעלען נידר פאר האמן; דען זא פעראררדנעטע דער קעניג זיינעט-
וועגען · נור מרדכי בייגטע דאז קניא ניכט פאר איהם, אונד
גריסטע איהן ניכט ·

ויאמרו עבדי המלך

דיא קעניגליכען האפבעדינטען שפראכען צו מרדכי: „וואס פיר
גרעסרע ווירדע האסט דוא, אלז וויר? וויר בייגען דאז קניא,
אונד פאללען נידער פאר האמן; אונד דוא בייגסט דאז קניא ניכט
פאר איהם · ווארום איבערטריטטסט דוא דען בעפעהל דעם
קעניגס?" דא אנטווארטעטע מרדכי, אונד שפראך צו איהנען:
„פערנונפט אוז טהארען! הערעט פאן איר איין ווארט, אונד
אנטווארטעט איר! וואס פיר ווערטה האט דער מענש, דער
זיך זא שטאלץ ערהעבט? ער איזט פאם וייבע געבארען, אונד
קורץ זינד דיא טאגע זיינעס לעבענס · ערבעטריטט ווייכענד אונד
קלאגענד דיא וועלט, וועכסט אויף אין קוואער אונד זייפצערן;
לעבענסלענגליך איזט ער פאלל דעם פעדררוססעס, אונד קעהרט
ענדליך אין דען שטויב צוריק · אונד פאר זא איינעם אונמעכטיגען
וועזען זאלל איך נידערפאללען? — ניין! איך פאללע נידער פאר
דעם גראססען, לעבענדיגען, אונוואנדעלבארען אונד איינציגען
גאטט, דער אים היממעל טהראנט · ער איזט פייער־פערצעה-
רענדע פלאממע, לאדערנדעס פייער זיין בעטט; ער הענגטע
דיא ערדע אן זיינען ארם, דעהנט אללמעכטיג דיא היממעל אויז ·

זיין ווילע פֿערפֿינסטערט דיא זאננע , ערהעללט דאז דונקעל ; זיינע ווייזהייט ערשוף דאז מעער , אומגרענצטע עז מיט זאנד · ער דראהעטע , אונד דער ווינד טרייבט דיא וועללען דעס גע״ וואלטיגן זעעוואססערס ; ער אומגיבט איט זאנדהויפֿען דאז מעער , פֿערשליסט עז , וויא אין איינעם טאָפֿ , דאס עז זיך פֿעררינ״ גערע אין דען בעהעלטניססען דעס אבגרונדעס , דאס עז ניכט דיא ערדע איבערשוועמע , דיא עז בעשטיראט , דאס עז זיינע גרענצע ניכט איבערטרעטע · זיין וואָרט ערשוף דען הימ״ מעל , דעהנטע איהן אויז וויא וואלקע אין דען לופֿטען , ברייי״ טעטע איהן ויא נעבעל איבער דיא וועלט , דאס ער וויא צעלט דיא ערדע דעקקע · ער שטילט אללמעכטיג דיא העהערן , דיא נידערן וועלטען · זאננע , מאנד , דאז זיבענגעשטירן , דיא שטערנע אללע לויפֿען פֿאר איהם הער ; זיא שטעהען קיינען אויגענבליק שטילל רוהען ניא ; זיא לויפֿען אללע פֿאר איהם הער , וויא באטען , צור רעכטען אונד לינקען , זיינען ווילען צו פֿאללפֿיהרען · איהם , דער דיזע וועלטען אללע שוף , געביהרט דער פרייז , דיא אנבעטונג ·״ זיא ערוויעדערטען דעם מרדכי : „וויר פֿנדען יא , דאס דיינע פֿארעלטערן פֿאר דען פֿארעלטערן דעם המן ניעדערפֿילען · „ מרדכי פֿערזעצטע : „ווער וואר עז , דער פֿאר דען פֿארעלטערן המן׳ס ניעדערפֿיעל ? ״ זיא שפראכען וועדער צו איהם : „ביינגטע ניכט דיין שטאממפֿאטער יעקב דאז קניא פֿאר זיינעם ברודער עשו , דער המן׳ס שטאממפֿאטער וואר ? ״ ער אנטוואָרטעטע : „איך בין פֿאן דען נאכקאממען בנימין׳ס · דא יעקב פֿאר עשו הינפֿיעל , וואר בנימין נאך ניכט געבאָרען ; אונד ער פֿיל אויך לעבענסלענגליך פֿאר קיינעם מענ״ שען ניעדער · דער ערהאלטער דעם וועלטאללס בעוואהרטע איהן אים מוטטערלייבע · אונד דא דיא איזראעליטען אין דאז לאנד ישראל׳ס הינאויפֿצאגען , ווארד דער טעמפעל אים לאנדע בנימין׳ס ערבויעט , אונד דיא העררליכקייט גאטטעס רוהעטע אין זיינעם געביטע ; דאז הויז ישראל לעבטע פֿרעהליך דארט , אונד אנדרע נאציאנען ווארען זיינעם רייכע אונטערווארפֿען · זא בייגע איך אויך דאז קניא ניכט , פֿאללע ניכט ניעדער פֿאר איינעם פֿיינדע המן , דעם בעזעוויכט ·

ויהי באמרם אליו

זיא זאגטען איהם דיעס טעגליך , אונד ער פֿאלגטע איהנען ניכט

ניכט ; זיא זייגטען עז דעם המן אן , צו זעהען , אב מרדכי'ס רעדען בעשטעהען , דער איהנען זאגטע , דאס ער איין יהודי זייא .

וירא המן

המן זאה , דאס מרדכי דאז קניא ניכט בייגטען , ניכט פאר איהם נידערפאללען וואללטע , אונד גריטה אין העפטיגען צארן איבער איהן .

ויבז בעיניו

ער היעלט עז צו גרינג , אן מרדכי אלליין האנד צו לעגען , דא איהם דעססען פאלק גענאנט װאורדע ; ער בעשלאס פיעלמעהר , דאז גאנצע פאלק מרדכי'ס , אללע **יהודים** אים גאנצען רייכע דעס אחשורוש אויסצורעטטען .

בחודש הראשון

אים ערסטען מאנאטע , אים מאנאטע ניסן , אים דרייצעהנטען רעגירונגסיאהרע דעס אחשורוש ליס המן לאזען , דאז היילגע פאלק אויסצורעטטען · דא ערשאלל איינע שטימע פאם היא„ מעל אונד שפראך : „פירכטע ניכטס , פערזאמלונג ישראל'ס ! טהעטעט דאך בוסע , זא טרעפט איהן דאז לאאז , דאז ער דיר צודענקט · " אונד דער טרייבער טאטי פינג אן , פאר המן צו לאזען פאן איינעם טאגע אויף דען אנדערן · ער פינג אן פאם ערסטען וואכע טאגע ; עס גלאנג ניכט , וויל אן דיעזעם טאגע היממעל אונד ערדע ערשאפפען װאורדען · אם צווייטען וואכענטאגע געלאנג עז ניכט , וויל אן דיעזעם טאגע דיא אויס„ דעהנונג דעס היממעלס געמאכט װארדע ; אם דריטטען ניכט , וויל אן דיעזעם טאגע דער גארטען עדן געשאפפען װארד ; אם פירטען ניכט , וויל אין איהם זאננע , מאנד , דיא זיבען וואנדעל„ שטערנע אונד דיא צוועלף געשטירנע דעס טהיערקרייזעס געשאפ„ פען װאורדען ; אם פינפטען ניכט , וויל אין איהם לויתן אונד דער אויעראכען ערשאפפען װאורדען , דיא בערייטעט זינד פיר דיא יידישע נאציאן , צום מאהלע דעס גראססען בעלאה„ נונגסטאגעס ; אם זעכסטען ניכט , וויל אין איהם אדם אונד

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0024-0045 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

חוה ערשאפפען וואורדען ; אם טבת ניכט , וויל ער איין בונד מיט נואחען דעם עוויגען אונד דעם פֿאלקע ישראל . שאט־הערטע אויך פֿון דען טאגען , אונד פֿינג מיט דען מאנאטען אן . אין ניסן גלאנג עז ניכט , וועגען דער ווירדע דעם פסח"פֿעסטעס ; אין אייר ניכט , וויל עז אין דיזעם מאנאטע נערעסט מן רעג„נעטע ; אין סיון ניכט , וויל אין דיזעם מאנאטע דיא לעהרע (תורה) אויף סיני געגעבען וואורדע ; אין תמוז ניכט וויל אין דיזעם מאנאטע דיא מויער ירושלים׳ס צערשפרענגט וואורדע , אונד קיין צווייפאכעס אונגליק אין איינעם מאנאטע ענטשטעהען מאלטע ; אין אב ניכט , וויל אין איהם דאס שטערבען ישראל׳ס אין דער וויסטע אויפהערטע אונד דיא הערליכקייט דעם העררן דעם וועלטאלל ווידער צו ישראל צוריקקעהרטע , אונד מיט משה שפראך ; אין אלול ניכט , וויל אין איהם משה אויף דען בערג סיני שטיג , דיא צווייטען צוויא געזעצטאפֿלן צו עמפֿפֿאנ„גען ; אין תשרי ניכט , וויל אין איהם דיא זינדען ישראל׳ס פֿערגעבען ווערדען ; אין מרחשון ניכט , וויל אין איהם דיא זינדפֿלוט אויף דיא ערדע שטירצטע , אונד נח , זיינע זעהנע אונד אללעס וואס ביא איהם וואר געררעטטעט וואורדען ; אין כסלו ניכט וויל אין איהם דער צווייטע טעמפעל געגרינדעט ווארד ; אין טבת ניכט , וויל אין איהם דער בעזעוויכט נבוכדנצר ירושלים איינשלאס , אונד דיס אונגליק וואהל געניגטע ; אין שבט ניכט , וויל אין איהם כיימאהר דער בייאע וואר , פֿון דענען אמן דיא ערשטלינגע דארבראכטע . ענדליך קאם האן אן דען צוועלפֿטען מאנאט דעם יאהרעס , אן דען מאנאט אדר ; דא פֿרייעטע ער זיך , אונד ריף : „פֿערטילגען ווערדען זיא פֿון איר , וויא דיא פֿישע דעם מעערעס איהרען רויב פֿערטילגען . "

ער וואוסטע אבער ניכט , דאס דיא זעהנע יוסף׳ס , גלייך דען פֿישען דעם מעערעס , געזעגנעט וואורדען , וויא עז הייסט : „גלייך דען פֿישען דעם מעערעס פֿערמעהרען זיא זיך , אונטער דען מענשען , אויף ערדען . "

ויאמר המן למלך

האן שפראך צום קעניג אחשורוש : דא לעבט איין פֿאלק , גענאננט „יהודים , " צערשטרייעט אונד פֿערווארפֿען אונטער אללען פֿעל„קערן , אין אללען לענדערן דיינעס רייכעס . זיא זינד שטאלץ

אונד האלאיטהיג ; זאלטען אים טבת דיא ווארמען בעדער אויף
אונד זיצען אים תמוז אין קיהלענדען גערטען . זיא אונטער
שיידען זיך אין איהרער לעבענסארט אונד אין איהרען געברייכען
פאן אללען פעלקערן אין אללען פראפינצען ; זיא בעאבאכטען
אונזרע געברייכע ניכט . זייגען אונווילליגען געגען אונזערן לעבענס
וואנדעל , אונד טהון דען דינסט דעם קעניגס ניכט . געהען
וויר אויז , זיא לין דינסטע דעם קעניגס אנלוטרייבען , זא בע
שטייגען פילע פאן איהנען דיא אויערן , דורכברעכען ניכע
שפרינגען דארבער , לויפען דורך דיא העפע , טלפען דורך
אויערבריכע . זאלטען וויר זיא צו פאנגען , דאן בלייבען זיא ווידער
שטעהען , בלינצלען מיט דען אויגען , בלעקקען דיא צעהנע
שטאמפפען מיט דען פיסען , אונד ערשרעקקען אונז זא , דאס
וויר זיא ניכט ערגרייפען קעננען . וויר הייראטהען איהרע טעכ
טער ניכט , אונד זיא הייראטהען ניכט דיא אונזריגען . ווילל
אמן איינען היכפיהרען צום דינסטע דעם קעניגס , זא ברינגט ער
דען טאג הין מיט „טבת מיט הייטע ! פסח מיט הייטע ! "
וואללען זיא פאן אונז קויפען , זאגען זיא : „הייטע דארף מאן גע
שעפטע מאכען ; " וואללען וויר פאן איהנען קויפען , זא פערביטען
זיא אונז דען מארקט , אונד זאגען : „הייטע מיט פערבאטען
געשעפטע צו מאכען . " אין דער ערסטען שטונדע זאגען זיא :
„וויר לעזען דאז שמע ; " אין דער צווייטען : „וויר בעטען ; "
אין דער דריטטען : „וויר פריהשטיקקען ; " אין דער פירטען :
„וויר לאבען דען גאטט דעם הימעלס , דער אונז שפייזע אונד
טראנק גאב . " אין דער פינפטען שטונדע געהען זיא אויז , אין
דער זעכסטע קאממען זיא צוריק ; אין דער זיבענטען געהען
איהנען איהרע ווייבער ענטגעגען , אונד רופען : „געניסעט
דאז מיטטאגסמאהל . " דען זיבענטען טאג האלטען זיא שבת .
דא געהען זיא אין איהרע זינאגאגען , לעזען אין איהרעם גע
זעצבוכע (ספר תורה) , ערקלערען איהרע פראפעטען , אונד
זאגען : „דאז איזט דער זיבענטע שעפפונגסטאג , אן וועלכעם
דער גראסע גאטט רוהטע . " זיבען טאגע דויערט איהנען דיא
אונרייניגקייט איהרער ווייבער . צו אכט טאגען בעשניידען זיא
דיא פארהויט איהרער קינדער ; זיא שאנען דער אונטזדריגען
ניכט , אונד זאגען : „דאדורך אונטערשיידען וויר אונז פאן דען
איבריגען פעלקערן . " דרייסיג טאגע אכלען איהנען איינען
מאנאט

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0025-0047 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

אבענד אויז ; דא זאגטע זיא : „איין אבענד מיט פאנקאאווען ,
דער אנדרע אנגעזאהפט . " אים אבענדע נישן האלטען זיא
אלט פעסטטאגע ; דא פערברעננען זיא דאז געזייערטע ברוד ,
רייניגען דיא געפעסע , ריאפען דאז געזייערטע פאר דעם אונגע
זייערטען וועג , אונד זאגען : „דיט איזט דער טאג , אן וועלכעם
אונזרע פעטער אויז אגיפטען ערלעזעט ווארדען . " דיזעם פעסט
נעננען זיא : „פסח'טאג ; " זיא געהען אין דיא זינאגאגע ,
לעזען אב אויז איהרעם געזעצבוכע (ספר תורה) אונד ער
קלערען איהרע פראפעטען . אים אבענדע פון פייערן זיא צוויא
פעסטטאגע , געהען אין איהרע זינאגאגען , לעזען דאז טאגע ,
בעטען , האלטען אבלעזונג אין איהרעם געזעצבוכע , אונד
פערדאלמעטשען איהרע פראפעטען . דיזעם פעסט נעננע זיא :
„ענטהאלטונגסטאג " (דא אהן זיך אללער געטרענקע ענטהאלטען
אוס) . זיא שטייגען אויף דאז דאך איהרעם גאטטעסהויזעס ,
ווערפען עפפעל הערבע , אונד לעזען זיא אויף . „דיס , זאגען
זיא , איזט דער טאג אן וועלכעם דיא הייליגע לעהרע (תורה)
אונזערן פעטערן , אויף דעם בערגע סיני , געגעבען ווארדע. "
פאן יאהר צו יאהר פערקינדען זיא דאז נייאיאהר אם ערסטען
דעם תשרי ; זיא געהען אין איהרע זינאגאגען , לעזען אב אין
איהרעם געזעצבוכע , ערקלערען איהרע פראפעטען , אונד בלא
זען דיא טראמפעטע . „דיזען טאג , זאגען זיא , קאם דאז
אנדענקען אונזרער פעטער פאר אונזערן פאטער אים הימעל ;
זא קאממע אויך אונזער אנדענקען פאר איהן צום גוטען ! "
קעאמט דער נייטע טאג דעם תשרי , דא שלאכטען זיא פיה ,
גענזע אונד ענטען , עססען , טרינקען אונד זינד לוסטיג מיט
איהרען וויבערן , זעהנען אונד טעכטערן דען צעהנטען תשרי
נעננען זיא דען גראסען פאסטטאג ; דא פאסטען זיא , איהרע
וויבער , זעהנע אונד טעכטער , אונד פייגען אויך , אהנע
שאנונג , איהרע צארטען קינדער . זיא זאגען : „דיזען טאג
ווערדען אונזרע זינדען פערגעבען . " זיא געהען אין איהרע זינא
גאגען , לעזען אב אין איהרעם געזעצבוכע , אונד ערקלערען
איהרע פראפעטען . אם פינפצעהנטען תשרי זעצען זיא אין
איינער לויבהיטע , אונטער דעם דאכע איהרער הייזער ; געהען
אין אונזרע שענען גערטען , ברעכען אונזרע פאלמצווייגע , פפליק
קען אונזרע אתרוגים , שניידען אונזרע ווידען אב , פערוויסטען

אונזרע

אונזרע גערטען , אונד רייסען , אהנע שאנונג , דיא ליינע כי„
דער · זיא ואלכען הוטעכא , זאגען : „ווען דער קעניג אין דער
שואלט , זאן ליהען וויר איינהער · " זיא געהען אין איהרע
זינאגאגען , לעזען הב אין איהרעם געזעצבוכע , בעטען , זינד
פרעהליך ; האלטען דען אומגאנג דעם הושענא , שאלען ,
אונד שפרינגען ויא ליגען · דיזעם פעסט נעננען זיא : „דאז לויב-
היטטענפעסט ; " דא פערריכטען זיא דען דינסט דעם קעניגס
ניכט , זאגען : „דיזען טאג איזט אונז דיא ארבייט פערבאטען · "
„ זא ברינגען זיא דאז יאהר הין איט : „היטע איזט שבת !
היטע איזט פסח ! " אונד פעררינכטען דען דינסט דעם קעניגס
ניכט · דאז פונפציגסטע יאהר נעננען זיא יאבעל „פריישאהר , "
„דאז זיבענטע „ערלאסיאהר · " לעצליך אאכטע נעננען זיא איין
יאהר , דרייסיג טאגע איינען אאנאט , דעססען ערסטען טאג
זיא יאאער פייערן · דען זיבענטען וואכענטאג נעננען זיא שבת ,
אונד פייערן איהן , אז דען טאג , אן וועלכעם דער הערר איב-
ער דיא קעניגע רוהעטע · —דא איהר רייך נאך בעשטאנד
ערהאב זיך איין קעניג אונטער איהנען , נאמענס דוד , דער
בויטע פעלסע געגען אונז עכטוואריך , אונז לוגרונדע ריכטען אונד
אויראטטען וואללטע · ער לים אונז איט דער אעסטנור אויז-
אעסטען , לוויא טירע לאנג פאן אונז אזאבריגען , אונד איינע
טנור לאנג לעבען אין טקלאפערייא , וויא עז היסט : „ער לים זיא
איט דער אעסטנור אויז אעסטען ; אאן לעגטע זיא נעאליך אויף
דיא ערדע " א׳ ז׳ וו׳ · לאנגע נאך דעם דוד ערהאב זיך איינער
„דער קעניגע , דיא פאר דיר רעגירטען , נאאענס נבוכדנצר
לאג געגען דיא איזראעליטען , פערוויסטעטע איהרען טעאפעל ,
פערדערטע איהרע טטעדטע אונד פיהרטע זיא אין דיא געפאנ-
„געכשאפט · אבער נאך זינד זיא האלטשטהיג , נאך לאססען זיא
איהרען שטאלץ ניכט ; זיא זאגען : „וויר וואָרען פאן יעהער דיא
זעהנע עדלער פעטער · " איהרע פעטער גינגען , אין דער קלי-
„נען אזלאחה! פאן זיבציג פערזאנען , נאך אזריס , אונד לאגען ;
אויז דיזעם לאנדע אין דער גראסטען אנ מהל פאן זעכציג אירייאדען ·
כון זינד זיא אין דער געפאנגענשאפט , אונד האבען ניכטס · זיא
זאגען : „וויר וואָרען פאן יעהער זעהנע דער פראאען אונד
גוטען ; " אונד זיא זינד דיא ערגסטען אונד דירפטיגסטען אענ-
„שען אין דער וועלט · דיזעם פאלק איזט אללער ארטען לער

שטרייט ; אַללע פאָן איהנען פערקויפען וואַקס , אַללע גיסען
ליכטער , אַללע שפּילען דיא גראָססען העררען . זיא געהאָרכען
דען קעניגליכען געזעצצען ניכט , בעפאָלגען ניכט דיא בעפעהלע
דעס קעניגס ; אונד עס איזט דעם קעניגע ניכט ניצליך , זיא ביים
לעבען צו לאַססען , צו דולטען . "

אם על המלך טוב יכתב

„געפעללט עס דעם קעניגע , זאָ זאָללען שריפטליכע בעפעהלע צו
איהרער אויסראָטטונג אויסגעפערטיגט ווערדען . פיר יעדען פאָן
איהנען געבע איך דעם קעניגע הונדערט זוז ; דען דיא צאַהל
איהרער פעטער , דיא אויז מצרים צאָגען , וואַר זעכס מאַהל הונ„
דערט טויזענד מאַן , אונד זעכס מאַהל הונדערט טויזענד זוז
מאַכט צעהן טויזענד ככר זילבער . געפעללט עס נון דעם
קעניגע , זאָ וויל איך דאַז זילבער אויז איינער שאַצקאַממער
אין דיא שאַצקאַממער דעס קעניגס בריגגען לאַססען .
אַן געבע איר נור דיא פעדער , בעפעהלע אויסצופערטיגען ,
אונד איך וויל דאַז זילבער דען איינאַעמטערן צווועגען לאַססען ,
דיא עס דאַן אין דיא קעניגליכע שאַצקאַממער לעגען . " —
אַבער דער העדר דעס וועלטאַללס שפּראַך : „דאַ ישראל אויז
מצרים צאָג , גאַבען זיא שאָן איינען האַלבען שקל פיר יעדען
קאָפף , אונד דאַז זילבער דער אויסטערונגען מאַכטע הונדערט
ככר אונד טויזענד זיבען הונדערט אונד פינף אונד זיבענציג שקלים
דאַ , האמן , קאַננסט זיא ניכט פערקויפען , אונד אחשורוש קאַן
זיא ניכט קויפען . "

ויסר המלך

דער קעניג צאָג זיינען זיגעלרינג פאָן דער האַנד , אונד גאַב איהן
דעם אגגי האמן , זאָהן דעס המדתא , דעם פיינדע דער יהודים .

ויאמר המלך להמן

דער קעניג שפּראַך צו האמן : „דיין זילבער בלייבע דיין אונד מיט
דעם פאָלקע קאַננסט דוא מאַכען וואַס דיר גוט דינקט . "
דאַ , קעניג אחשורוש טהאַטעסט ניכט וויא דער קייפער אונד
ניכט וויא דער פערקייפער : דער קייפער גיבט געלד , אונד דער

פערקייפער ניאַט געלד ; דאַ וואַרסט ניכט קייפער , ניכט פער„
קייפער , גאַבסט דיינען איינגעלדינג דעם האַן . אונד שפּראַכסט צו
איהם : „דיין זילבער בלייבע דיין , אונד מיט דעם פאָלקע קאַננסט
דאַ מאַכען , וואַס דיר גוט דינקט . ״ אויך דיך , אָ קעניג , מיזט
אַבוועגדען , וואַס דיא שריפט זאַגט : „איין גאָלדנער רינג אין דעם
ריססעל דעס שווינעס . ״ זאָ וועניג דער גאָלדנע רינג דעם שווי„
נע ניצט , עבען זאָ וועניג ניצטע דיר דיאַ קעניגליכע ווירדע ;
דאַ גליכעסט איינעם שענען , אַבער זיטטענלאָזען וויבע . ״

ויקראו סופרי המלך

דיאַ געהיימשרייבער דעס קעניגס וואורדען בערופען אים ער„
סטען מאָנאַטע , אים מאָנאַטע ניסן , אַם דרייצעהנטען טאַגע
דעסזעלבען , אונד עס וואורדען בעפעהלע אויפגעזעצט , וויא עס
האַמאַן , וועגען דער יהודים , פערלאַנגטע , אַן אַללע עדלען אונד
גראַפען דעס קעניגס אין אַללען פּראָפינצען , אונד אַן דיאַ
בעפעהלסהאַבער יעדעס פאָלקעס , פיר יעדעס לאַנד אין זיינער
שריפט אונד פיר יעדעס פאָלק אין זיינער שפּראַכע , מיט דעם
נאַמען דעס קעניגס אחשורוש אונטערשריבען , אונד מיט דעם
קעניגליכען זיגעל בעזיגעלט .

ונשלוח ספרים

דיעזע בריפע וואורדען דורך איילבאָטען אין אַללע פּראָפינצען דעס
קעניגס געשיקט , אַללע יהודים , יונג אונד אַלט , ווייבער אונד
קינדער , אַן איינעם טאַגע , אַם דרייצעהנטען טאַגע דעס צוועלפ„
טען מאָנאַטעס , דעס מאָנאַטעס אדר אומצובריגגען , צו פערטיל„
גען , אויסצוראָטטען , אונד איהרע הייזער צו פלינדערן .

פתשגן הכתב

דיעזעס שרייבען וואורדע , אַלז קעניגליכעס עדיקט , אין אַללען פּראָפינ„
צען , אונטער אַללען פעלקערשאַפטען בעקאַננט געמאַכט , דאַס זיא
אויף דיעזען טאַג בערייט זיין . אויז אַלז דיעזעם געהט הערפאָר ,
דאַס דעם אענטען מיאַער מיט דעם נאַמע , וועלכעס ער
איסט , צוגעמעססען ווירד . זעהעט ! יוסף'ס ברידער פערקויפ„
טען איהן אין איין פרעמדעס לאַנד , אונד איהרע ענקעל וואורדען

אין

אין פרעודע זאנדער פערקויפט ; בכיאן האטטע קיינן אנטהייל
אן דעם פערנדרעכען זייכער ברידער , אונד פאן זייכען ענקעלן
שטאאטע ימראל'ס ערלעזער אב , ארדכי אונד אסתר .

הרצים יצאו דחופים

דיא באטען ווארדען אייסערסט שנעלל איט דען קעניגליכען בעפעהלען אבגעשיקט , אונד דאז עדיקט ווארדע אין דער הויפט-שטאדט שושן אויזגעגעבען . דער קעניג אונד האאן זאסע אונד זעכ-טען , אונד דיא שטאדט שושן וואר אין גראססער בעשטירצונג .

ומרדכי ידע

ארדכי , דער פראאע , זאה איט גייסטעס דער הייליגקייט אללעס וואס געשאה . דער קעניג דעס וועלטאללס זאנדטע זיינע דינער , חגי זכריה אונד אלאכי , אין זייכען טעאפעל ' אונד זיא זעלטען זיך אין דיא האללע פאן געהוי נען שטייכען , אונד וויזאגטען איבער דיא גראססע אויער ירושלים'ס . אונד נאכדעם עין נוויא שיקטע דער בעזעוויכט אחשורוש , אונד זים הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג טרייבער אויז הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראפינצען קאאאען . דיזע נאהאען יעדער זיינע ראללע , זיינע טרייבטאפעל אין דיא האנד , זעלטען זיך אן דיא טהארע שושן'ס , שריבען אונד שיקטען גרויזאאע פעראָרדנונגען אויז געגען דיא יהודים אונד איהרע געזעללע זא אונטערשריבען זיא דען ער-שטען בריף איט דעם נאאען דעז קעניגס , בעזיגעלטען איהן איט דעם קעניגליכען זיגעל , אונד זאנדטען איהן דורך איילבאטען אויז . פאלגענדעס וואר אין דעם בריפע אין אנגענעהאען זיבלליכען ווארטען , ענטהאלטען : „איך , קעניג אחשורוש , ענט-בייטע דען אענטען אללער פעלקער נאציאנען אונד שפראכען אוף ערדען אייכען גרוס ; אעגע איהר גליק איאאער שטייגען ! וויר אאכען איך קונד , דאס אין אאן פאר אונז קאם , דער , אב-שטאן ניכט אויז אונזערער הויפטשטאדט , ניכט אויז אונזערן פראפינ-צען געבירטיג , אונז טרייא אנהאנגט , אונד אונזרע ווידערזאכער אעכטיג בעקעאפפט . וויר אונטערזוכטען איהן גענויא . ער הייסט האאן , זאהן דעס קעניגס אגג , זאהן דעס גראססען עאלק ,

זאהן

זאהן דעם רעואל, זאהן דעם אליפז, דעם ערסטגעבארנען עשו'ס,
אונד איזט איין זאהן דער פֿירסטען בעזאנדער פֿיער לענדערייען
אונד אנדרער גיטער. דיזער מאן פֿערלאנגטע פֿאן אונז עטוואז
קליינעס אונד לייכטעס. ער בעריכטעטע אונז וועגען דער יהודים
אונד איהרער פֿערווערפֿלכקייט אין ווארט אונד טהאט. ער
זאגטע אונז פֿערנער: „דא דיא יהודים אויז אלרים נאגען,
ווארען זיא זעכציג מיריאדען מעננער אן דער צאהל; זא געבע
איך דעם קעניגע זעכציג מיריאדען מנה אן זילבער, איין מנה
פֿיר יעדען מאן, אונד ערקויפֿע דיזעס פֿאלק צור הינריכטונג:"
איך, קעניג אחשורוש, פֿרייעטע איך דיעס פֿארשלאגעס זעהר
אונד עז געפֿיל איר, דאז זילבער פֿאן איהם אנצונעהמען,
אונד איהם דאז פֿאלק צור הינריכטונג צו פֿערקויפֿען. זא עס,
טעט, טרינקעט אונד זייד פֿרעהליך, וזא איך עססע, טרינקע
אונד פֿרעהליך בין. ווער דען באגען פֿיהרט, ערגרייפֿע דען
באגען! ווער דאז שווערט אומגירטעט, גירטע אום דאז שווערט!
ציהעט אויז, אונד איבעט איירע געוואלט אן איהנען אויז אן דען
פֿעסטגעזעטצטען טאגען, אם פֿירצעהנטען אונד פֿונפֿצעהנטען
טאגע דעם מאנאטס אדר. שאנעט ניכט איהרער פֿירסטען,
ניכט איהרער גראסען, ניכט איהרער קינדער! טעדטעט זיא,
אונד יעדער רויבע איהר פֿערמעגען! איך, קעניג אחשורוש,
בעפֿעהלע איינען אונטערטהאנען פֿאן אללען פֿעלקערן, נאציאנען
אונד שפראכען: ווען אין איינעם ארטע, אין איינער פראווינץ, אין
איינעם שטאאטע, אין איינער פֿאמיליע איין יידישער שקלאפֿע,
איינע יידישע שקלאפֿין געפֿונדען ווירד: זא זאללען דיא פֿארגעזעצ-
טען דיזעס ארטעס אן דען טהארען הינגעריכטעט ווערדען, דא
זיא דעם בעפֿעהלע דעס קעניגס ניכט געהארכטען. איך
אחשורוש וויל דאס קיין יהודי מעהר אין איינעם רייכע געפֿונ-
דען ווערדע." דער פֿראממע מרדכי זאה דען בעפֿעהל, דער
געגעבען ווארדע אונד דען בריף, דער בעזיגעלט ווארד; דא
צעררים ער זיין געוואנד פֿאן אללען זייטען, הילטע זיך אין איי-
נען זאק, וועלצטע זיך אין אשע, אונד ריף מיט לויטער שטיממע:
„וועהע! וועלכעס גראסע פֿערדערבען שפראכען דער קעניג
אונד האמן איבער אונז אויז! ניכט איבער דיא העלפֿטע פֿאללטען
זיא דאז אורטהייל, דאס דיא העלפֿטע איבריג בליבע, ניכט דאז
דריטטעל, דאז פֿירטעל זאלל אונטערגעהען; ניין! איבער דאז

גאנצע פעלטן דער קעניג אונד האן דאז טאדעסאורטהייל , אונז מיט דער וואורצעל אויזצורייסען , אויזצוראטטען . " דאז פאלק ישראל זאה זא דען פראממען מרדכי דער איהנען זא טהייער וואר , אונד זיא זאממעלטען זיך אללע צו איהם , איינע צאהללאזע מענגע דעס פאלקעס . אונד מרדכי שטאנד אויף אן דער פערזאממלונג , אונד שפראך לויט : „פאלק ישראל , זא געליבט , זא טהייער זיינעם פאטער אם היממעל ! איהר וואוסטעט ניכט , איהר הערטעט ניכט , וואז געשאה . דער קעניג אונד האן שפראכען דאז אורטהייל איבער אונז , אונז פאן דער ערדע צו פערטילגען , אונטער דעם היממעל אויזצוראטטען . וויר האבען קיינע קעניג , דער אונז שטיללע , קיינען פראפעטען דער פיר אונז בעטע ; קיין ארט , וואהין וויר פליהען , קיינע פרייפינג וואו וויר רעטטונג פינדען ! אן יעדען ארט איזט געגען אונז געשריבען , אין יעדע פראווינץ געגען אונז געשיקט . וויר זינד שאפע אהנע הירטען , איין שיף אויף דער זעע אהנע רודער ; וויר גלייכען וואייזען , דיא פאטערלאז זינד , דערען מוטטער שטארב , דא זיא זייגלינגע וואַרען . מאן טרוג דיא הייליגע לאדע (ארון הקודש) הינאויז אן דיא טהארע שושן'ס , נאהם דיא געזעצראללע (ספר תורה) הערויז , דיא מאן אין איינען זאק געהיללט , אין אשע געוועלצט וואר , אונד לאז דאראויז אב : „וואן דיך ליידען טרעפפען — פירוואהר ! איין ערבארמונגספאללער גאטט איזט דער עוויגע , דיין גאטט . " אונד מרדכי שטאנד ווידער אויף אן דער פערזאממלונג , אונד שפראך : „פאלק ישראל ! געליבטעס , טהייערעס פאלק , געליבט אונד טהייער זיינעם גאטט ! אויף ! לאסט אונז נאכאהמען נינוה'ס בעוואהנער ! צו איהנען וואר דער פראפעט יונה , זאהן אמתי'ס , געזאנדט , דען אונטערגאנג דער שטאדט צו ווייזזאגען . דיא זאגע געלאנגטע צום קעניג אין נינוה , אונד ער שטאנד אויף פאן זיינעם העררליכען טהראנע , לעגטע דיא קעניגליכע קראנע אב , היללטע זיך אין איינען זאק ' וועלצטע זיך אין אשע , אונד ליס אין נינוה אויזרופען : „עס איזט דער ווילע דעם קעניגס אונד זיינער גראסען ! מענש אונד פיה זאללען ניכטס געניסען , רינד אונד שאף ניכט ווידען , ניכט וואססער טרינקען . " זיא ליסען אב פאן איהרעם בעזען וואנדעל , פאן דעם אונרעכט , דאז אן איהרען הענדען קלעבטע , אונד דער עוויגע ענדערטע זיינען ראטהשלוס , וועגען דעם איבעלס , דאז ער

איהנען דראהטע , אונד פאללפיהרטע עז ניכט . זא לאסט אונז דען בעוואהנערן נינוה'ס גלייך טהון, פאסטטאגע אויזרופען ; — אויז ירושלים וואורדען וויר פערטריבען , אונד דא דאז הויז ישראל זינדיגטע , ערשאלל איינע שטימע , ריף דעם נבוכדנצר , קעניג פאן בבל , אונד שפראך צו איהם : „נבוכדנצר , קעניג דער כשדים , מאכע דיך אויף , ציהע געגען ירושלים , פער„וויסטע עז , פערברעננע דען טעמפעל ! " דא שיטטעלטע דער בעזעוויכט נבוכדנצר דען קאפף , בעוועגטע דיא הענדע הין אונד הער , דא ער דאז ענדע דער העערע סנחריב'ס וואוסטע געגען וועלכע איין ענגעל אויז דעם היממעל געזאנדט וואורדע , דער אכטצעהן מיריאדען אונד פינף טויזענד פאן איהנען ערשלוג , דאס פאן דען העערען דעס סנחריב נור ער אלליין איבריג בליב . " זא ערמאהנטע מרדכי אן דיא צערשטערונג ירושלים'ס , צער„ריס זיין געוואנד , היללטע זיך אין איינען זאק , זעצטע זיך אין דען שטויב , וועלצטע זיך אין אשע , ליס טהרענען פליסען אונד בראך אויז אין וויינטענען : „וועהע אייך , הויז ישראל ! וועלך איין גרויזאמעס אורטהייל וואורד איבער אייך אויזגעשפרא„כען ! " ער גינג אין דיא מיטטע דער שטאדט , אונד שריא לויט אונד יאממערליך .

ויבוא עד לפני

ער קאם ביז אן דיא פפארטע דעס קעניגליכען פאללאסטעס , דא בעפאהל ווארר , דאס ניעמאנד , אין איינעם זאקקע געהיללט , אין דיא פפארטע דעס קעניגליכען פאללאסטעס איינגעהען דורפ„טע . צו דיזער צייט גינג איין מאן אויז דעם הויזע ישראל צו איי„נעם מאננע אויז איינער אנדערן נאציאן , אונד זאגטע צו איהם : „איך ביטטע דיך ! לאס איך , איינע פרויא אונד איינע קינדער דיר שקלאפען זיין , דאס וויר נור פאם טאדע געררעטטעט ווער„דען . " דער מאן אויז איינער אנדערן נאציאן אנטווארטעטע דעם יהודי : „זאהעסט דוא ניכט , וואס אין דעם פערזישען עדיקטע דעם קעניגס אחשורוש געזאגט ווירד , דאס דעריעני„גע , ביא וועלכעם איין יהודי געטראפפען ווירד , גלייך דעם יהודי היגגעריכטעט ווירד ? " אונד דער מאן אויז ישראל גינג , אין גראסער בעטריבניס , נאך הויזע . דאמאלס וואורדע דעם הויזע ישראל בעשטעטיגט , וואס אין דעם בוכע אסתר'ס געשרי„

בען איזט : „איהר ביטעט אייך דארט איירען פיינדען פיין צו
שלאפען אונד שלאפפנגען , אונד ניאמנד קויפע אייך . "
טעגליך גינג יעדער יהודי הין , לאז דאז פערזישע עדיקט דעם
קעניגס אחשורוש , אונד דארויז וואוסטען זיא , וויאלאנגע זיא
נאך פריסט אין דיזער וועלט האטטען . זא וואורדע דעם הויזע
ישראל בעשטעטיגט , וואז אין דער לעהרע אטה'ם געשריבען
איזט : „אייער לעבען ווירד אייך געגענאיבער שוועבען ; איהר
ווערדעט טאג אונד נאכט אין פורכט זיין , אונד אייער לעבען ניא
פיר זיכער האלטען . דעם מארגענס ווערדעט איהר זאגען :
„ווערע דאך שאן אבענד ! " אונד אבענדס : „ווערע דאך שאן
מארגען ! זא פאלז פורכט ווירד אייער הערץ " אונד זא שרעק,
ליך דער אנבליק זיין , דען איהר פאר אויגען האבען ווערדעט : "

ובכל מדינה ומדינה

אין אללען לענדערן , אין יעדעם ארטע , וואהין דער בעפעהל
דעם קעניגס אונד זיין געזעץ געלאנגטע , וואר גראסע טרוי-
ער אונטער דען יהודים , פאסטען , ווייגען אונד וועהקלאגען ;
זעקקע אונד אשע וואָרען דיא פאלסטער דער גראססען .

ותבואינה נערות אסתר

דיא קאממערפרויען אסתר'ס אונד איהרע דיענער קאמען , אונד
ערצעהלטען עס איהר . דיא קעניגין ערשראק העפטיג , אונד
שיקטע זאגלייך קליידער , מרדכי אנצוקליידען אונד איהם זיינען
זאק אבצונעהמען ; ער אבער נאהם ניכטס אן .

ותקרא אסתר להתך

אסתר ליס דען התך , איינען דער בעדיענטען דעם קעניגס ,
דער זיא בעדיענטע , רופען , אונד גאב איהם בעפעהל וועגען
מרדכי , צו ערפאהרען , וואס דיעס וועהרע , אונד ווארום
עס ווערע .

ויצא התך

התך גינג היכאוס צו מרדכי אויף דען גראססען פלאץ פאר
דעם טהארע דעם פאלאסטעס .

יגד לו מרדכי

מרדכי ערצעהלטע איהם אללעס, וואס איהם ווידערפאהר, אונד פאן דער בעשטיממטען זוממע געלדעס, דיא המן אין דיא קעניגליכע שאטצקאממער צו ליפערן פערשפראך פיר דיא אויסראטטונג דער יהודים.

ואת פתשגן כתב

אויך גאב ער איהם דיא אבשריפט דעס עדיקטעס, דאס אין שושן פערברייטעט ווארד, זיא אויסצורראטטען, עס אסתר צו צייגען, איהר פאר צו שטעללען, איהר אנ צו בעפעהלן אויפצוטראגען, דאס זיא צום קעניגע געהע, אונד איהן פלעהענטליך אום שוטץ אונד גנאדע פיר איהר פאלק ביטטע.

ויבא התך

התך קאם צוריק, אונד בעריכטעטע אסתר, וואס מרדכי זאגטע.

ותאמר אסתר להתך

אסתר ערווידערטע דעם התך, אונד בעפאהל איהם, עס מרדכי צו זאגען.

כל עבדי המלך

„אללע דיענער דעס קעניגס אונד אללע איינטערטהאנען אין דען קעניגליכען פראווינצען וויססען, דאס יעדער, עס זייא מאן אדער פרויא, דער זיך אונגערופען דעם קעניג אין דעם איננערס־טען פארגעמאכע נאהעט, נאך דעם אללגעמיינען געזעצע שטערבען מוס, עס מיסטע איהם דען דער קעניג זיינען גאלדנען צעפטער רייכען, דאס ער דאס לעבען בעהאלטע. אונד וואס מיך בעטריפפט, זא בעטע איך שאן דרייסיג טאגע, דאס דער קעניג מיך ניכט פערלאנגע, אונד איך נור זינדע פערצייטע; דען דא דוא מיך ערלאנגעסט, לעהרטעסט דוא מיך, דאס יעדע פרויא פאן דען טעכטערן ישראל'ס, דיא זיך ווילליג איינעם מאננע אויס איינער אנדערן נאציאן היגיבט, קיינען אנטהייל מעהר אונטער דען שטעממען ישראל'ס האבע." אונד ווייל התך דער באטע

צווישען אסתר אונד מרדכי וואר, זא צירנטע המן העפטיג איבער איהן, אונד צים איהן טעדטען.

ויגידו מרדכי

מאן איבערבראכטע דיא אנטוואָרט אסתר'ס טרייליך דעם מרדכי.

ויאמר מרדכי להשיב

מרדכי ליס אסתר דייטליך צוריק זאגען: „בילדע דיר ניכטס איין, זאגע ניכט: „איך בין צור קעניגליכען ווירדע בערופען, קעניגין צו זיין;" דענקע ניכט: „איך ברויכע ניכט צו בעטען פיר דאס הויז ישראל." ווירד דער פֿאָס מיינעס דער יהודים געשטאסען, דאן דענקע ניכט, דאס דוא אללין פאן אללען יהודים געררעטטעט ווירסט, אום דיינעס פֿאַטערס שאול ווילען. שאול פֿערמאָר, זאכטע ישראל דיזעס גראָסע אונגליק. העטטע ער דען בעפֿעהל דעס פראָפעטען שמואל ערפֿיללט, טרעטע יעצט ניכט דער בעזעוויכט האמן, דער פֿאָם הויזע עמלק אבשטאמט, געגען אונז אויף; העטטע ער דען קעניג אגג אומגעבראכט, שטאַטט זיינער זאהן דעם האראתא ניכט געגען אונז, העטטע אונז ניכט, פֿיר צעהן טויזענד ככר זילבער, אויז דען הענדען דעם קעניגס אחשורוש געקויפֿט, אונד דער אללערהייליגסטע געלאבט זייא ער, העטטע ישראל ניכט דער געוואלט צווייער בעזעוויכטע איבערגעבען. פֿאָם אנבעגיננע שאן לאג כר עמלק דער שטאממפֿאַטער דעס בעזעוויכטעס האמן, געגען דאס הויז ישראל, אונד פֿיהרטע קריג מיט יהושע, זאהן נון'ס, אין רפידים; אונד דורך דאס געבעט אונזערס לעהרערס משה ווירדע עמלק מ אנדענקען אויז דער וועלט פֿערטילגט. זא מא- כטע דיך אויף, בעטע צו דיינעם פֿאַטער אים הימעל פיר דאס פֿאָלק ישראל! ווער דיא מוטען בעזעוויכטע ריכטעט, דער ריכטעט אויך דיא קינדער. וויא מעכטיג מוז דער בעזעוויכט האמן? וויא ווערדען זיינע בעזעלסטע בעשטעטיגט? מוז ער מעכטיגער אלז זיין שטאממפֿאַטער עמלק, דער געגען דאס הויז ישראל לאג, דען דער אללערהייליגסטע, געלאבט זייא ער, אויז דער וועלט פֿערטילגטע? האט ער גרעסערע מאכט, אלז יענע סיין אונד

דרייסיג קעניגע , דיא דאז הויז ישראל בעקריגטען , געגען דיא
יהודע , זאהן נין ס , אויך בעפעהל דעם עוויגען , לאג אונד
זיא טעדטעטע ? האט ער אעהר געוואלט , אלז מיסרא , דער
דאז הויז ישראל איט נין הונדערט איינערנען שטרייטוועגען בע„
קריגטע , דען איזראעליטען אלז וואססערקוועללען פערשלאס ,
דאס איהרע וויבער זיך ניכט באדען , ניכט איט איהרען אעני„
נערן בעגאטטען זאללען , אונד ישראל זיך ניכט פערמעהרע אין
דער וועלט ? דער היילינסטע , געלאבט זייא ער , איבערגאב
דען מיסרא דער האנד איינעס וויבעס , דאז איהן ערשלוג .
איזט דער בעזעוויכט האן שטערקער , אלז גלית , דער הערמן
לאג , דער שלאכטאורדנונג ישראל'ס טאעהטע , אונד אין דיא
געוואלט דוד'ס געגעבען ווארד , דער איהן טעדטעטע ? איזט
ער אעכטיגער , אלז דיא זעהנע דער ערפה , דיא הערמן לא„
גען , דאז הויז ישראל'ס בעקריגטען , דיא דער געוואלט דוד'ס
אונד זיינער דינער איבערגעבען , אונד פאן איהנען געטעדטעט
װאורדען ? זא ענטזיהע ניכט , א אסתר , דיינען אונד דעם
געבעטע , דיינע לפפען ניכט דעם ד' פלעהענטליכען געבעטע לו
דיינעם שעפפער . דורך דיא פראמיגקייט אונזערר פעטער
װאורדע ישראל אפט פאם טאדע געערעטטעט ; אונד וועד איא„
אער פיר ישראל וואונדער טהאט , דער גיבט געוויס אונזרע
פיינדע אין אונזרע האנד , דאס וויר איט איהנען טהון , וואס
אונז גוט דינקט . נור בילדע דיר ניכט איין , אסתר , דאס
דוא אליין , אים קעניגליכען פאללאסטע , פאן אללען יהודים
געערעטטעט ווירסט . "

כי אם החרש

"פערגיססעסט דוא יעצט דיינער נאציאן , זא זענדעט דער אללער„
היילינסטע דען יהודים , דענען ער איאאער רעטטונג אויפ„
שפראססען לעסט , הילפע פאן איינער אנדערן זייטע ; אונד דוא
אונד דיין פעטערליכעס הויז געהען אונטער . אונד וועד וויס ,
אב דוא ניכט דיא קעניגליכע ווירדע ערלאנגטעסט , וויל דער
ד' פערגעהונגען דיינעס פעטערליכען הויזעס געדאכט ווירד ? "

ותאמר אסתר

אסתר ערווידערטע דעם מרדכי טריפטליך :

לך כנוס

„געהע , פערזאמלע אללע אין שושן בעפינדליכען יהודים ; פאסטעט איינעטוועגען , עססעט אונד טרינקעט ניכט דריי טאגע אונד דריי נעכטע לאנג . אויך איך אונד מיינע מעגדע ווערדען מיט איינעם קומערפאסטען פאסטען , אונד דאן געהע איך , ווידער דאס געזעץ , צום קעניג . געהע איך , וועגען איינער , אין דיזער ביטטע ... גינג איך פערלאהרען ; זא האבע איך טהייל אן דער קראנע געניסען . יטראל׳ס , דיא פאן איינעם ניכטיגען אונד געהאסטען ווירד , מיט איהרעם עהעמאליגען ערלעבט ; אך ווילליג נאך קעניגע . זא פערלאססע דער בריינאם זיין טומפליאטער , אין איינען זאק געהילט , דיא ברוסט איהר פערוואנדעלט געמאכט , דאס הויפט אין אשע געוועלזט ! איינע אונד פיה , רינד אונד שאף זאללען ניכטס געניסען , טרענקעט דיא ניגליכע פאן דער אוטטערברוסט ! ” אונד אלס ערהארעטע אין דער געמיינדע אויז , פאנד זיעבען טויזענד ערוואכסענע טער , אונד גאב איהנען טראמפעטען אין איהרע רעכטע , אונד דיא געזעצראללע (ספר תורה) אין איהרע לינקע . זא ווייטען זיט , אונד ריפען גען הימעל : „גאטט ישראל׳ס ! היר איזט דאס געזעץ , דאס דוא אונז געגעבען . ווירד דאס געזעץ לעבענדיג אויז דער וועלט פערטילגט , ווער שטעהט אויף , דאס געזעץ , געדענקט דיינעס נאמענס ? ” זא פאלען אויף איהר אנטליץ נידער , אונד ריפען : „ערהערע אונז , פאטער ערהערע אונז ! קעניג , ערהערע אונז ! ” דיא טראמפעטען טענטען מיט איהנען , דאס פאלק שטיאטע אין , ביז דיא העערע דעם הימעלס דינטען , אונד אונזרע פעטער איהרע גרעבער פערליסען .

ויעבור מרדכי

מרדכי גינג אין דער שטאדט אומהער , אונד טהאט , וואס איהם אסתר בעפאהלן .

ויהי ביום השלישי

דער דריטטע טאג קאם , דא אסתר דריי טאגע אונאונטער ברואכטען

בראכטן געפאסטעט האטטע . זיא שטאנד נון , געבייגטען ליי־
בעס , אויף אויז דעם שטויבע אונד דער אשע , אונד שמיקטע
זיך מיט דעם שמוקקע דער קעניגיננען . זיא לאג איין קעניגלי־
כעם געוואנד אן , פערציערט מיט פיינעם גאלדע אויז אופיר ;
עז וואר פאן פיינעם פערמאגיטען צירדענייג , בעזעצט מיט
עדעלשטיינען אונד פערלען אויז אפריקא . זיא זעצטע איינע שענע
גאלדענע קראנע אויף איהר הויפט , אונד באנד שוהע פאן אופירי־
שעם גאלד אן איהרע פיסע . דאן בעטעטע אסתר , אונד שפראך :
„דוא ביסט דער גראסע גאטט אברהם'ס , יצחק'ס , אונד
יעקב'ס , דער גאטט בנימין'ס , איינעס פאטערס . ניכט וועיל
איך גנאדע פאר דיר פאנד , ערשיינע איך פאר דיעזעם טהעריכ־
טען קעניג ; זאנדערן וועגען דיינעס פאלקס ישראל , דאס עז
ניכט אויז דער וועלט געטילגט ווערדע . ווירד ישראל אויז דער
וועלט געטילגט , ווער רופעט דן דרייאמהל טעגליך : „היי־
ליג ! היילג ! היילג ! " פאר דיר ? וואו דוא חנניה , מישאל ,
אונד עזריה אויז דעם פלאמענדען ברענאפען , דניאל אויז
דער לעווענגרובע רעטטעטעסט : זא רעטטע איך אויז דער
האנד דיעס טהעריכטען קעניגס , פערלייהע איר גנאדע אונד
גנאדע אין זיינען אויגען ! מיט טהרענען שפראך דיס אסתר ,
אונד אנדעטעטע דאז פלעהענטליכע געבעט : „ערהערער דער
געבעטע , ערהערע איין פלעהען ! ווער זינד נון אין געפענגניס־
שאפט , אויז אונזערם לאנדע פערטריבען ; אונזערער זינדען
וועגען איבערגאבסט דוא אונז אונזערן פיינדען , דאס אונז
בעשטעטיגט ווערדע , וואס געשריבען איזט : „איהר ביטעט
אייך איהרען פיינדען פייל צו שקלאפען אונד שקלאפינען , אונד
ניאמאנד קויפעט אייך . " דאז דריקט מיט קונד געמאכט צו
אונזערם שאנדע ; ווער זינד אלזא דעם אמרדענדען שווערטע ,
דער גענצליכען פערטילגונג היינגעגעבען . איין זעקקען געהיללט
זינד אברהם'ס נאכקאממען , אשע איזט געזעטצט יעטצט אויף איה־
רעם הויפטע . זינדיגטען דיא פעטער , וואס פערבראכען דיא
קינדער ? ווערדען וויר פערטילגט , ווער דאנקעט דיר דאן ?
זינדיגטען דיא קינדער , ערצירנטען דיך : וואס בעגינגען דיא
זייגלינגע אן דער מוטטערברוסט , וואס פערבראכען זיא פאר
דיר ? ירושלים'ס געשטארבענע בעוואהנער פערלאסען איהרע
גרעבער , דא דוא איהרע קינדער דער היגריכטונג איבער־

גיבסט · דוא נעטעסטע אונז הינשווינדען , וויא דיא וואלקען דעם
הימעלס , אונד ניא וועניג האטטען וויר דער פרעהליכען טא„
גע ! דעם בעזאוילכט האן , אונזערן פיינדען איבערגאבסט דוא
אונז , אונז היכאוריכטען · איך געדענקע פאר דיר דער טהאטען
דיינער געליבטען , בעגינגע איט אברהם · איהן פערזוכטעסט
דוא איט אללען פערזוכונגען אונטערזוכטעסט איהן גענויא ,
אונד ער ווארד טריא בעפונדען · שטיללע כין זיינע געליבטען
קינדער , האלטע איהנען דען בעזיגעלטען בונד ! רעגע אונזרע
טאאך אן האן , טראסטע דען זאהן דעם האדתא , טראפע
איהן דורך דיין פאלק ישראל דאז ער וויא איין לאם שלאכ„
טען וואללטע , דעם ער אללענטהאלבען ליידען , בעדרענגניס
אונד שטורן בערייטעטע · דער עוויגע בונד , דען דוא איט אונז
ערריכטעטעסט , דיא בינדונג יצחק'ס צום אפפער ריכטע אונז
עאפאר · האן גאב דעם קעניג זילבער , קויפטע אונז פיר צעהן
טויזענד ככר זילבער ; זא ערהעבע אונזרע פלעהענדע שטיממע ,
ערהערע אונז , פיהרע אונז אויז דער בעדרענגניס אין ווייטען
רוים ! דער דוא דיא אעכטיגען צערשמעטטערסט צערשמעטטערע דען
האן , שטירצע איהן , דאס ער כיאאער עאפארקאאע ! אסתר ,
ערהאב איהרע שטיממע , טריא אונד יאאמערטע זיט , אונד
וויינטע ביטטערליך · איט טהרענען שפראך זיא , ארדנעטע
איהר פלעהענטליכעס געבעט · דיא קעהלע ווארד איהר טראק„
קען פאם געשריא , אונד טהרענען בלענדעטען איהרע אויגען .
אסתר דאכטע אין איהרעם הערצען : „פיעללייכט ערשיינע איך
פאר דעם קעניגע , אונד ער כיאאט איינע ביטטע כיכט געגעדיג
אויף · דאך , איך ערשיינע פאר דעם קעניגע , גנאדע פיר איין
ערבע (איינע כחליאן) צו ערביטטען . אין ענגעל דעם ערבאראענס
געהע פאר איר הער , אונד גוכטע אונד גנאדע בעגלייטע איך ·
דיא טוגענד אברהם'ס וואללע פאר איר הער , דיא בינדונג
יצחק'ס צום אפפער ריכטע איך עאפאר ; דיא ליבליכקייט
יעקב'ס ווערדע איינעם אנדע , יוסף'ס אמאוטה איינער צונגע
פערליהען · הייל דעם אענטען , דער דעם עוויגען פערטרויעט !
ווער איהם פערטרויעט , ווירד ניא בעשעאט · שטרעקקע
דיינע רעכטע אונד לינקע איר אויז , איט דענען דוא , עוויגער ,
דאז וועלטאלל שופאסט ! בעטעט פיר איך , איהר אירראעליטען
אללע ! איך שטיגע איך אויף איירע פירשפראכע ; איך בעטע

פיר

פֿיר אייך , אונד פֿלעהעט דער אענט דען אללערהייליגסטען ,
געלאבט זייא ער , אן , זא ווירד זיין געבעט אין דער נאטה
ערהערט . לאססעט אונז אונזרע פֿעטער נאכאהמען , איהנען
גלייך טהון , אונד דער עוויגע ווירד טהון , וואס וויר בעגעה„
רען . אברהם'ס ליעבע היעלט יצחק'ס האנד , זיינע רעכטע דאז
שלאכטמעססער . אייליג בעדייטעטע ער זיך , דיינען ווילען ,
גאטט , צו טהון , אונד ניכטס היעלט איהן אב . דיינען אויפֿ„
טראג צו ערפֿילען . אונד דאז עפֿפֿנעטעטע פֿענסטער איס
הימאעלז , גאבעטע רוים דען ענגעלן אין דען העהען , דיא
ביטטערליך וויינטען , אונד ריפֿען : „וועהע דער וועלט , ווען
אברהם דיא פֿאללפֿיהרט ! " זא רופֿע איך דיך נון אן , ער„
הערע איך ! דוא ערהערטעסט יא יעדען , דער אין נאטה , אין
בעדרענגניס איזט . דוא זיהעסט דיא ליידען דער זעעלע
דער דוא „אללערבארמער , אללגנעדיגער " הייסעסט ;
דוא ביסט לאנגמיטהיג , פֿאן אונענדליכער הולד אונד טרייא .
דוא ערלעססעסט זינדען אונד פֿערגעהונגען הערשעסט דען בונד
אונד דיא גנאדע דענען , דיא דיך ליבען , דיא געבאטע דיינער
לעהרע האלטען , ביז אין דאז טויזענדסטע געשלעכט . אויך אונ„
זערן פֿעטערן נאנטעסט דוא דיך „אללגנעדיג , " אונד ערריכטע„
טעסט איינען בונד מיט איהנען . זא ערהערע דיא שטימע דער
טויבע (ישראל) , דיא וויגעלט , ווי געבערערין אויף דעם
קרייססטוהל ! פֿערנים אונזרע שטימע , ערהערע אונז
פֿיהרע אונז אויז דער בעדרענגניס אין וייטען רוים ! איך היעלט
דרייא פֿאסטטאגע פֿאר דיר , וואס קאן איך נון נאך טהון ?
הערר דעס וועלטאללס ! איך קאננטע פֿיר , פֿינף פֿאסטטאגע
האלטען ; איך פֿאסטעטע אבער דרייא טאגע געגען יענע דרייא
טאגע , דיא אברהם רייטע , זיינען זאהן , פֿאר דיר אויף דעם
אלטארע צו בינדען . דא וואהרעסט דוא איהם , אונד שפראך„
כעסט : „זא אפֿט דיינע נאכקאממען אין בעדרענגניס קאממען ,
געדענקע איך איהנען דיא בינדונג איהרעס פֿאטערס יצחק צום
אפֿפֿער , אונד רעטטע זיא . " אויך פֿאסטעטע איך דרייא
טאגע געגען יענע דרייא טאגע , דיא פֿריסטער , לעוויטען אונד
גאנץ ישראל אונטען אם בערגע סיני שטאנדען , אונד ריפֿען :
„אללעס , וואס דער עוויגע שפראך , וואללען וויר טהון , אונד
געהארכען . " זא רעטטע אונז , גאטט , אויז דיזער בעדרענגניס !

אונד עסתר שפראַך פערנער : „עוויגער , הערר דער העער־שאַרן , דער דוא הערץ אונד נירען פריפסט , געדענקע יעצט דער טוגענדען אברהם׳ס , יצחק׳ס אונד יעקב׳ס ! דאַס איין פערלאַנגען ניכט אבגעוויזען , דאַס איינע ביטטע געוועהרעט ווערדען ! ”

ותלבש אסתר מלכות

עסתר לעגטע זיך קעניגליך אן , אונד שטעללטע זיך אין דיא אינ־נערע גאַללעריא דעס קעניגליכען פּאַלאַסטעס , געגען דיא ציממער דעס קעניגס , דער עבען , אים אודיענצזאַאַלע , אויף זיינעם קעניגליכען טהראָנע זאַס , דעם איינגאַנגע דעם גע־מאַכעס געגענאיבער ·

ויהי כראות המלך

דאַ נון דער קעניג דיא קעניגין עסתר אים פאָרזאַאַלע שטעהען זאַה , ערשין זיא האָלדזעליג אין זיינען אויגען · דיא ליעבוואַללע דעס קעניגס ערהאַב זיך , קאַם העראַן , עסתר אונגעבריגען ; דער קעניג אַבער רייכטע איהר דען גאָלדנען צעפטער הין , דען ער אין הענדען האַטטע , אונד עסתר טראַט הינצו , אונד בעריהרטע דיא שפּיצע דעס צעפּטערס ·

ויאמר לה המלך

דער קעניג זאַגטע איהר : „וואַס איזט דיר , קעניגין עסתר ! וואַס איזט דיין געזוך ? אונד פאָרדערטעסט דוא אויך דאַס האַלבע רייך , איך געבע עס דיר · ”

ותאמר אסתר

עסתר העפטעטע דיזע וואָרטע , ערבעבטע , אונד שפּראַך : „איך פערלאַנגע ניכטס ; נור אעבטע דער קעניג , ווען עס איהם זאָ געפעללט , איט האַן הייטע צו מיינער מאַהלצייט קאָממען , דיא איך דעמזעלבען בערייטען לאַס · ”

ויאמר המלך מהרו

דער קעניג זאַגטע : „מאַן רופע דען האַן איילינג , עסתר׳ס ווילֿ־לען צו פאָללציהען ! ” אונד דער קעניג אונד האַן קאַמען צו דער מאַהלצייט , דיא עסתר צובערייטען לאַס ·

ויאמר

ויאמר המלך לאסתר

ביים ווייני זאגטע דער קעניג ווידערום צו אסתר : „וואס דיינע פאדערונג אויך זייא , קעניגין אסתר , איך וויל דיר עס געבען ; וואס דיינע ביטטע זייא , אונד בעטרעפע עס דאס האלבע רייך , איך ערפיללע זיא . ”

ותען אסתר

אסתר ערווידערטע , אונד שפראך : „איינע פאדערונג ? איינע ביטטע ? ” —

אם מצאתי חן

דיא קעניגין פוהר פארט : „געפעללט עס דיר , א קעניג , האלטע איך דיא גונסט אונד דיא גנאדע דעס קעניגס, * דאס ער געוועהרעט , איר איינען וואונש צו געוועהרען , איינע ביטטע צו ערפיללען : זא בעליבע דער קעניג [illegible] מיט האמאן צו איינער מאהלצייט צו קאממען , דיא איך איהנען צובערייטען לאססע , אונד מארגען ווערדע איך דעם קעניגליכען בעפעהלע נאכקאממען . ” אויז דרייא אורזאכען ליד אסתר דען האמאן צור מאהלצייט : דיא ערסטע אורזאכע וואר , וויל אסתר וואוסטע , דאס האמאן דען התך זאה , דא ער איהן בעשטאפטע צווישען מרדכי אונד אסתר גינג אונד איהן דארום ערשלאגען ליס ; דארום דאכטע זיא : „איך וויל דען האמאן צור מאהלצייט לאדען , דאס איך דען האס געגען איהן אויז זיינעם הערצען רייסע . ” דיא צווייטע אורזאכע וואר , דאס איין גראלל צווישען אחשורוש אונד האמאן ענטשטעהע , אלס דער קעניג דענקטע : „וואס בעדייטעט דיזעס ? פאן אללען איינען פירסטען ליד אסתר ניאמאנדען , אלז האמאן , צור מאהלצייט . ” צור דריטטען אורזאכע דאכטע אסתר : „דיא אויגען אללער איזראעליטען זינד אויף איך געריכטעט , דאס איך דען קעניג אחשורוש ביטטע , האמאן אומברינגען צו לאססען . דארום לאדע איך דען האמאן צור מאהלצייט , דאס דער זין דער איזראעליטען זיך ענדערע , דאס זיא זיך אן איהרען פאטער אים הימעל ווענדען , אונד איהן אום גנאדע אנפלעהען . ”

ויצא המן

האמאן גינג דיזען טאג פרעהליך אונד וואהלגעמוטה הינוועג . דא

ער אבער מרדכי ערבליקטע , דער אן דער פפארטע דעם
קעניגליכען פאלאסטע זאס , אונד וועדער פאר איהם אויפ„
שטאנד , נאך זיך אים אינדעסטען רעגטע , דא ווארד ער פאלל
וואוטה איבער איהן .

ויתאפק המן

ער היעלט אבער נאך אן זיך , ביז ער נאך הויזע קאם , וואו ער
אללע זיינע פריינדע אונד זיינע פרויא זרש קאאמען ליס .

ויספר להם המן

דיזען ערצעהלטע ער פאן זיינעם נאהאהאפטען רייכטהום , וויא
פיעל קינדער ער האבע , וויא איהן דער קעניג ערהאב ,
איהם דען ערסטען ראנג אונטער אללען פירסטען אונד שטאאטס„
דינערן גאב .

ויאמר המן אף

„יא , פוהר ער פארט , זעלבסט דיא קעניגין אסתר לוד ניאמאנ„
דען איט דעם קעניגע צו דעם פאן איהר אנגעסטעללטען גאסט„
מאהלע , אלז איך , אונד אויך מארגען בין איך ווידערום איט
דעם קעניגע בייא איהר איינגעלאדען . „

וכל זה איננו

„אללעס דיזעס אבער האט קיינען ווערטה פיר איך , פרייעט
איך ניכט , זא לאנגע איך דען יודען מרדכי אם קעניגליכען
האפע זעהע . „

ותאמר לו זרש

זיינע פרויא זרש אונד אללע זיינע פריינדע ערווידערטען איהם :
„איינע פיער קאננסט דוא דען מרדכי ניכט ווערפען , דא זיין פאטער
אברהם אויז דעם פייער גערעטטעט ווארד ; איט דעם
שווערטע קאננסט דוא איהן ניכט היגריכטען , דא זיין פאטער
יצחק פאן דעאזעלבען גערעטטעט ווארד ; איים וואססער קאננסט
דוא איהן ניכט שטירצען , דען אשה אונד דיא זעהנע ישראל ס
ווארדען אויז דעם אעערע גערעטטעט ; אין דיא לעווענגרובע
קאננסט דוא איהן ניכט ווערפען , דא דער פראפעט דניאל אויז
דערזעלבען גערעטטעט ווארד . לאססעט אבער איינען גאלגען

בויען, פֿונפֿציג עללען האך, אונד מארגען זאגסט דוא דעם קעניגע, דאס מאן מרדכי דאראן הענגע; דען נאך ווירד קיינער דער יהודים מיט דעם הענגען אן דען גאלגען פֿערזוכט, אונד גערעטטעט. דאן קאננסט דוא מיט דעם קעניג פֿערגניגט צור מאהלצייט קאממען." דיזער ראטה געפֿיל דעם המן, אונד ער ליס — זיך זעלבסט דען גאלגען בויען.

בלילה ההוא

אין דיזער נאכט שטיג דאז יאממערגעשריא דער קינדער אויז דעם הויזע ישראל אין דען היממעל עמפאר, אונד וואַרד, פֿאר דעם העררן דעס וועלטאללס, וויא דיא שטיממע יונגער ציגען געהערט אלע ענגעל דעס היממעלס ערבעבטען שטאנדען ערשראקקען אויף, אונד ריפֿען אייננאנדער צו: „ווען נור ניכט דיא צייט דא איזט, דאס דיא וועלט אונטערגעהע!" דיא זאממעלטען זיך, ערשינען פֿאר דעם העררן דעס וועלטאללס אונד דער העררר דעס וועלטאללס פֿראגטע זיא: „וואס פֿיר שטיממע יונגער ציגען הערע איך?" אונד דאז ערבארמען ערווידערטע: „דוא הערסט ניכט, א גאטט, דיא שטיממע יונגער ציגען, זאנדערן דיא שטיממע דער קינדער אויז דעם הויזע ישראל, דיא דעם טאדע הינגעגעבען ווערדען; אויף בעפֿעהל דעס בעזעוויכטעס המן." אונד עס רעגטע זיך דיא גנאדע, דיא גיטע דעס העררן דעס וועלטאללס זיינעם פֿאלקע, אונד ער בעפֿאהל, דאז זיגעל צו צערברעכען, דאז אונגליק בעזיגעלטע דעם הויזע ישראל. דער עוויגע גאב דעם ענגעל דער פֿערווירונג בעפֿעהל, דער פֿאם היממעל הערנבשטיג, אחשורוש פֿערווירטע, אונד דען שלאף דעס קעניגס פֿערטריב. דער קעניג שטאנד דעם אנר גאנץ פֿערדריססיג אויף, אונד בעפֿאהל דעם געהייםשרייבער שמשי, דיא קראניק דער דענקווירדיגען בייטערמייגניססע צו ברינגען, וואס אללעס פֿערצייכנעט וואר, וואס אונטער אללען קעניגען פֿאן פרס אונד מדי פֿאן יעהער געשאה. דער געהייםשרייבער שמשי זאה אין דעם בוכע, וואז מרדכי, וועגען בגתן אונד תרש, אנצייגטע, ווענדעטע דיא בלעטטער דעס בוכעס אום, אונד וואללטע ניכט לעזען. עס וואר אבער דער וויללע דעס העררן דעס וועלטאללס, דאס דיא בלעטטער זיך פֿאן זעלבסט אויפֿוויקקעלטען, אונד דיא ווארטע אויז דען בלעטטערן, פֿאר

תרגום שני על מגלת אסתר

דעם קעניגע, געלעזען וואורדען.

וימצא כתוב

דאז אים בוכע דער דענקווירדיגקייטען געשריבענע וואורדע גע„לעזען-אונד בעטראכטעט, וואס מרדכי אנזייגטע וועגען בגתנא אונד תרש, דער גראסטען דעם קעניגס פאן דער לייבוואכע, דיא האנד אן דען קעניג אחשורוש לעגען, איהן טעדטען וואללטען.

ויאמר המלך מה נעשה

דער קעניג שפראך: „וואס פיר עהרע אונד ווירדע ווארד דעם מרדכי דאפיר ערטהיילט?" אונד דיא קאממערדינער דעם קע„ניגס אנטווארטעטען: „עס וואורדע איהם ניכטס דאז מינדעסטע ערטהיילט."

ויאמר המלך מי בחצר

דער קעניג פראגטע: „ווער איזט אים פארגעמאך?" אינדעם וואר האמן אין דיא אייסערע גאללעריא דעס פאללאסטעס געקאממען, דעם קעניגע צו זאגען, דאס מאן מרדכי אן דען גאלגען הענגע, דען ער פיר איהן בערייטען ליס.

ויאמרו נערי המלך

דיא בעדיענטען דעם קעניגס זאגטען: „האמן ווארטעט אים פאר„ציממער;" אונד דער קעניג זאגטע: „ער קאממע הערמיין."

ויבא המן

האמן קאם הינאיין, אונד דער קעניג פראגטע איהן: „וואס ווערע וואהל מיט דעם מאננע פארצונעהמען, דען דער קעניג בעזאנדערס געעהרט האבען וואללטע?" נון דאכטע האמן בייא זיך זעלבסט: „ווער אנדער דען דינער דעם קעניגס איזט זא גע„עהרט, אלז מיך? אונד וועם אנדערס, אלז מיר, קעננטע דער קעניג זאלכע עהרע ערצייגען וואללען?"

ויאמר המן אל המלך

ער זאגטע דא הער צום קעניג: „דער מאן, וועלכען דער קע„ניג אויסערארדענטליך עהרען וויל?" —

יביאו לבוש

„מאן ברינגע דען קעניגליכען מאנטעל, אין וועלכעם דער קעניג געקליידעט

געקליידעט ווﭏר , ﭏונד דﭏז פפערד , ﭏויף וועלכעם דער קעניג
ריטט , דﭏ איהם דיﭏ קעניגליכע קרﭏנע ﭏויף דﭏז הויפט געזעצט
ווﭏרד · „

ונתון הלבוש

„דיס קלייד ﭏונד דיס פפערד איבער געבע מﭏן איינעם דער פﭏר„
נעהמסטען קריגסמﭏנערן דעם קעניגס , דﭏס ער דען מﭏן , וועל„
כען דער קעניג עהרען וויל , ﭏנקליידע , איהן , ﭏויף דעם פפער„
דע , ﭏן יעדעם גרﭏסען פלﭏצע דער שטﭏדט הערומפיהרע ,
ﭏונד פﭏר איהם הער ﭏויסרופע : דיס געשיעהט דעם מﭏננע ,
וועלכעם דער קעניג ﭏויסערﭏרדענטליכע עהרע ערצייגען וויל ! „
דער קעניג נעטרﭏכטעטע דען המﭏן ﭏויפמערקזﭏם , ﭏונד דﭏכ„
טע ביים זיך זעלבסט : „המﭏן וויל איך ﭏומבריגען , ﭏונד ﭏן איי„
נער שטעללע רעגירען , וויﭏ איך איס טרויﭏע זﭏה · „

ויאמר המלך להמן

ﭏונד דער קעניג שפרﭏך צו המﭏן : „געהע שנעלל ﭏין דיﭏ קעניג„
ליכע שﭏצקﭏממער , ﭏונד הﭏלע איינע דער שענסטען פורפורנען
דעקקען , דﭏז קלייד ﭏויז פיינעם פﭏרﭏגיישען וויידענלייג , פער„
צירט מיט עדלען שטיינען ﭏונד פערלען , ﭏן דעססען פיר פליגעלן
מיאממער איינע גﭏלדנע שעללע ﭏונד ﭏיין גרﭏנﭏטﭏפפעל הﭏנגען , דיﭏ
גרﭏסע , מﭏקעדﭏנישע , גﭏלדנע קרﭏנע , דיﭏ מﭏן איר ﭏויז
דער פרﭏפינץ קﭏריען , ﭏן איינעם ערסטען רעגירונגסטﭏגע ,
הﭏלטע , איינען זעבעל ﭏונד איינען פﭏנצער , דיﭏ מﭏן איר ﭏויז
דער פרﭏפינץ כוש ברﭏכטע , דיﭏ צווייﭏ קעניגליכען מﭏנטעל ,
מיט פערלען בעזעצט , דיﭏ ﭏיך איר ﭏויז ﭏפריקﭏ בריגגען ליס ;
געהע ﭏויך ﭏין דען קעניגליכען מﭏרשטﭏלל , ﭏונד פיהרע דﭏז
קעניגליכע פפערד , נﭏמענס שיפרגז , הערﭏויז , דﭏז ﭏם איי„
גﭏנגע דעס שטﭏללעס שטעהט , ﭏונד ﭏויף וועלכעם איך , ﭏם
ערסטען טﭏגע איינער רעגירונג , ריטט · געהע היין , ﭏונד
לעגע דיזע פרעכטיגען עהרענקליידער , פﭏן וועלכען איך היר
שפרﭏך , דעם מרדכי ﭏן ! " המﭏן ﭏנטווﭏרטעטע דעם קעניג :
„עז גיבט פילע יהודים ﭏין שושן , דיﭏ מרדכי הייסען , צו וועלכעם
ﭏונטער איהנען זﭏלל איך געהען ? " דער קעניג זﭏגטע : „צו
דעם יהודי מרדכי , דער צום בעסטען דעם קעניגס שפרﭏך ,

ﭏונד

תרגום שני על מגלת אסתר

אונד דער אין דער פפארטע איינעס פאלאסטעס זיצט · " האן הערטע דיזעס , אונד עז וואַרד איהם זעהר באנגע · זיינע געזיכטספארבע ענדערטע זיך , זיינע אויגען ערבלייכטעטען , זיין אונד קריאמטע זיך ; זיינע געדאנקען וואורדען פערווירט , דער גורט זיינער לענדען לעזטע זיך אויף , אונד זיינע קניע שלוגען בע„ בענד איינאנדער · האן ערווידערטע דעם קעניג : „איין קעניג„ ליכער געביטער ! עז גיבט פילע מעננער אין דער וועלט , דיא מרדכי הייסען , אונד איך וויס ניכט , פאן וועלכעם מרדכי דוא שפריכסט · " דער קעניג שפראך : „איך זאגטע דיר יא שאן ; פאן מרדכי , דער אין דער קעניגליכען פפארטע זיצט · " האן זאגטע צום קעניגע : „איין קעניגליכער הערר ! עז גיבט דער קעניגליכען פפארטען פילע ; איך וויס ניכט , פאן וועלכער פפארטע דער קעניג שפריכט · " דער קעניג אנטוואַרטעטע : „איך זאגע דיר : אין דער פפארטע , וואַ מאן אויז דעם הארעם אין דען פאלאסט געהט : " האן פערזעצטע דעם קעניג : „די„ זער מאן איזט איין פיינד , דער פיינד איינער פעטער · אעגען איהם נעהן טויזנד ככר זילבער געגעבען ווערדען , אונד נור דיזע עהרע ערלייגע מאן איהם ניכט · " דער קעניג שפראך : „געהע , גיב איהם צעהן טויזנד ככר זילבער ! איך מאכע איהן צום העררן דיינעס גאנצען הויזעס , אונד דיזע עהרע ווערדע איהם ניכט ענטצאגען · " האן ערווידערטע : „איינע צעהן זעהנע זאלען פאר זיינעם פפערדע הער לויפען , אונד נור דיזע עהרע אעגע איהם ניכט ערצייגט ווערדען · " דער קעניג זאגטע צו האן : „דוא דיינע פרויא אונד דיינע קינדער זיין קנעכטע דעם מרדכי , אונד דיזע עהרע ווערדע איהם ניכט ענטצאגען · " האן שפראך צום קעניג : "ער איזט איין מאן פאן געריינגעם שטאנדע ; דער קעניג זעצע איהן איבער איינען מארקט , איבער איינען לאנדשטריך , אונד נור דיזע עהרע ווערדע איהם ניכט ערצייגט · "דער קעניג זאגטע : „צום בעזעהלסהאבער איבער שטעדטע אונד פראפינצען ערנעננע איך איהן , איהם געהארכען אלע רעגירונגען צו לאנד אונד צור זעע ; אונד דיזע עהרע ווערדע איהם ניכט ענטצאגען · " האן שפראך : „דיין רוהם , א קעניג , אונד איין רוהם ערשאללט אין אללען פרא„ פינצען ; מעגע דיין אונד זיין רוהם אין דער וועלט ערשאללען , אונד נור דיזע עהרע איהם ניכט ערצייגט ווערדען · " דער קעניג שפראך : „דיזער מאן שפראך צום גענשטן דעם קעניגס , רעט„

טעטע

שיצטע דאַז קעניגליכע הויפט פֿאָם מאָרדע ; זאָ מעגע זיין אונד
זיין רוּף אין דער גאַנצען וועלט ערשאַללען , אונד דיזע עהרע איהם
ניכט ענטצאָגען ווערדען . " האַן אנטוואָרטעטע : „עדיקטע
אונד בריפֿע ווּרדען אין אללע פּראָפֿינצען דעם קעניגס געשיקט ,
מרדכי'ס נאַציאָן אויסצורוטטען ; וויא זאָלל איהם נון דיזע עהרע
ערצייגט ווערדען ? " דער קעניג שפּראַך : „דיא בריפֿע אונד
עדיקטע , דיא איך אויזזאַנדטע , ערקלערע איך פֿיר ניכטיג , אונד
אַלל דיזע עהרע ווירד איהם ניכט ענטצאָגען . " אונד דער קעניג
גאַב דעם האַן איינען שטרענגען פֿערוויים , אונד שפּראַך :
" האַן ! האַן ! שנעלל ! אונטערלאַססע ניכטס פֿאָן אללעם , וואַס
דוא פֿאָרטצוגסט ! "

ויקח המן

דער בעשוויכטע האַן זאַה , דאַס זיינע פֿאָרשלעגע דעם קעניגע
ניכט געפֿיעלען , דאַס זיינע וואָרטע קיין געהער פֿאַנדען , אונד
ער גינג אין דיא קעניגליכע שאַצקאַממער . ער גינג הין , גע
ביגטען ליבעס , טרויריג , מיט פֿערהיללטעם הויפטע ; דיא
אָהרען וואַרען איהם צערשמעטטערט , דיא אויגען פֿערפֿינס
טערט ; זיין מונד וואַר געקריממט , זיין הערץ בעטריבט , זיין
איינגעווייידע צעררישען ; דער גורט זיינער לענדען וואַר אויפֿ
געלעזט , זיינע קניע שלוגען בעבענד איינאַנדער . ער האָלטע
דאַז קעניגליכע געוואַנד , דאַז מאַן דעם קעניגע , אַם ערסטען
טאַגע זיינער רעגירונג , בראַכטע , אונד דען איבריגען קעניג
ליכען צירראַטה , וויא איהם בעפֿאָהלען וואָרדע . ער איילטע אויז
דער קעניגליכען שאַצקאַממער אין דען קעניגליכען מאַרשטאַלל ,
אונד האָלטע דאַז פֿפֿערד , דאַז אַם איינגאַנגע דעס שטאַללעס
שטאַנד , אונד אַן וועלכעם גאָלדנע קעטטע היענגען . ער ערגריף
דען צוים דעס פֿפֿערדעס , אונד טרוג דען גאַנצען קעניגליכען
שמוק אויף דער שולטער ; ער מוסטע דען גורט אום זיינע לענ
דען פֿעסטער בינדען , דאַ זיין געוואַנד לאָז וואָרדע , איהם פֿאַסט
ענטפֿיעל . ער גינג , שטעללטע זיך נעבען דען פֿראָממען מרדכי
אונד זאַגטע צו איהם : „מאַכע דיך אויף , מרדכי , פֿראָממער
זאָהן אברהם'ס , יצחק'ס אונד יעקב'ס ! דיין זאַק , דיינע אַשע
קאַם דען צעהן טויזנד ככר זילבער צופֿאָר , דיא איך אויז איינעם
פֿאַללע אין דיא קעניגליכע שאַצקאַממער צו ליפֿערן פֿערשפּראַך .

איין

תרגום שני על מגלת אסתר

איין זילבער ווארד ניכט אנגענאממען , ווייל איהר געזיבט וויד פאן אייערעם פאטער אים הימעל · זא אלס איהר צו איהם בעטעט , נימט ער אייער געבעט גנעדיג אויף , אונד רעטטעט אייך פאן אייערן פיינדען · זא שטעהע נון אויף , פראממער מרדכי , לעגע דיינען זאק , דיינע אשע אב , ציהע אן דאז קעניגליכע געוואנד , רייטע דאז קעניגליכע פפערד ! " דער פראממע מרדכי אנטווארטעטע דעם המן : „המן , בעזעוויכט , נאכקאממען דעם הויזעס עמלק ! האררע איין וועניג , לאס מיך דאז בראד דעס ווערמוטהס עססען , דען טראנק דער ביטטערקייט טרינקען ; דאן לאס מיך הינאויספיהרען , אונד אן דען גאלגען הענגען · " המן שפראך : „אויף , פראממער מרדכי , זאהן דער טוגענדהאפטען נאכקאממענשאפט ! פאן יעהער געשאהען גראסע וואונדער פיר אייך ; דען גאלגען , דען איך בערייטעטע , בערייטעטע איך מיר צום פערדערבען · זא שטעהע אויף , מרדכי , ציהע אן דאז קעניגליכע געוואנד , רייטע דאז קעניגליכע פפערד , דאס דער בעפעהל דעם קעניגס ניכט אונבעפאלגט בלייבע ! " מרדכי ערווידערטע דעם המן : „ווער שאן דריי טאגע אונד דריי נעכטע פאסטעט , וויא זאלל דער דאז קעניגליכע פפערד רייטען ? " המן הערטע דיס , גינג אין דיא קעניגליכען פאר־ראטהסקאממערן , אונד האלטע אללערלייא שפעצערייען אונד וואהלריעכענדע אהלע ; זאלבטע מרדכי , באדעטע איהן , צאג איהם דאז קעניגליכע געוואנד אן , אונד צירטע איהן שען מיט דעם גאנצען קעניגליכען צירראטהע · מאן בראכטע מרדכי שפייזען , דיא איהם דיא קעניגין אסתר זאנדטע · עהע ער דאז קעניגליכע פפערד בעשטיג , וואורדען איהם אויז דעם פאלאסטע זיבען אונד צוואנציג טויזענד ערלעזענע יינגלינגע געזאנדט , פאן דענען יעדער איינען גאלדנען בעכער אין דער רעכטען אונד איינען אין דער לינקען האנד היעלט ; דיזע צאגען פרייזענד פאר מרדכי , דעם פראממען , הער , אונד ריפען אויז : „דיס געשיהט דעם מאננע , דעם דער קעניג אויסעראָרדענטליכע עהרע ערצייגען וויל ! " דיא איזראעליטען זאהען דיס , צאגען צור רעכטען דעם מרדכי אונד צור לינקען הין , שטיממטען איין , אונד ריפען : „דיס געשיהט דעם מאננע , דען דער קעניג , דער שעפפער דעס הימעלס אונד דער ערדע , עהרען וויל ! " אסתר שויעטע אויז דעם פאלאסטע , אונד זאה מרדכי , דען זאהן איהרעס

מהייאס

מהייאם , דער , געקליידעט איט דעם קעניגליכען געוואנדע , דיא קעניגליכע קראנע אויף זיינעם הויפטע טרוג , אונד אויף דעם פפערדען דעס קעניגס ריטע . דא פריז זיא דען גאטט דעם היאאעלז , אונד דאנקטע איהם פיר דיזע רעטטונג . ארדכי האטטע זיינען לייב אין איינען זאק געהיללט , אשע אויף זיין הויפט געשטרייעט , אונד דען עווינען אנגעפלעהט , דער דיא בעדרענגטען ערהערט . כון זאה מסתר ארדכי דען זאהן איהרעם מהייאם , אונד זיא שפראך צו איהם : „דיר ווארדע בעשטעטיגט , וואס אין דער היילינען שריפט געשריבען איזט : „ער טרהעבט דען מראען אויז דעם שטויבע , דען ערנידריגטען אויז דעם קאט, טהע , זעצעט זיא נעבען פירסטען , גיבט איהנען דען טהראן דער הערדליכקייט צום ערבע . " אונד אויך ארדכי זאנג דאז דאנקליד : „דוא גאטט , פערוואנדעלטעסט איינע קלאגע אין פריידע ; נאהאסט דען זאק איר וועג , קליידעטעסט איך אין קעניגליכעם געוואנד . דיך לאב איך , גאטט , עווינער , איין רעטטער ! דוא לעסעסט איינע פיינדע נכט איבער איך טריאוא„ פירען . "

וישב מרדכי

ארדכי קעהרטע צוריק אין דאז קעניגליכע טאאט אין גראטער הערדליכקייט , האן אבער איילטע בעטטירצט , טרויריג אונד פערהיללטען הויפטעס אך הויזע . דעם האן וואראן דאאלס פיר אייטטער צוגעגעבען ווארדען : איין בארביער , דער דעם ארדכי דען בארט טאר , איין באדעאייסטער , דער איהן באדעטע , איין לייטאייסטער , דער דאז פפערד פיהרטע , אונד איין הערהאלד , דער פאר ארדכי הער אוזריף : „דיס געט הט דעם אאננע , דען דער קעניג עהרען וויל ! "

ויספר המן לזרש

האן ער נעהלטע זיינער פרויא זרש אונד אלל זיינען פריינדען , וואס איהם ווידערפאהר . דיא ערפאהרענן א נטער איהנען אונד זיינע פרויא זרש שפראכען צו איהם : „הערטעסט דוא ניכט פאן יעהער פאן דען דרייא אעננערן יידיטער נאציאן , נאאענט חנניה איטאל אונד עזריה , דיא אייסט אין דער פראפינץ בבל לעבנען ? זיא בעפאלגטען ניכט דען בעפעהל דעס קעניגס נבוכדנצר , אונד

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0038-0073 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

ער ליס זיא אין דען געהייצטען ברעננאָפען ווערפען . זיא גינגען אָבער אונבעשעדיגט אויז דעם פלאַממענדען פייער . דיא פלאַממע גינג אויז דעם אָפען , אונד פערצעהרטע אַנדרע פערזאָנען ; אונד חנניה , מישאל אונד עזריה וואורדען גערעטטעט אויז דעם געהייצטען ברעננאָפען . שטאַממט נון מרדכי פֿאָן דען צעהנען דיזער מעננער אָב , גרייפֿעט ער , אין זיינעם לעבענסאַבענדע , איינעם פֿאָן איהנען : זאָ קאַננסט דו איהם ניכט בייא , פֿעללסט אימער טיפֿער , ווי דו שאָן בעגאָננען , פֿאָר איהם צו פֿאַללען , אונד קאַננסט נימעהר עמפאָר . "

עודם מדברים עמו

וועהרענד זיא נאָך מיט איהם רעדעטען , קאַמען דיא קעניגליכען בעדיענטען אַן , אונד איילטען , דען האמן צו דעם גאַסטמאַהלע צו בריגנען , וועלכעס אסתר צובערייטען ליס .

ויבא המלך והמן

דער קעניג אונד המן גינגען , מיט אסתר צו שפייזען .

ויאמר המלך לאסתר

אַם צווייטען טאַגע זאַגטע דער קעניג ווידערום ביים וויינע צו אסתר : „וואַס דיינע ביטטע אויך זייא , קעניגין אסתר , זיא ווערדע דיר געוועהרט ! וואַס דיין וואונש זייא , אונד בעטרעפֿע עס דאַס האַלבע רייך , ער ווערדע ערפֿיללט . "

ותען אסתר המלכה

דיא קעניגין אסתר ערווידערטע : „ווען איך גונסט אונד גנאַדע פֿאָר דיר , אָ קעניג , פֿינדע , אונד עס דעם קעניגע געפֿעללט : זאָ ווערדע מיר אויף מיינע ביטטע מיין לעבען , אויף מיינען וואונש מיין פֿאָלק געשענקט . "

כי נמכרנו

„מאַן האַט אונס פרייז געגעבען , איך אונד מיין פֿאָלק , צום אויז־ ראָטטען , ניעדערמעצעלן אונד פֿערטילגען . ווערען וויר נור צור שקלאַפעריא פערקויפט , איך שוויגע ; וואַהרליך ! דער פֿיינד דעס קעניגס אַכטעט דען שאַדען זיינעס קעניגס ניכט . "

ויאמר המלך אחשורוש

דער קעניג אחשורוש זאַגטע דעם דאָלמעטשער , אונד דער דאָל„

מעטשער

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0038-0074 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

אעטטער זﭏגטע דער קעני גין ﭏסתר : „ווער ﭏיזט דﭏז ? ויעס„
סען זﭏהן ﭏיזט דער ﭏמן, דער זﭏ פערוועגען זיין דירפטע, דיזעס
צו טהון ?"

ותאמר אסתר איש צר

ﭏסתר ﭏנטווﭏרטעטע : „ﭏיין גרויזﭏמער פיינד, דיזער בﭏזע„
ווינכט האן ! המן (הﭏ מן : דיזער ﭏיזט עז), הייטט ער, וויי„
ער עז ﭏיזט, דער המנד ﭏן דיﭏ כﭏלﭏן דער יהודים, וועלכע
„יעהנע דעם ﭏﭏעלכטיגען" הייטען, לעגען, זיﭏ היגריכטען
וויל." האן ערשרחק פﭏר דעם קעניג הונד דער קעניגין.

והמלך קם בחמתו

דער קעניג שטﭏנד צﭏרניג פﭏם ﭏמﭏהלע ﭏויף, ﭏונד גינג ﭏין דען
שלﭏסגﭏרטען. ﭏﭏ היב פﭏר דעם קעניגע שטנע בייאע ﭏום,
דﭏס זיין צﭏרן נﭏכלﭏססע; ﭏונד דער צﭏרן דעס קעניגס ליס ניכט
נﭏך. האן בליב ﭏינדעס, בייﭏ דער קעניגין ﭏסתר פיר זיין לע„
בען צו ביטטען; דען ער זﭏה וואהל, דﭏס זיין ﭏונגליק פﭏם
קעניגע בעשלﭏססען וואר.

והמלך שב

דער קעניג קﭏם ﭏויז דעם שלﭏסגﭏרטען ווידער ﭏין דען שפייזע„
זﭏאל צוריק, ﭏונד ערבליקטע האן ﭏויף דעם זﭏפﭏ נידערגעשטירלט
ﭏויף וועלכעם ﭏסתר זﭏס. דﭏ זﭏגטע דער קעניג צו האן :
„ווילסט דוא זﭏגﭏר דער קעניגין, ﭏין אייגענעם ﭏייגנען געמﭏכע,
געוואלט ﭏנטהון ?" דיס וואָרט גינג ﭏויז דעם מונדע דעם קע„
ניגס, ﭏונד האן'ס ﭏנגעזיכט ווﭏרד פערהיללט.

ויאמר חרבונה

ﭏונד חרבונה, ﭏיינער דער הﭏפבעדינטען, שפראך פﭏר דעם
קעניגע. דעס חרבונה ווירד זﭏנסט צום בעזען ערוועהנט,
היר ﭏבער ווירד זיינער צום גוטען ערוועהנט. ﭏויך ער וואר
איט האן ﭏים ראטהע, פיר ﭏרדכי דען גﭏלגען צו בערייטען; דﭏ
ער ﭏבער זﭏה, דﭏס ﭏיבער האן ﭏונד זיין הויז ﭏונגליק בע„
שלﭏססען וואר, גינג ער פיר זיך הין, ﭏונד זﭏגטע צום קעניגע :
„ﭏויך דיך, ﭏ קעניג, ווילל האן ﭏומבריגנען, ﭏונד דיין רייך
נעהמען. גלויבסט דוא איר ניכט, זﭏ זענדעטע הין, ﭏונד לﭏס'
דען גﭏלגען זעהען, דען האן דעם ﭏרדכי בערייטען ליס, דער

צום

צום בעטטען דעם קעניגס שפראך · דער גאלגען שטעהט אן
האמ'ס הויז , אונד מיט פונפציג עללען האך · ” אונד דער קעניג
שפראך צו מרדכי : „לאס דען האמן צובאלד אן דען גאלגען הענ,
גען ! ” זא ווארד דעם מרדכי בעשטעטיגט , וואס אין דער
הייליגען שריפט געשריבען מיט : „געפאללט דעם עוויגען דער
וואנדעל דעם מענשען , זא אונטערשטיטצען איהן צובאלד זיינע
פיינדע ” דער קעניג זאגטע צו מרדכי , דעם יהודי , דער דען
קעניג פאם טאדע רעטטעטע : „מאכע דיך אויף , געהע הין ,
נים דען האמן , דען גרויזאמען פיינד דער יהודים , הענגע איהן
אן דען גאלגען , דען ער זיך צובאלד בערייטעטע ! ריכטע איהן
מיט שטראפגעריכטען , טהוע מיט איהם , וואס דיר גוט
דינקט ! ” דא גינג מרדכי וועג פאם קעניגע , נים דען האמן אם
טהארע דעם פאללאסטעס פאר האמפטע , אונד שפראך צו איהם :
„קאממע מיט מיר , האמן , מיין פיינד , גרויזאמער פערפאלגער
דער יהודים ! מיר הענגען דיך אן דען גאלגען , דען דוא דיר
צובאלד בערייטעטעסט · ” דער בעזעוויכטע האמן ערווידערטע
דעם פראממען מרדכי : „עהע מאן איך צום גאלגען הינאויס,
פיהרט , ביטטע אך דיך , פראממער מרדכי , לאס איך ניכט
הענגען , וויא געמיינע פערברעכער ! דיא העלדען דער וועלט
אכטעטע איך ניכט , דא פארשטעהער דער פראפינצען וואהרען
איר אונטערטהאן ; קעניגע בעשטיראטע איך מיט דען ווארטען
איינעס אונדעס , מיט דען רעדען איינער ליפפען ערשרעקטע אך
פראפינצען · איך האן היס „קריגסהויפטמאן דעם קעניגס ,”
איין נאמע ווער : „פריינד דעס קעניגס · ” נון ביטטע איך
פאר דיר ! דוא אעלטעסט א ר טהון , וואס איך דיר צו טהון
דאכטע א טאגע איינער עהרע . טעד ע איך ניכט , ריכטע
איך ניכט הין , ויא אגג , איין פאטער , היג עריכטעט ווארד !
אך , מרדכי ! טהוע נאך דיינער גיטע , טעדטע איך ניכט , וויא
איין מערדער היגעריכטעט ווירד ! עס גיפט יא אונטער אייך
קיינע מערדער · געדענקע איר ניכט דעי האמס דעם אגג , דען
גראלל דעס עמלק ! וויא איר ניכט גראם אים הערצען , וויא איין
פיינד , טראגע איר דען גראלל ניכט נאך , וויא איין פאטער עסו
האטע אונד ראכע אים הערצען נאכטראג ! דער געשטאהלען גראטע
וואנדער , וויא דיינען פעטערן געשטאהען , דא זיא דורך דאז מעער
צאגען · פערדונקעלט זינד איינע אויגען , קעננען דיך ניכט
אנשויען

חנטוויעט ; חיך קחן דען אונד ניכט פחר דיר עפפנען , ווייז חיך
דחטה געגען דיך חנכאהם פחן אייכען פריינדען חונד פחן איינער
פרויא זרט חיך ביטטע דיך , טחנע איינער , ח הערר !
פרחאאער מרדכי , פערטיזגע איינען כחאען ניכט טכעזז , וויח
דער כחאע איינעם פחטערס עאזק פערטיזגט ווחרד ! העגגע
איין גרויעט הויפט ניכט חן דען גחזגען ! טעדטע איך חויך חנדרע
וויזע , וויח דוח ווייזסט ! זחס' איך ענטהויפטען איט דעם ריכ„
טענדען טווערטע דעם קעניגס , דורך וועזכעס דיח פירסטען
דער פרחפינזען היגעריכטעט ווערדען ! ” האן ברחך חן זיטעס
וייכען חויז , ח נד מרדכי זיגטע איהם זיין אהר ניכט . האן זחה ,
דחס זייכע ווחרטע קיין געהער פ נדען , חונד בעקזחגטע זיך
וויינענד חין דער איטע דעס טזחסגחרטענס . ער ריף זיט :
„הערע איך , חיהר בייאע , חיהר פפזחנצען חזזע , געפפזחנצט
זייט דען טחגע דער טעפפונג ! דער זאהן דעם האדתח חיזט
חיס בעגריפפע , דחז זחאערה יז דעם זחהנעם דעם פנדירח זו
בעסטייגען . ” דיח בייאע דעס גחרטענס פערזחאעזטען זיך
חונד בעטזחסטען , דחס האן חן דען בוים , דער פונפציג עזזען
האך חיזט , געהענגט ווערדע דער וויינטאק זאגטע : „חיך
בין צו קורץ , חונד חיך קחן ניכט דוזדען , דחס ער חן איינען
וויפפעז געהענגט ווערדע , וויז אחן פחן איר ווין צום גיס זפפער
ניאאט . ” דער פייגענבוים זחגטע : „חיך קחן ניכט דוזדען ,
דחס ער חן איינען וויפפעז געהענגט ווערדע , וויז אחן פחן איר
ערסטזינגע דחרבריגגט , חונד אדם חונד חוה זיך איט איינען בזעט„
טערן קוידעטען . ” דער עהזבוים זחגטע : „חיך קחן ניכט
דוזדען , דחז ער חן איינען ויפפעז געהענגט ווערדע , וויז אחן פחן
איר עהז צום הייזיגן זיכטער ניאאט , חונד וויז ער , דעם חזזע
געהייאניטטע קונד זינד , איך טיף , דען פערטרחג דעם פרחפע„
טען עובדיה זו ערפיזזען . אחן נעהאע איינען חנדערן בוים , חונד
הענגע חיהן חן דעססען וויפפעז ! דער דחטטעזבוים טפרחך פחר
דעם עזיגען , זיינעם היטער : „דיח זעהנע דעם אעגטען חזזע
וויססען , דחס עז דער בע עזוכט האן , דער ענקעז חגג'ס חונד
עאזק'ס חיזט . דיר , עזיגר , הוזדיגען דיח קעניגע חזזע ; דען
דוח בסט גחטט , ח נד ניאחנד חוסער דיר . דיר ציאטע , דיח
זעהנע זו ערזעזען , ויח דוח דיח פעטער ערזעזעטעסט . ” חונד
דער נזערהייזיגסטע חנטווחרטעטע : „רעכט געטפרחכען , וואס

דוא טפראכט ! איך בעראטהשלאגטע מור מיט דיר , אב ער אן דייגען ווייפען געהעניגט ווערדע ; אבער דוא ביסט איין גלייכעס פאאר מיט דער געמייגע נינ'ט , דער פיהגעליבטען " דער אתרוג„ בוים זאגטע : „איך קאן ניכט דולדען , דאס ער אן אייגען ווייפען געהענגט ווערדע . ווייל אללע נאצימען קאאמען , פאן אייגער פרוכט צו נעהמען , או פר דיך , גאטט , צו לאבען . " דיא מירטע עפפינעטע איהרען מונד , אונד טפראך : „איך דולדע ניכט , דאס ער אן איינע טפיללע געהענגט ווערדע , וויל מאן איבער מיך „פריי„ דע ! וואנע ! " רופט , אונד וויל איך פערבונדען מיט דעם אתרוג בין . " דיא אייכע ריף לויט : „איך דולדע ניכט , דאס ער אן אייגען ווייפען געהענגט ווערדע , וויל דבורה , דיא אאמע רבקה'ס אונטער מיר בעגראבען מיגט . " דיא לינדע ריף : „איך דולדע ניכט דאס ער אן איינען ווייפען געהענגט ווערדע , וויל אבשלום דער זאהן דוד'ס , אן איינעם ווייפען האנגען בליב . " דער גראנאטאפפעלבוים זאגטע : „איך דולדע ניכט , דאס ער אן אייגען ווייפען געהענגט ווערדע , וויל דיא פראמאען מיט איר פערגליכען ווערדען . " „הערעט איך ! " ריף דיא צעדער , העכג„ עט דען בעזעוויכט האאן אונד זייגע צעהן זעהנע אן איך , אן דען גאלגען , דען ער זיך זעלבסט בערייטעטע ! „

ויתלו את המן

אאן העניגטע דען האאן אן דען גאלגען , דען ער פיר ארדכי בע„ רייטעטע , אונד עז וואר געטטיללט דער צארן דעם קעניגס , דער אין דען העהען טהראנט . זא וואורדע דעם ארדכי בעטטעטיגט , וואס אין דער הייליגען טריפט געטריבען מיזט : „דער פראמאע וירד אוז דער נאטה געדעטטעט , אונד דער בעזעוויכט קעאאט אן זייגע טטעללע . "

ביום ההוא נתן

אן דיזעם טאגע טענקטע דער קעניג אחשורוש דער קעניגין אסתר דאז הויז האאן'ס , דעם פערפאלגערס דער יהודים ; אונד ארדכי ערטין פיר דעם קעניגע , דען אסתר זאגטע איהם , וואס ער איהר אנגעהערע .

ויסר המלך את טבעתו

דער קעניג נאם אויך זייגען זיגעלרינג אב , דען ער דעם האאן אב„ געגאאען האט , אונד גאב איהן ארדכי ; אונד אסתר זעצטע ארדכי איבער דאז הויז האאן'ס .

ותוסף אסתר

אסתר פֿוהר פֿארט , פֿאר דעם קעניגע צו רעדען , ווארף זיך איהם צו פֿיסען , וויינטע אונד פֿלעהטע פֿאר איהם , דאס ער דיא באסהייט המן'ס , זאהנעס דעם הדתא'ס , דעם אגגי , אונד דען אנשלאג , דען ער געגען דיא יהודים פֿאסטע , פֿערניכטע .

ויושט המלך לאסתר

דער קעניג רייכטע אסתר דען גאלדנען צעפטער הין , אונד זיא ריכטעטע זיך אויף , אונד שטאנד פֿאר דעם קעניגע .

ותאמר אם

זיא שפראך : „ווען עס דעם קעניגע בעליבט , אונד איך גונסט אונד גנאדע פֿאר איהם פֿאנד , ווען דער פֿארשלאג איהם רעכט דינקט , אונד איך אייניגען ווערטה אין זיינען אויגען האבע : זא שרייבע מאן , דאס יענע בריפֿע , נאך דעם גוט דינקען דעם אגגי המן , דעם זאהנעס דעם הדתא , געשריבען , אלע יהודים אין דען קעניגליכען לאנדערן אומצוברינגען , צוריק גענאממען ווערדען "

כי איככה

„דען וויא קענטע איך דאס אונגליק מיט אנזעהען , דאס מיינעם פֿאלקע ווידערפֿעהרט , וויא דען אונטערגאנג מיינער פֿאמיליע זעהען , אונד עס ערטראגען . ?

ויאמר המלך אחשורוש לאסתר

דא זאגטע דער קעניג אחשורוש צור קעניגין אסתר אונד צו מרדכי , דעם יהודי : „דוא , קעניגין , פֿעהלטעסט פֿאם אנבעגין . איך פֿראגטע דיך : „צו וועלכער נאציאן געהערעסט דוא ? איך וויל אויז דיינער נאציאן פֿירשטען , קעניגע איינזעצען ; וועלכער פֿאמיליע געהערעסט דוא אן ? איך וויל דיא דיינען צו שטאטסהאלטערן אונד פֿעלדהערערן מאכען . דוא אבער זאגטעסט מיר : „איך קענע מיינע פֿאמיליע ניכט ; מיין פֿאטער אונד מיינע מוטער שטארבען , אונד ליסען מיך , אלז קליינעס מעדכען , דא . " אונד נון גאב איך שאן דאז הויז המן'ס אן אסתר , נאכדעם מאן איהן אן דען גאלגען הענגטע , וויל ער זיך אן דען יהודים פֿערגריף . "

ואתם כתבו

„איהר אבער שרייבט אים נאמען דעם קעניגס , וואס איך פֿיר דיא יהודים גוט דינקט , אונד בעזיגעלט עס מיט דעם קעניגליכען זיגעל

זיגעל ; דען יענעם שרייבען , דאז איינמאהל אים נאמען דעם קעניגס געשריבען , אונד איט דעם קעניגליכען זיגעל בעזיגעלט איזט , איזט ניכט צוריק צו נעהמען . "

ויקראו סופרי המלך

אונד דיא געהיימשרייבער דעם קעניגס ווארדען בערופען אום דיעזעלבע צייט , אם דריא אונד צוואנציגסטען טאגע דעם דריטטען מאנאטעס , דעם מאנאטעס סיון , אונד עס ווארדע אללעס ניעדער געשריבען , וואס מרדכי אויפטרוג , אן דיא יהודים , אן דיא גראפען דעם קעניגס , אן דיא פירסטען אונד פארשטעהער דער פראפינצען , פאן אינדיע ביז כוש , איין הונדערט אונד זיבען אונד צוואנציג פראפינצען , פיר יעדעס לאנד נאך זיינער שריפטארט , פיר יעדעס פאלק נאך זיינער שפראכע , אונד אויך אן דיא יהודים נאך איהרער שריפט, אונד מונדארט .

ויכתב בשם המלך

איט דעם נאמען דעם קעניגס אחשורוש אונטער שריבען , אונד איט דעם קעניגליכען זיגעל בעזיגעלט , ווארדען דיזע בריפע אב„ געשיקט דורך רייטענדע באטען אויף שנעללפיסיגען ראססען דראמעדארען אונד מוילטהירען .

אשר נתן המלך

דער קעניג גאב נעמליך דען יהודים אין יעדער שטאדט פרייא , צור ערהאלטונג איהרעס לעבענס צוזאממען צו טרעטען , אונד דיא צוזאממענגעראטטעטען יעדעס פאלקעס אונד לאנדעס , דיא זיא פיינדזעליג בעהאנדעלן , זאמט ווייבערן אונד קינדערן אומצובריגען צו פערטילגען אונד אויזצוראטטען , אונד איהרע גיטער צו פלינדערן .

ביום אחד

דיס ווארדע , אין אללען לאנדען דעם קעניגס אחשורוש , אויף איינען טאג פעסטגעזעצט , נעמליך אויף דען דרייצעהנטען טאג דעם צוועלפטען מאנאטעס , דעם מאנאטעס אדר .

פתשגן הכתב

איינע אבשריפט דיזעס שרייבענס ווארדע בעקאננט געמאכט . דער קעניג אחשורוש שיקטע בריפע אן דיא בעוואהנער דער זעע„ אונד לאנדשטעדטע , אן דיא פארשטעהער דער פראפינצען אונד אן דיא אבערן דער העערע אין אללען לענדערן , וויא פאלגט :

„מייער

„מייער גאָט אונזרע צוּפלוּכט ! אין דיזעם טריבען פערהענגניססע ווענדען וויר אונס
אן דיך ; וויר בעהערטען , מיט קעניגליכער מאַכט
פיעלע פעלקער , דיא בעוואָהנער דער זעע אונד דעם לאַנדעס · וויר
רעגירטען אבער ניכט מיט שטאָלץ ; וויר וואַנדעלטען פאָר דיר אין
זאַנפטמוּטה , אין הערצבלאַססוּנג , אין פרידפערטיגקייט , אונד דען
פאָלקשאַפטען פרידען צוּ בערייטען · אַלזאָ בעוואָהנער אייגעס
רייכעס קאָננטען , נאָך אייגנעם ווילען , געזעצע טרייבען צור זעע אונד
צוּ לאַנד , אונד דען פערקעהר אונטער פערשידנען פעלקערן אונד
שפראַכען אונטערהאַלטען · איינזיג אוּם אונזרע רעגירונג פאָן
איינעם ענדע דער ערדע צוּם אַנדערן · וויר טרייבען אייך ניט
אונזרע טרייע אונד אונזרע וואַהרהייטסליבע צוּ פערקינדען , דיא
פאָן אַללען פעלקערן געליבט , פערעהרט פאָן אַללען קעניגען ,
אונד פאָן אַללען פירסטען דער ערדע געפריזען ווערדען · עס
פאַנדען זיך אבער מענשען , דיא , דעם טהראָנע נאַהע אונד מיט
מאַכט פערזעהען , אויף פאַלשע אונד טיקקישע אַרט דיא רעגי-
רונג אירער לייטעטען , אונד בריפע טריבען , דיא דעם הייליגען
ויספאַללען , דען מענשען אונהייל ברינגען , אונד דער רעגירונג
גנ פעהרליך זינד · דיזע בעזעוויכטע פערלאַנגטען פאָן דעם קע-
ניגע , פראַמע מענשען אומצובריגען , אונד פיל שולדלאָזעס
בלוּט צוּ פערגיסען · דיא פאָן איהנען פערמוּטהייליטען זינד דעם
קאָנדעס ניכט שולדיג , טהאַטען ניכטס בעזעס , זינד פראָמע
לייטע · אסתר מיט איט אַללער מאַיעסטעט פערהעררליכט , אונד
מרדכי מיט אַללער ווייזהייט בעגאַבט ; וויר ענטדעקטען אַן איהנען
אוּנד אן איהרער נאַציאָן ניכט דען מינדעסטען פעהלער · וויר
גלויבטען , מאַן פערלאַנגטע דיא אויזראָטטונג אירגענד איינער אַנ-
דערן נאַציאָן פאָן אונז ; וויר וואוסטען אבער ניכט , דאַס מאַן דיא
פערטילגונג דער יהודים פאָן אונז פערלאַנגטע , דיא „ זעהנע דעס
העררן דעס וועלטאַללס , דעס שעפפערס דעס הימעלס אונד
דער ערדע גענאַננט ווערדען , אונד דיא דער עוויגע , וויא איהרע
פאַטער , דורך גרעסטרע אונד אַללמעכטיגערע רייכע , אַלז דאַז אונזע-
רגע , פיהרטע · זאָ קאַם האַן , זאָהן דעס המדתא , דער
אויז אינדיען אונד פאָם הויזע דעס עמלק אבשטאַממט , צוּ אונז ,
אונד זאַה זיך פאָן אונז מיט פילען וואָהלטהאַטען אונד גראָסער
העררליכקייט איבערהייפט · וויר ערהאָבען איהן , ערטהיילטען
איהם ווירדען , נאַננטען איהן : פריינד דעס קעניגס ; ער זאָס

תרגום שני על מגלת אסתר

דעם קעניגע צור רעכטען · ער קאננטע אבער דיא העררליכקייט
ניכט ערטראגען , דיא רעגירונג ניכט פיהרען ; ער טראכטעטע ,
דען קעניג אומצובריגען , דאס רייך צו רויבען · דארום זעטצען וויר דען
האן , זאהן דעם האדתא , העגגן , אונד פערהענגטען איבער זיין
הויפט , וואס ער פערדינטע · גאט וואללטע דער שעפפער דעס הימ„
מעלס אונד דער ערדע זייגען בעזען אנשלאג אויף זיין אייגנעס הויפט
צוריק . "

הרצים רוכבי הרכש

דיא פאר געהאסטען רייטענדען איילבאטען אויף שנעללפיסיגען רא„
סען גינגען אייסערסט שנעלל מיט דען קעניגליכען בעפעהלען אב
אונד דאס עדיקט ווארדע אין דער רעזידענץ שושן אויסגעגעבען .

ומרדכי יצא

אויך קאם מרדכי פאן קעניגע הערויס אין איינעם קעניגליכען
געוואנדע, היאצינטבלויא אונד וויס , מיט איינער בריטען גאלדענען
האלסקעטטע אונד איינעם מאנטעל פאן ביסוס אונד פיינעם פור„
פור ; אונד דיא שטאדט שושן פראהלאקטע אונד יובעלטע .

ליהודים היתה

בייא דען יהודים וואר ערלייכטונג אונד פריידענפעסט אונד וואננע
אונד העררליכקייט .

ובכל מדינה ומדינה

אין יעדעם לאנדע, אין יעדער שטאדט , וואהין דער קעניגליכע
ווילע, אונד דעססען בעפעהל לאנגטען , וואר פריידע אונד
וואננע בייא דען יהודים אונד וואהללעבען אונד פעסטטאג ; יא ,
פיעלע פאן דען פעלקערן דעס לאנדעס היעלטען זיך צו דען יהודים , דען
עס איבערפיעל זיא דיא פורכט פאר דענזעלבען .

ובשנים עשר חודש

אם דרייצעהנטען טאגע דעס צוועלפטען מאנאטעס , דעס מאנאטעס
אדר , דא דער ווילע דעס קעניגס אונד זיין בעפעהל צור אויס„
איבונג געלאנגען זאללטען דא דיא פיינדע דער יהודים האפפטען , נאך
ווילקיהר איבער זיא צו שאלטען , אונד עס דאהין אומגעקעהרט וואור„
דען , דאס דיזע מיט איהרען פיינדען וויללקיהרליך שאלטען קאננטען . "

נקהלו

נקהלו היהודים

אין דיזען טאגע פערזאמעלטען זיך דיא יהודים אין איהרען שטעד־
טען, אין אללען לאנדען דעס קעניגס אחשורוש, האנד צו לעגען אן
אללע, דיא איהר אונגליק וואללטען, אונד זיא אומצוברינגען; אונד
ניאמאנד בעשטאנד פאר איהנען, דען איהרע פורכט איבערפיעל אל־
לע פעלקער.

וכל שרי המדינות

אויך אללע פירשטען דער לענדער, דיא שטאטטהאלטער, דיא גרא־
פען אונד אללע, דיא דען קעניגליכען געשעפטען פארשטאנדען,
ערהאבען דיא יהודים, וויל זיא דיא פורכט פאר מרדכי איבערפיל.

כי גדול מרדכי

דען מרדכי וואר זעהר אנגעזעהען אים הויזע דעס קעניגס; זיין
רוף פערברייטעטע זיך דורך אללע לאנדע, דאס דיזער מאן אי־
מער גרעסער ווארדע.

ויכו היהודים

דיא יהודים שלוגען אלל איהרע פיינדע, מעצעלטען זיא מיט דעם
שווערטע נידער, ראטטעטען זיא אויס, אונד פערפוהרען מיט
איהרען ווידערזאכערן גאנץ נאך איהרער ווילקיהר.

ובשושן הבירה

אין דער רעזידענץ שושן בראכטען דיא יהודים אום אונד מעצעל־
טען נידער פינף הונדערט מאן.

ואת עשרת

אויך דיא צעהן זעהנע האמן'ס, זאהנעס דעס המדתא, דעס פער־
פאלגערס דער יהודים, בראכטען זיא אום; אן דיא בייטע לעגטען
זיא ניכט האנד.

ביום ההוא בא

אן דיזעם טאגע קאם דיא אנצאהל דער אין דער רעזידענץ שושן
ערשלאגענען פאר דען קעניג. — —

ויאמר המלך להעשות

דער קעניג זאגטע, דאס דיעס געשעהען זאלל, אונד דאז עדיקט
ווארדע

תרגום שני על מגלת אסתר

וואורדע אין טוטן אויזגעגעבען · האן ווארד אין דרייא עללען גע„
הענגט, פרשנדתא איינע עללע וויט פאן איהם ? פרשנדתא וואור„
דע אין דרייא עללען געהענגט, דלפון איינע עללע וויט פאן איהם ;
דלפון וואורדע אין דרייא עללען געהענגט, אספתא איינע עללע וויט
פאן איהם ; אספתא ווארד אין דרייא עללען געהענגט פורתא
איינע עללע וויט פאן איהם ; פורתא ווארד אין דרייא עללען גע„
הענגט, אדליא איינע עללע וויט פאן איהם ; אדליא ווארד אין דרייא
עללען געהענגט, ארידתא איינע עללע וויט פאן איהם ; ארידתא
וואורדע אין דרייא עללען געהענגט, פרמשתא איינע עללע וויט
פאן איהם ; פרמשתא ווארד אין דרייא עללען געהענגט, אריסי
איינע עללע וויט פאן איהם ; אריסי ווארד אין דרייא עללען גע„
הענגט, ארידי איינע עללע וויט פאן איהם ; ארידי ווארד אין
דרייא עללען געהענגט, ויזתא איינע עללע וויט פאן איהם ; ויזתא
וואורדע אין דרייא עללען געהענגט, אונד ווער דער צעהנטע ;
זא וואורדען דיא צעהן זעהנע דעס האן אן דען גאלגען געהענגט .
דער גאלגען שטאק דרייא עללען טיף אין דער ערדע, זיין געשטעלל
רייכטע דריא עללען וויט פאן דער ערדע וועג, אונד ער ווער
פאן דא אן נאך פיר אונד פירציג עללען לאנג ; האן אונד זיינע
זעהנע וואורדען, נעבען דעם גאלגענס, ביז אן דעססען שפיט„
צע געהענגט, אונד דער גאנצע רוים צווישען מאכטע פינפציג
עללען, אין דער לענגע, אויז . מרדכי גינג הין, אונד זאה האן
אונד זיינע זעהנע אן דעם גאלגען האנגען . ער שפראך צו האן :
„דוא האטטעסט בעזעס צו טהון דעם פאלקע ישראל, אונד דער דא
עפפענטליכע אונד דאז פערבארגנע וויס וואללטע דיינען בעזען
אנשלאג אויף דיין אייגנעס הויפט צוריק . דוא וואללטעסט אונז אויז„
ברינגען, אונז ענטרייססען דעם שוטצע אונזערס פאטערס אים
הימעל ; אונד וויר ערלייגטען דיר אונד דיינען קינדערן איינע
וואהלטהאט, הענגטען דיך אונד דיינע זעהנע אונטער דיך הין . "

ויקהלו היהודים

דיא יהודים אין דער רעזידענץ שושן פערזאמלעטען זיך אויך אם
פירצעהנטען טאגע דעס מאנאטעס אדר, אונד טעדטעטען דא„
זעלבסט נאך דרייא הונדערט מאן ; אבער אן דיא בייטע לעגטען
זיא ניכט האנד .

ושאר היהודים

דיא איבריגען יהודים אין דען לענדערן דעס קעניגס פערזאמ„
מעלטען

מעלטען זיך, שטאנדען אויף צור ערהאלטונג איהרעס לעבענס.
ערהאבען זיך איבער איהרע פֿיינדע, אונד ערשלוגען פֿאן איה-
רען פֿיינדען פֿינף אונד זיבציג טויזענד מאן, אהנע האנד אן דיא
בייטע צו לעגען. דיזע מענער, דיא פֿאן דען יהודים צו שושן
ערשלאגען װאורדען, װארען דיא פֿיינדע ישראלס, דיא צו דען
מיזראכוויטען זאגטען: „אין װעניג טאגען ברינגען װיר אייך אום,
אונד שטירצען אייערע קינדער צור ערדע הין."

ביום שלשה עשר

דיס געשאה אם דרייצעהנטען טאג דעם מאנאטעס אדר, אונד
זיא פֿייערטען דען פֿירצעהנטען טאג דעסזעלבען, אונד מאכטען
איהן צו איינעם טאגע דעס װאהללעבענס אונד דער פֿריידע.

והיהודים אשר בשושן

דיא יהודים אין שושן אבער, דיא זיך אם דרייצעהנטען אונד
פֿירצעהנטען טאגע דיזעס מאנאטעס פֿערזאממעלט האטטען,
רוהעטען אם פֿונפֿצעהנטען טאגע דעסזעלבען אויז, אונד מאכטען
איהן צום טאגע דעס װאהללעבענס אונד דער פֿריידע.

על כן היהודים הפרזים

דאהער פֿייערן דיא לאנד„יודים, דיא אין אפֿפֿענען לאנדשטעדטען
װאהנען, דען פֿירצעהנטען טאג דעס מאנאטעס אדר, אלז איינען
פֿעסטטאג דער פֿריידע אונד דעס װאהללעבענס, אונד אן דיזען
טאגע שיקקען זיך אויך פֿריינדע װעכסעלזייטיג געשענקע צו.

ויכתב מרדכי

מרדכי שריב אללע דיזע אומשטענדע נידער, אונד שיקטע בריפֿע
אן אללע יהודים אין דען זאממטליכען לאנדען דעס קעניגס
אחשורוש, נאהע אונד פֿערן,

לקים עליהם

געזעצליך אויף זיך צו נעהמען, דען פֿירצעהנטען אונד דען פֿונפֿצעהנ-
טען טאג דעס מאנאטעס אדר צו פֿייערן יאהר פֿיר יאהר,

כימים אשר נחו

אלז דיא טאגע, אין װעלכען דיא יהודים רוהע ערהיעלטען פֿאן
איהרען פֿיינדען, אונד אלז דען מאנאט, אין װעלכעם זיך איהנען

קוממער

קוואמער אין פריידע, ברויטער אין פעסטליכקייט פערוואנדעלטע, אונד זיא היכ'ובריגגען אלז טאגע דעם וואהלערגעהנס אונד דער פריידע, דער וועכסעלזייטיגען טענקונגען אונד דעם אלמוזענ-ספענדענס.

וקבל היהודים

אויך נאהמען דיא יהודים גערן אויף זיך, וואס זיא שאן פאן זעלבסט צו טהון אנפינגען, אונד וואס נון אויך מרדכי, וועגען איהרער, טריב,

כי המן בן המדתא

דא דאז עלענדע האמן'ס זאהן דעם המדתא, קאם, דער פאן דען נאכ-קאממען דעס אגג אונד פערפאלגער אללער יהודים ווער, אונד דען אנשלאג האטטע, אללע יהודים אומצובריגגען, אונד צור דאז הייסט: לאז, ווארף, זיא צו פערווירען אונד אויזצורעטטען. דיא שריפט-געלעהרטען דעם קעניגס זאהען, דאס האמן אונד זיינע זעהנע פילע טאגע אן דעם גאלגען היגגען, אונד שפראכען: „ווארום איבער-טריט אסתר וואס אים געזעצע געשריבען איזט: „לאססע דיא לייכע ניכט אן דעם גאלגען איבערנאכטען!" אונד אסתר אנטווארטע-טע איהנען: „וייל דער קעניג שאול דיא גבעוניטען בעקעהרטען הינריכטען ליס, וואורדען זיינע זעהנע געהענגט, אונד בליבען זעכס מאנאטע לאנג, פאם אנפאנגע דער גערסטענערנטע ביז רעגען אויף זיא פיל, האנגען, דיא איזראעליטען נאגען היגאויף, זיך אין דעם טעמפעל צו זייגען, אונד דיא אויזלענדער פראגטען זיא: „ווארום האנגען דיזע מענשען?" אונד דיא איזראעליטען ערווידער-טען: „וייל איהר פאטער האנד אן דיא בעקעהרטען גבעונים לעג-טע, אונד זיא אומבריגגען ליס. נון ניאט עז זיך געוויס פיל מעהר, דאס דער בעזעווילט האמן, דער דאז גאנצע הויז ישראל אויזראטטען וואללטע, דאס ער זאמט זיינען זעהנען עוויגליך אן דעם גאלגען האנגע."

ובבואה לפני המלך

אונד דא אסתר פאר דעם קעניג ערשין, שפראך זיא: „עז הייסט אין דעם בוכע דעס געזעצעס (תורה): „ראטטעט דאז אנדענקען עמלק'ס אונטער דעם הימעל אויז!" האמן, דער פאם הויזע עמלק'ס אבשטאממטע, שטאנד אויף, פאססטע איינען בעזען אנ-שלאג געגען דאז הויז ישראל; דארום ווארד זיין בעזער אנשלאג

אויף זיין אייגנעס הויפט צוריקגעפאללט , אונד מאן הענגטע איהן
אונד זיינע זעהנע אן דען גאלגען . ״

על כן קראו

ווייל דען יהודים דיס צוקאם , נאננטען זיא דיזע טאגע פורים , ווע„
גען דעם פור (דעם לאזע) אונד דעם לאזזיעהען , דאז איה„
נען דראהטע . אונד אין דיזער שריפט ווירד דייטליך ערצעהלט ,
וויא אונזרע פעטער בעשלאססען , דיזע פעסטטאגע איינצוזעצען צום
אנדענקען דער וואונדער , דיא איהנען דער הערר דעס הימעלס
טהאט , אונד דיס איינפיהרטען , אויף דאס איהרע קינדער וויססען ,
וואס איהנען צוקאם .

קימו וקבלו

אים הימעל ווארד בעשטעטיגט , וואס דיא יהודים אויף זיך נאה„
מען , אויף איהרע קינדער אונד אללע בעקעהרטען , דיא זיך צו איה„
נען הילטען , אלז אונפערברעכליכעס געזעץ , דיזע ביידען טאגע ,
יאהר פיר יאהר , נאך פארגעשריבענער ארט אונד צייט צו בעגעהען .

והימים האלה

דיזע פורים„טאגע זינד נאך אים אנדענקען ערהאלטען אונד געפיי„
ערט ווארדען אין יעדעם צייטאלטער , אין יעדער יידישען פאמיליע ,
אין יעדעם לאנדע אונד אין יעדער שטאדט ; דיזע טאגע ווערדען
אויך ניא אונטער דען יהודים אבקאממען , אונד איהר אנדענקען
ווירד ניא בייא איהרען נאכקאממען ערלעשען .

ותכתוב אסתר

דען דיא קעניגין אסתר , טאכטער אביחיל׳ס , אונד מרדכי , דער
יהודי , זעצטען דיזע צווייטע שריפט דעם פורים אויף , דיזעם
בעשלוססע אללע אנגעלעגטע קראפט אונד פעסטיגקייט צו געבען ,
דאס מאן , אין איינעם שאלטיאהרע (שנת עיבור) , דיא מגילה (דאז
בוך אסתר) ניכט אים ערסטען אדר , זאנדערן אים צווייטע„
אדר אבלעזע .

וישלח ספרים

זיא שיקטען אויך אין בריפען אן אללע יהודים , אין דען הונדערט„
אונד זיבען אונד צוואנציג פראפינצען דעס קעניגרייכעס דעס אחשורוש ,
ווארטע דעס פרידענס אונד דער וואהרהייט ,

לקיים

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0045-0087 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

תרגום שני על מגלת אסתר

לקיים את ימי

דאס אן דיזען פורים, טאגען איאמערוועהרענדען בעשטאנד גע„בע, נאך איהרען בעשטיאמטען צייטען, וויא עז איהנען דער יהודי מרדכי אונד דיא קעניגין אסתר אויפטרוג, אונד וויא זיא פיר זיך אונד איהרע נאכקאממען יענע פאסט„ אונד בעט„טאגע בעשטעטיגטען.

ומאמר אסתר

זא ווארדען דיזע רעכטע דעם פורים דורך דאז קעניגליכע ווארט אסתר'ס בעשטעטיגט, אונד דיא געשיכטע דעסזעלבען ווארד אין דער מגלה (דעם בוכע אסתר) נידער געשריבען.

וישם המלך אחשורש

דער קעניג אחשורוש מאכטע זיך דאז גאנצע פעסטע לאנד צינז„באר, אונד דא אחשורוש דיא נאמען אסתר'ס אונד איהרע פאמי„ליע קאננטע, זא מאכטע ער זיא פריא אין דער וועלט, אונד אונ„טערווארף איהנען אללע נאציאנען אונד רייכע; דען איהם ווארען דיא בעוואהנער דעס פעסטען לאנדעס אונד דיא קיפליטע צור זעע צינזבאר.

וכל מעשה תקפו

דיא גאנצע געשיכטע זיינער מאכט אונד געוואלט אבער, וויא דיא אויסערארדענטליכע גרעסע מרדכי'ס, צו וועלכער איהן דער קעניג ערהאב, איזט בעשריבען אין דען טאגעביכערן דער קעניגע פאן מדי אונד פרס.

כי מרדכי היהודי

מרדכי, דער יהודי, וואר פעלדהערר דעם קעניגס אחשורוש, סטאלאיים„טער אונד עלטעסטער דער יהודים. ער וואר פירסט אונטער אל„לען פעלקערן, אונד זיין רוף פער ברייטעטע זיך ביז אן דאז ענדע דער וועלט; איהן פירכטעטען אללע קעניגע, בעבטען פאר איהם, דא זיא איהן זאהען. דיזער מרדכי גליך דער פיינען אירדהע, דעם אבענדשטערנע, דער גלאנצפאלל אונטער דען שטערנען שטראהלט, דעם מארגענראטהע, דאז אם פריהען מארגען הערפארבריכט; ער וואר דער גרעסטע דער יהודים, געפעללי„ג דער מענגע זיינער פריינדע, וואהלוואללענד זיינעם פאלקע אונד היילברינגענד איהרער גאנצען נאכקאממענשאפט.

ענדע.

5799/1

Bild-Nr.: JG0714-0-01-0045-0088 Stadt- und Universitätsbibliothek Frankfurt/Main

F. DAMANN
Buchbinderei & Papeterie
FRANKFURT a/M.